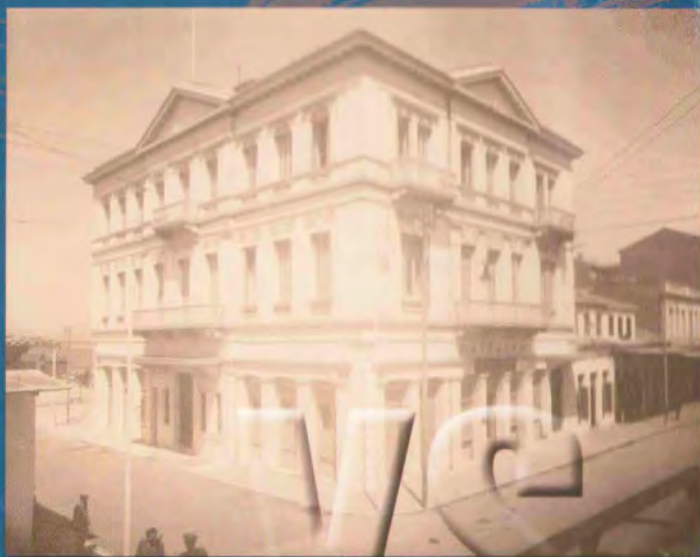
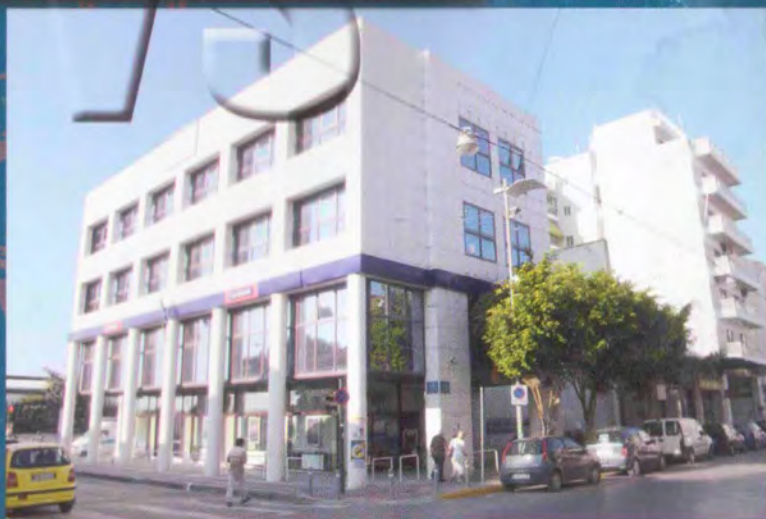

ΤΟ ΔΟΝΤΙ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β • ΤΕΥΧΟΣ 50 • ΤΙΜΗ 4 ΕΥΡΩ

- Φρέσκες ιδέες για την Πάτρα
- Ερνέστος Τσίλερ
- Το ΤΕΕ και οι φυσικές καταστροφές
- Κήποι της βροχής
- Σχεδιάζοντας το μέλλον
- Αιγαίο στην Μπιενάλε
- Βιοκλιματική αρχιτεκτονική
- Προτάσεις βιβλίων
- Θεατρική αρχιτεκτονική
- Κληρονομιά και επανάχρηση
- Πόλεις και ουτοπία

ΤΕΥΧΟΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

η Βιομηχανική

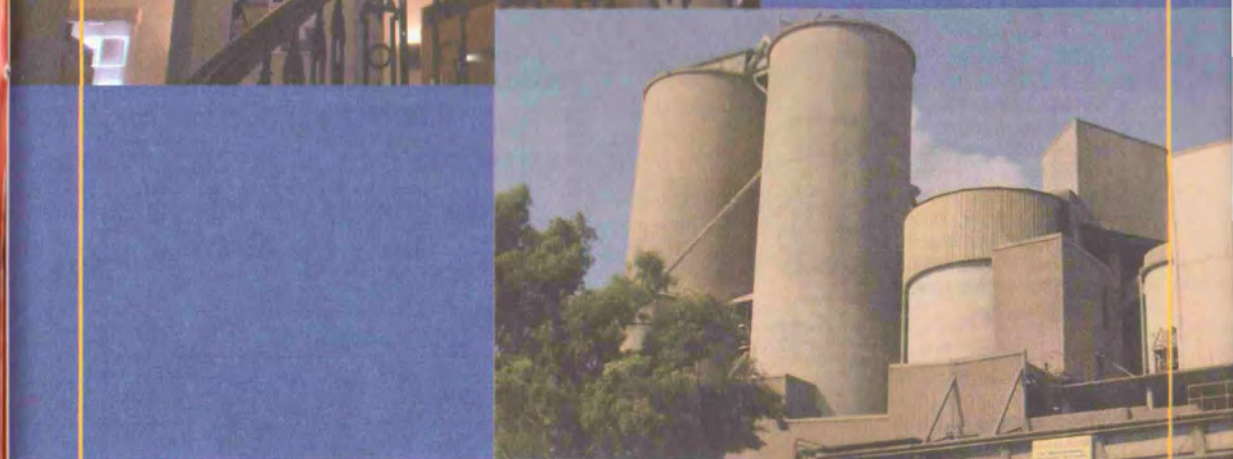

4
τέσσερα

Θέατρο Λιθογραφείον
μέχρι Δευτέρα 27 Νοεμβρίου

Μαιζώνας 294, Πάτρα
Τηλ. 2610-328.394

35
χρόνια έργα

με όραμα,
συνέπεια,
ασφάλεια,
ποιότητα
κάνουμε τη διαφορά

ΧΡ. Κ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Ιδιοκτήτης - Εκδότης
Ανδρέας Τσιλίρας
Αρχισυντάκτης
Γιάννης Μουγγολιάς
Νομικός Σύμβουλος
Βασίλης Λαδάς
Αρθρογράφοι
Διονύσης Καρατζάς,
Π. Παπαθεοδώρου

Τακτικοί συνεργάτες
Έλενα Αλεξανράκη, Παναγιώτης Ανδριόπουλος, Εύη Γκοτσοπούλου, Ζέττα Ζάκου, Αργύρης Καραβούλιας, Γιάννης Καραμπίτσος, Γιάννης Πικραμένος, Ξενοφών Παπαευθυμίου, Νεκταρία Σερέρη, Μίμικα Χριστοδουλοπούλου, Πέτρος Ψωμάς

Ανταποκριτές
Μυραΐνη Λιοναράκη (Αθήνα), Άννα Ρεσβάνη (Καλαμάτα), Νατάσα Ρουχωτά (Ιταλία)

Οικονομικός Σύμβουλος
Ελένη Καρρά

Σύμβουλος Επικοινωνίας
Ζέττα Ζάκου

Δημόσιες Σχέσεις
Νεκταρία Γεωργόπουλος

Γραμματεία
Εύη Γκοτσοπούλου

Ηλεκτρονική σελίδα
Κατασκευή: Westnet
Επιμέλεια: Γιάννης Δοντάς

Καλλιτεχνική Επιμέλεια
Τυπόραμα, www.typorama.gr

Φιλμογράφηση
Unitype
Ναυαρίνου 3 - 5, Πάτρα
Τηλ. 2610 341770

Εκτύπωση
Λιθογραφείο
Παναγιωτόπουλος
ΒΙ.ΠΕ. Πατρών
Τηλ. 2610 634692

#50

Φωτογραφίες εξωφύλλου:

Πάτρα, Πατρέως & Αγ. Ανδρέου,
Δεκαετία 30: Οικία Φραγκόπουλου
Σήμερα: Eurobank

(Αρχειό Ξεν. Αργ. Παπαευθυμίου)

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή και απόδοση του περιεχομένου του περιοδικού με οποιοδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

24

Σχεδιάζοντας... το μέλλον!

42

Η φιλοσοφία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και η επινόηση των κτιρίων

86

«Ο κόσμος πρέπει να έχει την δυνατότητα επαφής με το διαφορετικό»

NEZI

6	Editorial	8
	Οδόνιο αντί οδόνιος	
10	Λιονύσης Καρατζάς	12
	Παναγιώτης Παπαθεοδώρου	
14	Η στήλη για τους καλλημένους με τη γλώσσα	16
	Τυποποιρεία: Παρακλήνια και εκδόσεις από την κύριο της Αχαΐας	

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

	Επουδώνοντας τις πηγές	24
22	Συνομιλώνοντας με τους σχεδιαστές του μέλλοντος μας	
29	Η Πάτρα των φοιτητών της Αρχιτεκτονικής	38
	Ελλάδα & Βιοκλιματική Αρχιτεκτονική	48
	Τα κτήρια του παρελθόντος μας έχουν μέλλον	
42	Κήποι της Βροχής	
52	Κόσμος Ρίου: Ουτοπία και Πραγματικότητα	56
	Το Αιγαίο στη Βενετία	
60	Οι πόλεις και ο μύθος τους	65
	Μετα... Πόλεις	
68	Ερνέστος Τσιλλέρ	72
	Μια μυιά στην αρχιτεκτονική Βεΐρου	
73	Πρόταση Βιβλίου	
	Επιχειρηματικές ειδήσεις και πρωτοβουλίες	80
82	Πάμε Αθήνα	84
	Ελλήνων Τέχνη	
86	Η Μαίρη - Έλεν Νέζη στο «δ»	92
	Σοφο Οίπιο: Το ημερολόγιο της Ποιητικής	
98	94	96
	Ημέρες Θρησκείας & Τέχνης	
	Το άλμπουμ του μήνα	
	9ος Χρόνος Ecoleslival	

Τι δεν είπε ο Δαρβίνος

Εδώ και δεκαπέντε τουλάχιστον χρόνια προσπαθώ να πείσω τους γονείς μου γιατί δεν θέλω να γίνω δημόσιος υπάλληλος. Γιατί, δηλαδή, δεν μπορώ να συμβιβαστώ με την ιδέα ότι για τα επόμενα τριανταπέντε (τουλάχιστον...) χρόνια θα δουλεύω ακριβώς τις ίδιες ώρες, κάνοντας ακριβώς την ίδια δουλειά, στο ίδιο ακριβώς εργασιακό περιβάλλον.

Ακούγεται βιταϊόζικο, αλλά προτιμώ να κινδυνεύω από οξύ έμφραγμα του μυοκαρδίου κάθε τέλος του μήνα αγωνιώντας για το αν θα φτάσουν τα χρήματα για μισθούς, ΙΚΑ, ΤΕΒΕ και άλλα ευαγή κοινωνικά ιδρύματα, παρά να βλέπω χρόνο με το χρόνο το βάρος και τις διαστάσεις της περιφέρειας και των γλουτών μου να αυξάνονται από την σκινοπαία που επιβάλλει η καθιστική ζωή μπροστά σε μια καρέκλα, ένα γραφείο και έναν υπολογιστή, συνήθως ξεπερασμένης τεχνολογίας.

Τις προηγούμενες εβδομάδες με τις απεργίες και διαοπλώσεις των δασκάλων και καθηγητών, ήρθε στο νου μου μια περίεργη άποψη που έχω για τη θεωρία της εξέλιξης του ανθρώπινου είδους. Πιστεύω, λοιπόν, πως η στιγμή που ένας άνθρωπος προσλαμβάνεται (ως μόνιμος) στο δημόσιο, τα γονίδιά του ζουν μια σπίνστευτ μετάλλαξη, την οποία ο Δαρβίνος δεν κατάφερε να μελετήσει (είναι άλλωστε αυτός ένας από τους βασικούς

λόγους που εκτιμώ πως η θεωρία του είναι εξαιρετικά ελλιπής).

Κατά τη διάρκεια αυτής της μετάλλαξης, ο «άνθρωπος - δημόσιος υπάλληλος» (ας πούμε ο «homo public servantus») γίνεται νωκελικός, παράλογα απαιτητικός και τρομακτικά αυτοπροστατευτικός. Υιοθετεί τη θεωρία του Ελάχιστου Δινητού Κόπου, και σχεδόν πνόνιζεται όταν κερδίζει από το κράτος όσα περισσότερα αγαθά μπορεί (σε χρήματα και σε είδος).

Έχοντας σχεδόν πειστεί για τα παραπάνω, δεν μπορώ να περιμένω πολλά από το κράτος, το οποίο εκτός από δημόσιους υπαλλήλους, διοικείται και από ανεπαρκείς πολιτικούς.

Υπάρχει ελπίδα να αλλάξει αυτό η κατάσταση; Δεν ξέρω, όμως αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να κάνουμε πως δεν την βλέπουμε...

● **Ανδρέας Γ. Τσιλίρας**

ΥΓ. Ξέρω πως σπόψεις σαν τις παραπάνω ξεσηκώνουν εξαιρετικά προβλέψιμες αντιδράσεις. Σταχυολογώ απλώς μερικές: «Όσα δε φτάνει η αλεπού, τα κάνει κρεμοστάρια», «Όλα αυτά είναι άκρως ρατσιστικά», «Σε κάθε επάγγελμα υπάρχουν οι τεμπέληδες και οι εργατικοί», «Υπάρχουν άπειρες δημόσιες θέσεις που έχουν τεράστιες ευθύνες και καθόλου ρουτίνα», «Μας ρώτησες τιμάς μήπως προτιμάμε την αύξηση των διαστάσεων των γλουτών μας από το έμφραγμα του μυοκαρδίου;».

Αν και καταντάει σχεδόν βαρετό, ας απαντήσω από τώρα: «Φυσικά κανένας δεν είναι ισοπεδωτικός και φυσικά υπάρχουν και εξαιρετικά ευσυνείδητοι δημόσιοι υπάλληλοι». Αρκεί όμως αυτό;

SPOT / JKT

Έργο ευθύνης για την κοινωνία. Το δικό μας παιχνίδι. Η ζωή.

Το δικό μας παιχνίδι είναι ένα παιχνίδι με αξίες γυμνάση εθελούσιων. Ποδηλασιμός, Παιδεία, Υγεία, Αθλητισμός. Αξίες που κάνουν τη ζωή μας πιο όμορφη, πιο δημιουργική. Αξίες που στηρίζουμε έμπρακτα, με υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης, με προσήλωση και με πάθος. Σαν μια μεγάλη ομάδα. Και μαζί, θέτουμε τις βάσεις για ένα μέλλον πιο ανθρώπινο, πιο αισιόδοξο, πιο ευτυχημένο.

Γιατί το πιο όμορφο παιχνίδι, είναι η ζωή!

ΟΠΑΠ

Πρόγραμμα Κοινωνικής Ευθύνης

Τα πρώτα... -ήντα

Θεωρητικά η συμπλήρωση των πρώτων -ήντα είναι πάντα σημάδι μελαγχολίας για όλους μας. Πότε είναι κανείς ευχαριστημένος όταν μεγαλώνει; Όμως για τα περιοδικά συμβαίνει το εντελώς αντίθετο...

Με το τεύχος που κρατάτε στα χέρια σας το περιοδικό μπαίνει στο πρώτα... -ήντα του κι ουτό μόνο για λόγους μελοχολίας δεν προσφέρεται. Σύντομα μάλιστα, το Δεκέμβριο, που συμπληρώνονται και το οκτώχρονο κυκλοφορίας του περιοδικού, λέμε να κάνουμε και μια γιορτή γενεθλίων. Περισσότερο στο επόμενο τεύχος...

Πολλοί... φίλοι

Το θέμα θα το θίξουμε ονομαστικά σε επόμενο τεύχος, όμως αξίζει έναν πρώτο σχολιασμό. Όπως ίσως γνωρίζουν οι περισσότεροι, η Πάτρα εδώ και εικοσιπέντε χρόνια διεκδικούσε ένα Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο. Όταν το απέκτησε (ή για την ακρίβεια, το... αποκτά, αφού οι εργασίες ολοκληρώνονται σε λίγους μήνες), άρχισαν να πολλαπλασιάζονται οι... φίλοι του Μουσείου.

Έτσι, ενώ εδώ και οκτώ χρόνια λειτουργούσε ένας Σύλλογος Φίλων του Μουσείου υπό προσωπικότητες της πόλης με στόχο την ενίσχυση των προσπαθειών για την ολοκλήρωση των έργων και της επιτυχίας του εγχειρήματος, στις αρχές του Σεπτεμβρίου, ανακοινώθηκε από το Πρωτοδικείο κι ένας ακόμα Σύλλογος Φίλων για το ίδιο Μουσείο!

Η σύνθεση της προσωρινής διοίκησης είναι μάλλον ετερόκλητη: Νίκος Δούρος, Πόπη Καράβολα, Νανά Δούκα, Χρήστος Μούλιας, Δημήτρης Σιομηλής, Ιωάννης Ξενογιοννης, ενώ ανάμεσα στους υποστηρικτές συναντώνται γνωστοί πολιτικοί, δημοσιογράφοι, αρχαιολόγοι, ορχηστρόντες κ.ά.

Το ερώτημα δεν είναι αν όσοι προσοφέρθηκαν είναι πραγματικοί φίλοι του Νέου Μουσείου. Το ερώτημα είναι πόσο υπερβολικό είναι —και ποιες σκοπιμότητες κρύβει— να υπάρχουν σε μια πόλη δύο Σύλλογοι Φίλων για ένα Μουσείο, το οποίο δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

Α.ΤΣ.

Διαγωνισμός

Το Ωδείο Φουντούλη διοργανώνει το 2ο Διαγωνισμό Ποίησης Βόλου, στον οποίο μπορούν να λάβουν μέρος ενδοσηφρόμενοι κάθε εθνικότητας, ενήλικες, μοθητές, οκόμη και παιδιά.

Ο διογωνισμός κολύπτει όλες τις κατηγορίες ποίησης και στιχουργικής στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα και δίνει την ευκαιρία στους δημιουργούς να προβάλλουν τη δουλειά τους και να διακριθούν.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στον προηγούμενο διαγωνισμό βραβεύθηκαν οξιόλογοι ποιητές και στιχουργοί από την Ελλάδα και το εξωτερικό όπως οι: Ουρανία Κονισύρα (Καρδίτσα), Στέφανος Κοκβούλης (Αθήνα), Εύα Μπεριάτου (Ιταλία), Νίκος Ποσκωνστοντίνου (Αθήνα), Ανδρομάχη Διαμαντοπούλου - Φιλιππίδου (Θάσος), Αναστασία Γκίτσι (Αστυπάλαια), Κωνσταντίνος Θωμαΐδης (Θεσσαλονίκη), Εύα Αρβονίτη - Μιχαλοπούλου (Αίγιο), Νίκη Ποποδήμου (Βόλος), Αργύρης Σταυρόπουλος (Σπάρτη), Νικ. Κορίμπος - Νικ. Πολύζος (Ροδόπολη Αττικής), Ελένη Μωυσιάδου - Δοξοστάκη (Ηράκλειο Κρήτης), Κοσσιονή Αμυγδαλίτη (Βόλος), Δέσποινα Τσαούσογλου (Γιοννισά), Αντώνης Βλοζάκης, (Χονιά) και πολλοί άλλοι.

Στόχος του διογωνισμού είναι να συγκεντρωθεί αξιόλογο και σύγχρονο ποιητικό υλικό το οποίο θα είναι επιλεγμένο και διοθέσιμο για να μελοποιηθεί. Το βραβευθέντα έργο θα συμπεριληφθούν σε λίστα προτεινόμενων έργων για μελοποίηση, η οποία θα προωθηθεί σε ταλαντούχους συνθέτες. Οι ενδοσηφρόμενοι μπορούν να δηλώσουν συμμε-

τοχή μέχρι 20 Νοεμβρίου. Πληροφορίες καθημερινά στο τηλέφωνο 24210 39930 κ. Ζωή Νασούμ, 6.30 - 8.30 μ.μ., ή ηλεκτρονικά στο: info@foudoulis.gr (web page: www.foudoulis.gr/poetry.html).

Μεταμοντέρνες... κόντρες

Ευθεία κατά πρόσωπο επίθεση έκανε στις 7/10/2006 από τη στήλη που διατηρεί στην εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ ο Κώστας Γεωργουσόπουλος στον επίκουρο καθηγητή Σημειολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών, Δημήτρη Τσοτσούλη, απευθυνοντάς του πρόκληση διαλόγου. Ο λόγος: Ούτε λίγο ούτε πολύ η υπερπόηση των μεταμοντέρνων ποραστάσεων του Φεστιβάλ Αθηνών από το Δημήτρη Τσοτσούλη στο περιοδικό ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ και ο υπαινιγμός ότι προκάλεσαν τη μήνιν του έγκριτου κριτικού. Είναι γνωστό ότι ο κριτικός των ΝΕΩΝ μάχετο τις μεταμοντέρνες παραστάσεις οκόμη και όταν δεν τις έχει δει, όπως συνέβη με την παράσταση του Wooster Group (βλ. ΤΑ ΝΕΑ, 29/7/2006). Στο άρθρο του, μεταξύ άλλων, οφάνει αιχμές για τις «επισκέψεις» των φοιτητών του κ. Τσοτσούλη στο Θεατρικό Μουσείο του οποίου είναι πρόεδρος, εξυπηρετώντας ως γνωστόν μόνο όποιους και όσους θέλει.

Ανεξάρτητο πάντως από τα σημεία που και οι δύο πλευρές έχουν δίκιο ή άδικο, είναι οπωράδεκτος ο τρόπος που για μία οκόμη φορά επιλέγει ο κ. Γεωργουσόπουλος να επιβάλει τη γνώμη του με σοφιστείες προσπαθώντας να μας αποδείξει ότι κανείς δεν μπορεί να το βάλει μαζί του.

Ε.Α.

Είναι συνήθης η αναφορά των πολεοδόμων, των αρχιτεκτόνων, των οικονομολόγων, των μελετητών και των επιχειρηματιών στον όρο «ιστορικό κέντρο των πόλεων». Προφανώς ο όρος παραπέμπει στο σημείο μιας πόλης από το οποίο ξεκίνησε η οικοδόμησή της. Και βέβαια, σ' αυτήν την περιοχή αποτυπώνεται η παράδοση και γενικότερα ο πολιτισμός και η αισθητική των κατοίκων της στο πέρασμα του χρόνου.

Ιδιαίτερα σήμερα, οι πιο πολλοί δείχνουν έναν αόριστο και κάποτε δουλικό σεβασμό στο ιστορικό κέντρο της πόλης τους. Άλλοι το θεωρούν ταμπού και το εγκαταλείπουν ως διατηρητέο, ενώ άλλοι το ταυτίζουν με το εμπορικό κέντρο και επενδύουν στα νεοκλασικά κτήρια κερδοφόρες επιχειρήσεις. Ωστόσο, στα περίχωρα και στις καινούργιες γειτονιές —απενοχοποιημένοι οι περισσότεροι από ιστορικές ευθύνες και πολιτισμικές τύψεις— οικοδομούν ομοιόμορφες πολυκατοικίες, εκκεντρικές μονοκατοικίες και μεταμοντέρνες κατασκευές με μια θαυμαστή ασάφεια...

Δεν ξέρω αν αυτό το αλαλούμ εκφράζει σε βάθος την εποχή μας. Ξέρω όμως ότι έχουμε (ή μας έχουνε) μάθει μόνο να υπάρχουμε και μάλιστα σαν εκθέματα μιας διαρκούς «οιαιοαθητικής βανουσόττητας» κατά τον Ι. Μ. Ποναγιωτόπουλο. Έχουμε χάσει το ιστορικό κέντρο της καρδιάς μας και το ενδιαφέρον μας εξαντλείται στην προβολή της εικόνας μας προς τους άλλους. Και για να υπερβάλω, νομίζω ότι στις μέρες μας υποφέρουμε από τον νόσο της εξωστρέφειας και την επιδημία του γιγαντισμού του μπόνεός.

Έτσι, σε όλες τις ενέργειες και τις συμπεριφορές μας προκαλούμε, «φωνάζουμε». Μας γοπετεύει ο θόρυβος, ο σαματάς. Από την ενδυμασία μέχρι την κατοικία σπουσιάζει η αρμονία, η αισθητική, η πρόκληση στο θαύμα του ωραίου. Σπονδίζει η εσωτερικότητα που διαμορφώνει παράδοση και μνήμη.

Δεν ζούμε την πόλη μας και την κατοικία μας με το νόημα της οικειότητας και της βιωσιμότητας. Μας ενδιαφέρει το πού και όχι το πώς. Δηλαδή, μας ενδιαφέρει το οικονομικό τετράγωνο, το κτήριο, το ρούχο, αλλά όχι το καθρέφτισμα της ψυχής μας σ' αυτό. Ξεκινάμε ότι οι πόλεις είμαστε εμείς. Ότι τα πράγματα είναι για μας. Γι' αυτό και φτιάχνουμε στον παραλογισμό της απόκτησης και μαζί της ανέχειας, της πολιτείας και ταυτόχρονα της κακογουστιάς.

Με άλλα λόγια, δεν καλλιεργούμε συναισθήματα και όνειρα. Κανονίζουμε μόνο σιναντήσεις, δημιουργούμε ανάγκες και νιώθουμε επιτυχημένοι να τρέχουμε να τις ικανοποιούμε. Αντί για πάθος «κερδίζουμε» το λάθος. Είναι κι αυτό κάτι... Άραγε, θα μας διδάξει την αλήθεια;

βάλτε την επιχείρησή σας στο αύριο
 σήμερα με την **ATS**

ΠΡΟΗΓΜΕΝΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

- ΠΟΙΟΤΗΤΑ ISO 9001
- ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ HACCP, ISO 22000, ΕΛΟΤ 1416, BRC, IFS
- ΥΓΙΕΙΝΗ & ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΧΩΡΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ OHSAS 18001, ΕΛΟΤ 1801
- ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ISO 14001, EMAS
- ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ CE, Eco-Label
- ΙΑΤΡΟΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ISO 13485
- ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ, ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΕΙΣ
- ΜΕΛΕΤΗ, ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΡΓΩΝ
- ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ
- ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ ΜΕΛΕΤΕΣ - ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

ΓΟΥΝΑΡΗ 13Α - ΤΗΛ: 2610 226363, Fax: 2610 220773
 www.ats-consulting.gr - E-mail: ats@ats-consulting.gr

Τους ξέρετε τους κοψοχέρηδες, αυτούς που μετά από κάθε εκλογική διαδικασία δπλώνουν προς πάσα κατεύθυνση πως προτιμούν να κόψουν τα χέρια με το όποιο ψήφισαν παρά να κάνουν το ίδιο λάθος την επόμενη φορά (σε άλλη παραλλαγή απλώς μοιρολατρικά αναφωνούν: «Δεν το έκοβα το ρημόδι καλύτερα!»).

Τώρα εάν αναγνώστη θα με ρωτήσεις τι σχέση έχουν με τον αργεντινικό χορό. Έχουν. Γιατί το τάνγκο κρείταιται δυο χορευτές και πολύ πόθος. Και οι εκλογές και πόθος διαθέτουν και δυο χορευτές. Ο προαναφερθείς κοψοχέρης είναι ο ένας. Ο άλλος είναι ο ηθικός αυτουργός ενός τσακί αναγγελλόμενου και μηδέποτε πραγματοποιούμενου αυτοτραυματισμού. «Ο» Υποψήφιος που από όλολη αγόπη για τα κοινό ζητεί να τον σταυρώσετε.

Αντίθετα με το τάνγκο, όμως, όπου ο χορευτής διαλέγει προσεκτικό τον παρτενέρ του, «Ο» υποψήφιος είναι προφανές ότι χορεύει με ό,τι ψηφίζει. Ο κοψοχέρης μας όμως διαλέγει. Συνήθως το χειρότερο ψηφοδέλτιο, και από αυτό τους πλέον απαίδευτους και τα μεγαλύτερα λαμόγια.

Θα αντιτείνει κανείς ότι στην χοροεπερίδα των εκλογών, ο κακομοίρης ήρωάς μας δεν έχει εναλλακτικές λύσεις. Μέγα ψεύδος, και μην θεωρήσεις αυτό το σημειωματάκι υποβολιμαία συντηγία υπέρ των μικρών κομμάτων. Γιατί πέρα και από αυτό, ο φιλαράκος μας έχει ακόμα την επιλογή να μην πάει στα χορό ή ακόμα και να μην χορέψει βρε αδελφέ.

Πάνω στον στροβιλισμό του εκλογικού τάνγκο μεθαίει, αισθάνεται σημαντικός που όλοι τον θυμούνται, τον κολακεύουν και του ζητούν βοήθεια. Μέθη που γίνεται μεγαλύτερη όταν «Ο» υποψήφιος είναι δημοφιλής και αστραφτερός, τηλεοπτικός αστέρας ή όμορφη καλλιπυγος νεαρά. Δεν παραμυθίζονται βέβαια όλοι έτσι. Υπάρχουν και αυτοί που διαλέγουν προσεκτικό. Αυτών που πάντα ζήλευσαν, που ήθελαν να του μοιάσουν αλλά δεν μπόρεσαν ή δεν τόλμησαν. Όχι φυσικά τον καλύτερό τους. Τον «πετυχημένο» ζηλεύουν που στη σύγχρονη εκδοχή της πανόρχαιας γλώσσας μας σημαίνει το μάγκα. Και όη τον τζάμπο μάγκα.

Ο φίλος μας δεν θα χορέψει ποτέ με εκείνους τους ενοχλητικούς που επιμένουν να του θυμίζουν την καθημερινότητά του. Στο βάθος της ψυχής του δεν θέλει να αλλάξει τίποτα. Δεν έχει καμία διάθεση τώρα, που έχει δυο τηλεοράσεις σπίτι του, να αρχίσει στα καλά καθούμενα να σκέφτεται. Δεν θέλει, ως αδελφέ, να βγάλει κανένα φίδι από την τρύπα του. Αρκεί που ψηφίζει κάθε τέσσερα χρόνια. Στο κάτω - κάτω μέχρι σήμερα, καλό τα έχει κουτσοβολέψει.

Η αλήθεια είναι πως ο κοψοχέρης μας θέλει άλλοθι. Θέλει να βρίζει, να εξασπατάει εαυτόν και υπόλοιπους ότι άλλοι φταίνε, τον κοράϊοψαν, κόποια συνωμοσία υπάρχει σαν αυτές του Χαρδάβελα στον «Αθέατο κόσμο», Γι' αυτό η δεύτερη πιο αγαπημένη του φρόση είναι «Όλοι ίδιοι είναι». Μόνο ο ίδιος είναι αθώος. Λαός με λάμια κεφάλαιο. Κακέκτυπο ενός ενιαίου Λαού σε μια κοινωνία κατακερματισμένη. Λαός πάντα προδομένος, υιοσιμώντας τον ουσιαστικό όλες οι κλειστές ιδεολογίες του λαϊκίστικου αυταρχισμού από την ακροδεξιά ως τη σταλινική αριστερά που δεν θέλουν να δουν τον κοψοχέρη να γίνεται πολίτης μιας ανοικτής κοινωνίας.

Ster
CINEMAS

όταν
σβήνουν τα φώτα
ζούμε **τα καλύτερα!**

η μεγαλύτερη οθόνη
τα τελειότερα συστήματα ήχου
τα πιο άνετα καθίσματα

Η μεγαλύτερη και καλύτερη εμπειρία

• ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ: Γ Μησκού 1 115 24 Αθήνα. Τ 210 6990450. F 210 6990445 • **STER ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**: Τομαζή 15 55 535 Πυλαία - Ομοιομορφική. Εμπορικό Κέντρο - Μακεδονία. Τ 2310 469 300. F 2310 469 469 • **STER ΙΛΙΟΝ**: Λ. Δημοκρατίας 67Α, 131 22 Ιλιον - Αθήνα. Εμπορικό Κέντρο - Escape. Τ 210 3371 100. F 210 3371 100 • **STER VESPO MARE**: Ακτιά Δυμαίων 17 26 222 Πατρα. Εμπορικό Κέντρο - Vespo Mare. Τ 2610 365 500. F 2610 365 570 • **STER THESSALIA**: 3ο κλμ. Εθνικής Οδού Λορσης. Καϊάνης, 11 500 Λορση. Εμπορικό Κέντρο - Θεσσαλία. Τ 2410 560 000. F 2410 560 070 • **STER ΑΓ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ**: Λ. Αχαρνών 175 Αγ. Ελευθέριος - Αθήνα (εγκαίνια μέσα στο 2004)

Τα παιδιά... της αλλαγής

Η γνωστή συγγραφέας Αθηνά Κακούρη, μου κάνει την τιμή να ασχολείται συχνά με τη στήλη μου στέλνοντας κατά καιρούς τα σχόλιά της. Αυτή τη φορά μου έστειλε ένα κείμενο σχετικό με τους τόνους και τα πνεύματα, το οποίο δεν θα μπορούσα να μη δημοσιεύσω. Το παραθέτω αυτούσιο (σε μονοτονικό σύστημα για πρακτικούς λόγους —είναι άλλωστε γνωστό ότι η κ. Κακούρη γράφει πάντα σε πολυτονικό) και ακολούθως θα τα ερευνήσουμε:

«Διακοπές, αγαπητή μου Έλενα, πήγαν στην Γιουμπόγια και στον Παιρέιους και σε πλήθος άλλα μέρη ευρωπαϊοί περιηγηταί ξενόγλωσσοι από τον 17ο κι εδώ, χωρίς καθόλου να καθούν. Ας μην σκοτιζόμαστε για τέτοια. Η γλώσσα μας είναι για να εξυπηρετεί εμάς.

Τόνοι και πνεύματα χρειάζονται για να μας υποδεικνύουν πώς να προφέρουμε και πού να τονίζουμε και να μας θυμήσουν ρίζες. Θα μας χρειάζοταν αίγιουρα να προσθέσουμε ένα σημείο που να υποδηλώνει τότε κάτι προφέρεται b ή d και τότε μη ή ντ (τούτο επειδή γινάμασθε ρεζίλι με την προφορά ξένων ονομάτων όπου τα μπερδεύουμε, λόγου χάριν ο κ. Πιρόντσι). Όλο τα άλλα είναι πολύ σοφά και ειπωμένα από σοφούς. Εντούτοις παραπέμνω στην εισαγωγή του «Πυγμαλίωνος» του Μπέρναντ (εδώ πρόκειται περί d και όχι καθόλου ν-τ) Σω, όπου υποδεικνύει εξυπνότατα και σαφέστατα ότι τα αγγλικά γράφονται κατά τρόπο τελείως παλαβό και θα έπρεπε να εκλογικευθεί η γραφή τους.

Και οι Άγγλοι είναι αιώνια τώρα τον διαβάζουν, διασκοδάζουν, συμφωνούν ότι έχει δίκιο... και δεν κάνουν απολύτως τίποτα. Γιατί άραγε; Και για να αλλάξουν δυο κανόνες τονισμού στην Ιταλία, κάλασε ο κόσμος και τελικά πέρασε ο μισός κανόνας μόνον. Είναι κουτόφραγκοι αυτοί ή μήπως εμάς μας διαφεύγει κάτι;

Τέλος, εγώ δεν παρακίωρῶ το δικαίωμα των διανοουμένων και κατ' εξοχήν χειριστών της γλώσσας σε μια τριανταριά βουλευτές που νομοθέτησαν για πράγματα που δεν είναι της αρμοδιότητάς τους, και δη μες στη νύχτα, χωρίς καμιά προηγούμενη συζήτηση από τον

πνευματικό κόσμο...

Θεωρώ ότι γι' αυτόν τον λόγο και μόνον, έπρεπε να κρητηθούν οι τόνοι και τα πνεύματα από όλους τους διανοούμενους. Θα ήταν ένα καλό μάθημα στο Νομοθετικό, να μην φυτρώνει εκεί που δεν το σπέρνουν.

Και αυτοί που εξακολουθούν έκτοτε να δείχνουν με την στάση τους ότι αγνοούν/παραβλέπουν/παραμερίζουν μια συμπαρεσία της Βουλής και τον ραγιαδισμό που την ακολούθησε, αυτοί αποσπούν τον σεβασμό μου. Αυτά έχει να σου πει η Αθηνά (με ψιλή και περισπωμένη πάντοτε) Κακούρη»

Όπως απάντησα και προσωπικά στην κ.Κακούρη, είμαι παιδί του μονοτονικού συστήματος, και μάλιστα πήγα σχολείο την πρώτη χρονιά που καταργήθηκε το πολυτονικό. Είμαι δηλαδή παιδί της αλλαγής! Πολύ ευτυχής γι' αυτό, πάντο υποστήριζα και θύμαζα τους «μαλλιαρούς», τους «μονοτονικούς», τους «στονικούς» και πάει λέγοντας. «Το ταξίδι μου», μάλιστα, του Γιάννη Ψυχόρη ήταν ένα από το πρώτα «ενήλικα» βιβλία που είχα διαβάσει, χωρίς βέβαια να καταλάβω και πολλά. Το μόνο που είπα στον εαυτό μου, ήταν ότι αν το διαβάσω άλλη μία φορά θα ξεκάσω την ορθογραφία που ξέρω! Μου άρεσε όμως αυτή η αντιδραστικότητα, παρ' ό,τι δεν θα έγραφα ποτέ «η γλώσσα». Ήμουν και είμαι της άποψης, ως ώρας τουλάχιστον, ότι οι τόνοι και τα πνεύματα αφορούν την ιστορία και τα αρχαία ελληνικά που είναι μια γλώσσα πια νεκρή. Άλλωστε όλα αυτά χρησιμοποιούνταν για συγκεκριμένο λόγο, την προφορά, και όχι για δισκόσμηση. Το ότι οι Γόλλοι έχουν κρατήσει τις ιστορικές τους αξίες, δεν είναι αρκετός λόγος να το κάνουμε κι εμείς. Δυστυχώς, κάπως πολλός δεν υπάρχει για να προχωρήσω το συλλογισμό μου και τον προβληματισμό μου, μιας και όμως λέω ότι με προβληματίσε η κ. Κακούρη πάνω σε κάτι που θεωρούσα δεδομένο. Το θέμα δεν τελειώνει εδώ. Θα έλεγα ότι απλώς αρχίζει, αφού μάλιστα συζητώντας το με φίλους και συνεργάτες υπάρχει η επιθυμία για παράρτησή και από άλλους. Ανανεώνουμε, λοιπόν, το ραντεβού με τους τόνους και τα πνεύματα για το επόμενο τεύχος. Θα περιμένω κι άλλες απόψεις για το θέμα...

Ιδέες, σκέψεις, απορίες, ενστάσεις στο: ealexandra@ki@todonti.gr

τυποληατρεία

Περιπέτειες και κοιτορθώμοιο οιο μογικό κόσμο του τοπικού Τύπου

Μια πρόταση

Ρεκόρ δημοσιογράφων + υποψηφίων στις περασμένες δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές στην Αχαΐα. Να κάνουμε μια πρόταση; Όπως το ΕΣΡ αποφάσισε (και πολύ σωστά!) ότι τουλάχιστον για ένα μήνα πριν τις εκλογές, οι δημοσιογράφοι - υποψήφιοι δεν μπορούν να συνεχίζουν να εργάζονται σε ραδιοτηλεοπτικά μέσα, έτσι θα πρέπει να βγει και μια απόφαση σύμφωνα με την οποία όσοι δημοσιογράφοι εκλέγονται να μην μπορούν να ασχολούνται με θέματα που αγγίζουν —άμεσα ή έμμεσα— το Δήμο ή τη Νομαρχία στην οποία έχουν εκλεγεί.

Ιεχώρισε

Χωρίς καμία αμφιβολία ο Νίκος Παπαματθαίου, εκπρόσωπος Τύπου της παράταξης του Ευάγγελου Φλωράτου, ήταν η μεγάλη έκπληξη για τους δημοσιογράφους που κάλυψαν το ρεπορτάζ των δημοτικών εκλογών στην Πάτρα. Μακάρι, τώρα που απέκτησε μια σταθερή σχέση με τον τοπικό Τύπο να την χρησιμοποιήσει και για τις ανάγκες του οικολογικού κινήματος στην Πάτρα, στο οποίο αποτελεί ενεργό μέλος.

Απορία

Η απορία που μας προκύπτει τώρα που πρέμισε το κλίμα λόγω εκλογών είναι: Πώς θα επανέλθουν χωρίς πρόβλημα στην ενεργό δημοσιογραφία, όσοι δημοσιογράφοι ανέλαβαν σε όλη την Ελλάδα εκπρόσωποι ή υπεύθυνοι τύπου για τους δημοτικούς ή νομαρχιακούς συνδυασμούς;

Δεν ανασφρόμαστε σε όλους δημοσιογράφους (συνήθως με οικονομικό κίνητρο) ανέλαβαν σπλώς να γράφουν και να στέλνουν δελτία τύπου για τους υποψηφίους δημάρχους ή νομάρχες. Μιλάμε γι' αυτούς που ανέλαβαν να εκπροσωπήσουν τις κεντρικές επιλογές των κομμάτων στις μεγάλες πόλεις και οι οποίοι χρησιμοποίησαν πολιτικηρές εκφράσεις εναντίον των αντιπάλων συνδυασμών και των αντιπάλων κομμάτων. Θα μπορέσουν να είναι πλέον αντικειμενικοί μαζί τους;

Εκτός αν μας πει κάποιος ότι το επάγγελμα του δημοσιογράφου απαιτεί πλέον και ταλέντο ηθοποιού, έτσι ώστε οι δημοσιογράφοι να μπορούν πλέον να υποστηρίζουν ότι απλώς «υποδύονται» τους εκπροσώπους Τύπου, χωρίς αυτό να επηρεάζει τη δουλειά και τις απόψεις τους.

τυποληατρεία

Συζητήσεις

Δεν έχουν ακόμα κοπώσει οι συζητήσεις για την εξαγορά της εφημερίδας «Πελοπόννησος» από το δημοσιογράφο θανάση Λάλα και τον υπεύθυνο διανομής τοπικού και αθηναϊκού Τύπου στην Πάτρα, Γιώργο Πανόπουλο.

Το ποσό των 2 εκ. ευρώ που δόθηκε αφορά στο 40% της εφημερίδας, ενώ η συμφωνία που έγινε με το σημερινό ιδιοκτήτη Σπύρο Δούκα, λέει πως με ανάλογο τίμημα, σε μια πενταετία, το δίδυμο Λάλα - Πανόπουλου θα ελέγχει το 80% της εφημερίδας. Σύμφωνα με τα όσα διακηρύσσονται από την πλευρά του θανάση Λάλα, ο γνωστός δημοσιογράφος έχει ήδη ξεκινήσει διαπραγματεύσεις και με άλλες ιστορικές περιφερειακές εφημερίδες στη Θεσσαλία και την Κρήτη, σκοπεύοντας στη δημιουργία ενός δικτύου κεντροδεξιών εφημερίδων σε όλη την Ελλάδα.

Στην Αθήνα δημοσιεύονται τακτικά, σκόλια γύρω από το ποιος επιχειρηματίας χρηματοδοτεί αυτές τις κινήσεις, με τα ονόματα των Χρήστου Λαμπράκη και Γιάννας Αγγελουπούλου, να είναι αυτά που αναφέρονται ως επικρατέστερα.

- Καλλωπιστικοί θάμνοι και δένδρα • Κωνοφόρα • Καρποφόρα δένδρα • Φυτά εσωτερικού χώρου • Αρωματικά φυτά • Ανθοσυνθέσεις • Σπόροι ... Βολβώ
- Φυτοπροστασία • Λιπάσματα • Χώμα • Εργαλεία κήπου • Μηχονήματα • Γλάστρες πλαστικές - πήλινες - τιμεντένιες • Αυτόματο πότισμα
- Κατασκευή - συντήρηση κήπων & έργων πρασίνου • Διαμόρφωση εξωτερικών - εσωτερικών χώρων - καλασιμάτων • Διάθεση έτοιμου κλοσισπασί

Φυτώρια ΠΑΠΟΥΤΣΙΔΑΚΗ

1ο ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΠΛ. ΜΑΡΚΑΤΟΥ, ΠΑΤΡΑ, ΤΗΛ.: 2610 276158
2ο ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 218, ΠΑΤΡΑ, ΤΗΛ.: 2610 424289
ΦΥΤΩΡΙΑ: ΒΟΥΡΑΣΙΟΥ ΑΧΑΪΑΣ, ΤΗΛ.: 26930 31287

Ευχαριστίες

Με τον καλύτερο τρόπο κάλυψαν οι τοπικές εφημερίδες στην Πάτρα την έκδοση του βιβλίου του Πέτρου Ψωμά «Δήμαρχοι Πατρέων» που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις ΤΟ ΔΟΝΤΙ. Ένα «ευχαριστώ» και από δω, τόσο στους υπεύθυνους των εφημερίδων, όσο και στους δημοσιογράφους που επιμελήθηκαν τα σχετικά κείμενα.

Παρόν

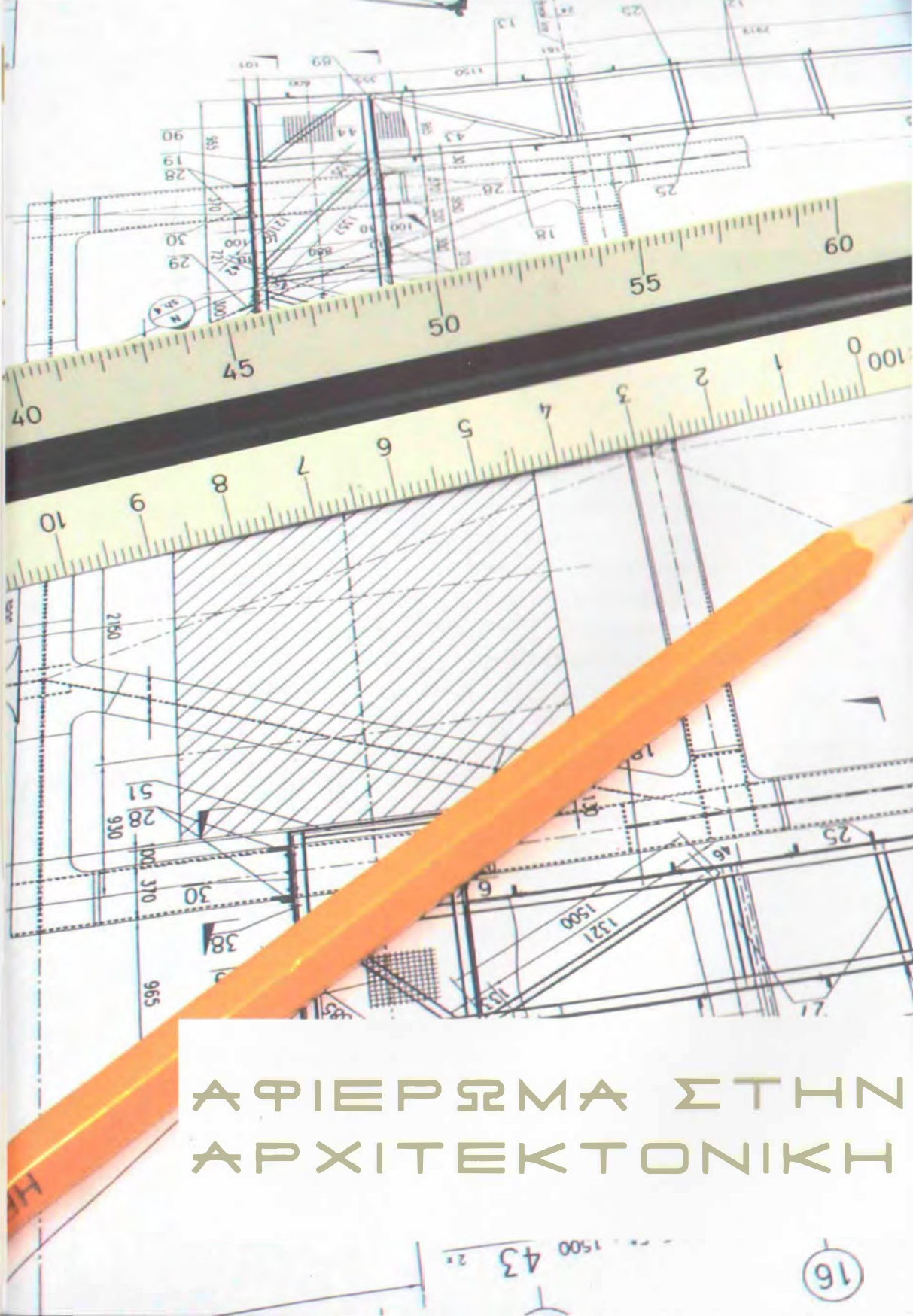
Μεγάλη οναγνωσιμότητα έχει στους παράγοντες της Πάτρας η στήλη «Πατρινό και άλλο» της κυριακάτικης εφημερίδος «Παρόν». Με τις πολιτικές εξελίξεις της περιοχής να βρίσκονται στο επίκεντρο, η στήλη δημιουργεί ορκετά συχνά, θέματα προς συζήτηση στον τοπικό τύπο. Υπεύθυνος γιo το γραφόμενο, σύμφωνα με πληροφορίες, είναι ο πρώην διευθυντής της εφημερίδας «Πελοπόννησος» Τάκης Χατζής, που υπογράφει με το ψευδώνυμο «Προκρούστης».

Εξαγορές

Συνεχίζει την τακτική των διορκών εξαγορών ο επιχειρηματίας Θόδωρος Καμπέρος. Μετά από την εφημερίδα «Ημέρα» και το ραδιοφωνικό σταθμό «Ημέρα FM» που απέκτησε πριν δύο χρόνια, αγόρασε πλέον και τον ιστορικό ραδιοφωνικό σταθμό της Πάτρας «Ράδιο Γάμμα», που ονέκε μέχρι τώρα στον κ. Νίκο Καραπόνο, πρόεδρο της ομάδος μπάσκετ «Απόλλων Πάτρας» και διαχειριστή της ιστορικής οινοποιίας «Αχόλιο Κλάους».

Συνυπεύθυνοι

Δεν θα ξεκόσει κανείς βέβαια τις αστειότητες (σε βαθμό αυτοεξευτελισμού) που έκανε ο βουλευτής Αχαΐας της Ν.Δ. Νίκος Νικολόπουλος, προσπαθώντας να ειρωνευτεί δηλώσεις του Ανδρέα Φούρα, κατά τη διάρκεια παρουσίας του στον τηλεοπτικό σταθμό «Patra TV». Για τον τρόπο με τον οποίο πολιτεύεται ο Νικολόπουλος, τίποτα πια δεν μπορεί να μας εκπλήξει. Όμως ως μην ξεχνάμε ότι συνυπεύθυνοι για τη διαίωνη τέτοιων συμπεριφορών είναι και οι παράγοντες του τοπικού τύπου στην Πάτρα που υποτίθεται πως εξαγριώνονται από τέτοια φαινόμενα, αλλά όχι τόσο... πολύ ώστε να στοματίσουν να τα προβάλλουν.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Ζητάμε το σχόλιά σας

Σχεδιάζουν την καθημερινότητά μας, αλλά και τους χώρους που μπορεί και να αποδείχθούν τα μνημεία του μέλλοντος...

Οι αρχιτέκτονες έχουν την τιμητική τους στο τεύχος αυτού του μήνα. Ως άνθρωποι, ως καλλιτέχνες και ως επιστήμονες...

Αφορμή: Η καλύτερη! Η Πανελλήνια Έκθεση Αρχιτεκτονικού Έργου που διοργανώνει ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Νομού Αχαΐας κατά τη διάρκεια του Νοεμβρίου στην Πάτρα. Ένας από τους λίγους θεσμούς πανελληνίας ακτινοβολίας που διοργανώνονται στην Πάτρα, με μια ξεχωριστή δυναμική.

Φέτος αισθανόμαστε λίγο... συνυπεύθυνοι γι' αυτήν την έκθεση, αφού για πρώτη φορά συνεργαστήκαμε με τους διοργανωτές, επιχειρώντας να προσθέσουμε κάποιες δικές μας ιδέες.

Έτσι αφιερώσαμε στην αρχιτεκτονική το πρώτο μας θεματικό τεύχος, το οποίο θα διανέμεται δωρεάν σε όλη τη διάρκεια της έκθεσης, ενώ παράλληλα ετοιμάσαμε μαζί με το Σύλλογο Αρχιτεκτόνων μια έρευνα για την εικόνα των κτηρίων της Πάτρας.

Η έρευνα δεν διεκδικεί επιστημονικές δάφνες. Είναι απλώς μια απόπειρα να καταγράψουμε τις απόψεις όσων περισσότερων Πατρινών μπορούμε για την εικόνα των σπιτιών τους, αλλά και των κτηρίων που συναντούν καθημερινά γύρω τους.

Σε όλη τη διάρκεια της έκθεσης θα διανέμεται στους επισκέπτες ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο παράλληλα θα αποσταλεί μέσω email στα μέλη του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων, στους συνδρομητές, τους φίλους και τους συνεργάτες μας.

Στο ΔΟΝΤΙ του Δεκεμβρίου θα φιλοξενήσουμε επεξεργασμένες τις απαντήσεις, ζητώντας και τα σχόλια επιστημόνων, λογοτεχνών και άλλων προσωπικοτήτων της Πάτρας. Περιμένουμε και τα δικά σας!

A.T.E.

ΠΕΡΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

4 – 13 Μαΐου 2007 στη Veso Mare

Το περιοδικό «Περιβάλλον» διοργανώνει για δεύτερη χρονιά ένα δεκαήμερο εκδηλώσεων γιορτής και ανησυχίας για τον κόσμο που αλλάζει γύρω μας

- Εκπαιδευτικά προγράμματα
- Καλλιτεχνικές εκδηλώσεις
- Συζητήσεις
- Δραστηριότητες Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

Πληροφορίες – δηλώσεις συμμετοχής:

Εκδόσεις: ΤΟ ΔΟΝΤΙ

Κανακάρη 236Α & Γενναδίου, Τηλ. – fax: 2610 323060, info@todonti.gr

Αρχιτεκτονικός διαγωνισμός από το ΤΕΕ για την κάλυψη αναγκών από φυσικές καταστροφές

Επαιτώνοντας τις πληγές

Την προκήρυξη ενός διεθνούς αρχιτεκτονικού διαγωνισμού, με στόχο την κάλυψη των άμεσων οικιστικών αναγκών που προκύπτουν μετά από μια μεγάλη φυσική καταστροφή, ανακοίνωσε το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας. Πρόκειται για μια διεθνή πρωτοβουλία, εξαιρετικά πρωτότυπη, αλλά και ουσιαστική, δεδομένου ότι το θέμα αναφέρεται στην προσωρινή στέγαση πληθυσμών που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές (σεισμούς, πλημμύρες, πυρκαγιές, τυφώνες κ.λπ.) σε συνθήκες κατάλληλες ως προς την ποιότητά τους και με εξασφάλιση ηλεκτρικής ενέργειας και θέρμανσης από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, καθώς επίσης και πόσιμου νερού.

Ο διεθνής αυτός διαγωνισμός προκηρύχθηκε με πρωτοβουλία του ΤΕΕ σε συνεργασία με τη Διεθνή Ομάδα Εργασίας ARES της Διεθνούς Ένωσης Αρχιτεκτόνων (UIA), προκειμένου να ευαισθητοποιήσει τη διεθνή κοινότητα και να αναζητηθούν λύσεις προσωρινής στέγασης, μέσα από καινοτόμες βιώσιμες λύσεις που μπορεί να προσφέρει η βιοκλιματική αρχιτεκτονική και η χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Οι αιτήσεις συμμετοχής ξεκίνησαν να υποβάλλονται την 1η Νοεμβρίου, ενώ οι λεπτομέρειες του διαγωνισμού δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα της UIA. Το βραβείο θα απονεμηθούν κατά τη διάρκεια του 23ου Παγκόσμιου Συνεδρίου της UIA, στο Ταρίνα τον Ιούνιο του 2008.

Το οικονομικό κόστος των ακραίων καταστροφών και των πλημμυρών είναι ήδη μεγάλο και θεωρείται ότι θα αυξηθεί, ενώ πλήττει, όπως είναι γνωστό, κατά κανόνα, με οκληρότερο τρόπο τα φτωχότερα έθνη. Από το 1971 έως το 1995, οι πλημμύρες είχαν επιπτώσεις σε περισσότερους από 1,5 δισεκατομμύριο ανθρώπους, ή 100 εκατομμύ-

ρια ανά έτος, από τα οποία περισσότεροι από 81 εκατομμύρια μένουν άστεγοι.

Αυτά τα δεδομένα καλούν σε μια συντονισμένη προσπάθεια για έγκαιρη πρόληψη και αντιμετώπιση των επιπτώσεων των φυσικών καταστροφών, κάτι που θεωρείται ένα μείζον πανανθρώπινο ζήτημα. Η διεθνής κοινότητα έχει ευαισθητοποιηθεί και παρεμβαίνει με κάθε πρόσφορο τρόπο, όμως κυρίαρχο πρόβλημα παραμένει το ζήτημα της άμεσης αποκατάστασης και στέγασης των θυμάτων μεγάλων φυσικών καταστροφών.

Ο ΟΗΕ έχει αναπτύξει ένα φιλόδοξο πρόγραμμα για τη «Διαχείριση των φυσικών καταστροφών», που στοχεύει στην υποστήριξη των εθνικών κυβερνήσεων και των τοπικών αυτοδιοικήσεων, όπου έμφαση αποδίδεται στην ανάπτυξη κατάλληλων τεχνικών και εργαλείων, στην επιμόρφωση και στην εκπαίδευση και συνεργασία.

Το μείζον ζήτημα, ωστόσο, παραμένει ο περιορισμός των άμεσων επιπτώσεων των φυσικών καταστροφών στους πληγέντες πληθυσμούς και κυρίως στους φτωχούς.

Ο διεθνής αυτός διαγωνισμός θα δώσει την ευκαιρία στους αρχιτέκτονες όλου του κόσμου να προβληματισθούν πάνω σε ένα κρίσιμο ζήτημα, αυτό της αποτελεσματικής αντιμετώπισης των μεγάλων φυσικών καταστροφών και της άμεσης προσφοράς προσωρινής βιώσιμης στέγης για τα θύματα φυσικών καταστροφών. Ο διαγωνισμός – εκτός των άλλων – θα συνεισφέρει στην ενημέρωση για τη σημασία και το ρόλο της Βιοκλιματικής Αρχιτεκτονικής και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στον οικιστικό τομέα, αλλά και στις προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

Πόρτες εσωτερικές και εξωτερικές με ή χωρίς καίτια

Μπαλκονόπορτες

Οροφές

Αίθρια

Πίνακες τοίχου

Creative Studio

Νίκος Δ. Καϊαφής

Υαλογραφία • Διακόσμηση

Εργαστήριο & Έκθεση: Εστίας 14 (όπισθεν συν/σμού πλ/γων), Ψαροφάι. Τηλ. 2610-326.702, 6944777 790, fax: 2610-326.765, e-mail: kaiafis@yahoo.gr

Κείμενο: Νεκταρία Σερρέτη
Φωτογραφίες: Νίκος Ψαθोगιαννάκης

Η μαγεία του σχεδιασμού, η ικανοποίηση της δημιουργίας και η χαρά της παραγωγής από το να συλλάβεις μία ιδέα μέχρι να την υλοποιήσεις, σαγήνεψαν τους πέντε μελλοντικούς επιστήμονες που σας παρουσιάζουμε. Πέντε νέα παιδιά ξεδιπλώνουν τα όνειρά τους, εκμυστηρεύονται τα σχέδια για το μέλλον τους και μας μιλούν για τη γοητεία της επιστήμης που αποφάσισαν να ακολουθήσουν. Τους συναντήσαμε στο καφέ Si Doux στην Πάτρα προκειμένου να αποκτήσουμε μια πιο ολοκληρωμένη όψη για την επιστήμη, η οποία ενώ φαίνεται άκρως απειραϊτική είναι συνήθως παραγκωνισμένη. Με εμφορμή τη χαρά της επιφοίτησής τους, αλλά και με τη νοσταλγία των φοιτητικών τους χρόνων, μας ταξιδιάρησαν στο μαγικό κόσμο της Αρχιτεκτονικής. Η επιλογή τους, όπως μας εξήγησαν ήταν συνειδητή, καθώς αρκετοί απ' αυτούς προέρχονται από οικογενειακές αρχιτεκτονικές. Ακόμη όμως και για εκείνους που γνώρισαν την επιστήμη από τα έδρανα του Πανεπιστημίου, δηλώνουν ότι η Αρχιτεκτονική ήταν απολύτως - ερωτεύσιμη! Άλλωστε η προεπιλογή τους στο σχέδιο ως ειδικό μάθημα, δεν τους άφησε περιθώρια τυχαίας επιλογής. Ας υποδεχθούμε λοιπόν τους Γιάννη Κολοκομά, Βαλίνα Γεροπάντα, Ειρήνη Τσαχρέλια, Γιάννη Παύλιο και Ελίνα Καπομπασοπούλου. «Ο κόσμος δεν καταλαβαίνει ακριβώς ποια είναι η δουλειά του αρχιτέκτονα. Ίσως ακόμη και φίλοι που είχαμε πάρει ήδη την απόφαση να σπουδάσουμε τη συγκεκριμένη επιστήμη δεν είχαμε καταλάβει ακριβώς ποιος θα ήταν αυτή συνέχεια ο επαγγελματικός μας ρόλος. Αυτό που με γοητίωσε ήταν η ανακάλυψη ότι η αισθητική έχει ένα υπόβαθρο πίσω της», λέει χαρακτηριστικά η Ειρήνη δίνοντάς το έναυσμα στη Βαλίνα για να μας εξηγήσει: «Ό,τι βλέπουμε γύρω μας, από μία καρέκλα έως μία πολυκατοικία, είναι αποτέλεσμα μιας ιδέας που συνέλαβε κάποιος άνθρωπος και τη σχεδίασε!». Ίγυορα το σχέδιο για όλους είναι από τις μεγάλες τους αγάπες και ίσως και το

Σχεδιάζοντας... ΤΟ μέλλον!

Τσακρέλια Ειρήνη

Βρισκόμαστε στην εποχή των σταρ Αρχιτεκτόνων

Κατσιμπασοπούλου Έλενα

Ο Η/Υ επειδή μας εξυπηρετεί τελικά μας σκλαβώνει

Τεροπάντα Βαλίνα

Όλα γύρω μας είναι αποτελέσματα μιας ιδέας

κίνητρο τελικά για το δρόμο που διάλεξαν, ο Γιάννης Κουκουμάς το ξεκαθαρίζει: «Δεν θα μπορούσα να κάνω τίποτε άλλο στη ζωή μου από το να σχεδιάζω. Απλά στην πορεία κατάλαβα ότι μου αρέσει ακόμα πιο πολύ». Άλλωστε θεωρεί πως η Αρχιτεκτονική δεν είναι ακόμα μια δουλειά αλλά τρόπος ζωής.

Το εντυπωσιακό είναι πως είναι όλοι τους προσγειωμένοι. Σε καμία περίπτωση δεν νιώθουν ότι τα μάθανε όλα και τώρα που τελειώνουν τις σπουδές τους συνειδητοποιούν ότι έχουν ακόμα να μάθουν πολλά. Ήδη νοσταλγούν τα φοιτητικά τους χρόνια γιατί γι'αυτούς η κάθε μέρα ήταν μια ακόμα ευχάριστη έκπληξη το κλίμα που επικρατεί στη σχολή της Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Πατρών και η συνεργασία τους με τους καθηγητές τους ανοντικατάστατη. Όλοι τώρα δρομολογούν τις μεταπτυχιακές τους σπουδές στο εξωτερικό.

Γιατί όμως έξω και όχι στην Ελλάδα;

Η Έλενα και η Βαλίνα έχουν είδη την εμπειρία ξένων πανεπιστημίων σε προπτυχιακό επίπεδο για μικρό χρονικό διάστημα.

Βαλίνα: Για μένα η εξάμηνη παραμονή μου σε πανεπιστήμιο της Γαλλίας με έκανε να εκτιμήσω ακόμη περισσότερο τις σπουδές μας εδώ στην Ελλάδα.

Έλενα: Συμφωνώ απόλυτα, έτσι ένιωσα και εγώ. Απλά το να ταξιδέψεις και να εκπαιδευτείς σε άλλες χώρες σου δίνει τη δυνατότητα να ανοίξεις το μυαλό σου.

Γιάννης Πούλιος: Διευρύνεις τους ορίζοντές σου, βλέπεις και άλλα πράγματα, βιώνεις διαφορετικές καταστάσεις και παίρνεις ακόμα περισσότερα κερθίσματα. Άρα μπορείς να δημιουργήσεις ακόμα περισσότερο.

Ειρήνη: Άλλωστε είναι σαφές ότι όσον αφορά στην κοινωνία στο εξωτερικό, καταλαβαίνει καλύτερα την αρχιτεκτονική και την εκτιμά, αν θες, πολύ περισσότερο.

Βαλίνα: Είναι και κάτι ακόμα. Έξω ό,τι διδάσκεις έχεις τη δυνατότητα να το δεις δίπλα σου, άρα το αντιμετωπίζεις και διαφορετικά.

Γιάννης Κουκουμάς: Εγώ πάλι δεν σκέπτομαι μόνο ένα μεταπτυχιακό αλλά περισσότερα και μετά και διδακτορι-

Πούλιος Γιάννης

Όλοι κυνηγάνε την πρωτοτυπία

Γιάννης Κουκουμάς

Η αρχιτεκτονική είναι τρόπος ζωής

κό. Στόχος μου είναι η ακαδημαϊκή καριέρα. Μου αρέσει να μεταδίδω πράγματα και να επηρεάζω συνειδήσεις, έτσι είναι ποιο εύκολο να αλλάξουμε τον κόσμο.

Η κουβέντα μας «ζεσταίνεται» και τα παιδιά αρχίζουν να πωρώνονται μιλώντας για το μελλοντικό τους επάγγελμα...

«Όλοι κυνηγάνε την πρωτοτυπία», ισχυρίζεται ο Γιάννης Πούλιος και συμπληρώνει στη συνέχεια η Ειρήνη: «Δεν είναι μόνο ο εντυπωσιασμός που αποζητάς, είναι η ιδέα του να σχεδιάσεις κάτι το οποίο προκύπτει από σκέψη η οποία το ολοκληρώνει. Κάθε φορά που σχεδιάζεις κάτι, τίθεται το ζήτημά σου τι θέλεις να πεις με αυτό, η ομορφιά βγαίνει μετά σαν αποτέλεσμα αυτής της ιδέας». Χειμάρρος η Βαλίνα τους διακόπτει: «Ποτέ δεν σκέφτεσαι αρχικά να κάνεις κάτι που να είναι ωραίο και μετά να το σχεδιάσεις. Άλλωστε το ωραίο είναι υποκειμενικό». «Όταν ξεκινάς να σχεδιάσεις κάτι το πλησιάζεις κάπως φιλοσοφικά το θέμα. Προσπαθείς να μορφοποιήσεις την ύλη στο χώρο αλλά ταυτόχρονα και στο χρόνο. Ξεκινάς να φτιάξεις μια κατοικία για παράδειγμα και πρέπει να σκεφτείς ότι την σχεδιάζεις σήμερα και θα πρέπει να εξυπηρετεί το χρήστη της και μετά από πολλά χρόνια», συμπληρώνει ο Γιάννης Κουκουμάς.

Είναι προφανές ότι όλοι τους είναι γεμάτοι απίστευτη ενέργεια και όλοι τους θέλουν να δώσουν των καλύτερό τους εαυτό στην Αρχιτεκτονική του αύριο. Έχουν ανοίξει τα φτερά τους και είναι έτοιμοι να πετάξουν. Ονειρεύονται αλλά δεν ονειροβατούν.

Η συζήτηση ανεβάζει ρυθμό και στο τραπέζι πέφτει το θέμα των «κινήματων» στην Αρχιτεκτονική. Ποιος είναι ο επιρροές τους άραγε και πόσο μπορεί να τους αγγίζουν οι τάσεις που μπορεί να επικρατούν;

Γιάννης Κ.: Νομίζω ότι δεν υπάρχουν πια κινήματα. Σήμερα η εποχή μας χαρακτηρίζεται από τη μόδα. Βεβαίως είναι εφήμερη χωρίς ιδεολογία και φιλοσοφία, συστατικό που περιέχονται στο κίνημα.

Ειρήνη: Νομίζω ότι βρισκόμαστε στην εποχή των «σταρ Αρχιτεκτόνων». Υπάρχουν κάποιιοι που είναι αρκετά δημοφιλείς και έχουν την αντιμετώπιση των σταρ. Την εποχή μας χαρακτηρίζει αφενός η πολυμορφία, αφετέρου ο

υποκειμενισμός. Ο κάθε αρχιτέκτονας προσπαθεί να βγάλει το δικό του χαρακτήρα.

Γιάννης Π: Ο λόγος που δεν υπάρχουν κινήματα στην εποχή μας είναι γιατί μας έχουν λυθεί πλέον τα χέρια από την ικανοποίηση των βασικών αναγκών. Ανάλογα με τη χώρα και τις πολιτικές και κοινωνικές της εξελίξεις, δημιουργούνται βασικές ανάγκες που έπρεπε να καλυφθούν. Τώρα το στεγαστικό έχει λυθεί και η ονομαζόμενη νέων αρχιτεκτονικών μορφών έχει στραφεί σε άλλα επίπεδα.

Γιάννης Κ: Βρισκόμαστε σε μια μετέωρη κατάσταση. Το ζήτημα της εποχής μας είναι το πώς χειριζόμαστε τον υπολογιστή.

Βαλίνα: Το ερώτημα που τίθεται είναι αν θα πρέπει οι υπολογιστές να μας περιορίζουν ή να αποτελούν απλά για εμάς «χρηστικό εργαλείο».

Έλενα: Σίγουρο επιταχύνεται η δουλειά μας στο σχεδιαστικό της κομμάτι και επειδή μας εξυπηρετεί, τελικά μας σκλαβώνει.

Η συζήτηση στρέφεται τώρα σε ένα άλλο επίπεδο, το θέμα των δημοσίων έργων και του Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού. Την αφορμή δίνει το έργο της Ζεύξης όπου όπως μάθαμε δεν υπήρχε Αρχιτεκτονικό «concept» από την αρχή, μόνο στο τέλος του έργου «μπήκαν λίγες πινελιές» όπως έχουν πει στους συνομιλητές μας οι υπεύθυνοι του έργου.

Ειρήνη: Από τα δημόσια έργα προκύπτει η Αρχιτεκτονική εικόνα μιας χώρας. Χαρακτηρίζεται το επίπεδό της. Στην Ελλάδα, στην εποχή μας, η παρουσία αρχιτεκτόνων στα έργα του Δημοσίου είναι σχεδόν ανύπαρκτη.

Γιάννης Π: Σαφώς και τίθεται θέμα οικονομικό. Η παρουσία αρχιτέκτονα μπορεί να εκτινάξει ένα προϋπολογισμό, δεν είναι τυχαίο που τα έργα χαρακτηρίζουν και το μέγεθος του πλούτου κάθε χώρας.

Ειρήνη: Εγώ πόλι δεν συμφωνώ απόλυτα. Θεωρώ ότι η συμμετοχή του αρχιτέκτονα σε μια κατασκευή μπορεί να συμβάλει στη μείωση του κόστους και ακόμη, αν θες, αυτό μπορεί να αποτελέσει βασική παράμετρο του σχεδίου και να το κάνει οικονομικότερο.

Αντί επιλόγου, ζητήσαμε από τα παιδιά να μας πουν κατά πόσο αισθάνονται ως καλλιτέχνες στη δουλειά τους. Όλοι συμφώνησαν πως στο επάγγελμά τους εμπεριέχεται η τέχνη. Τώρα το πώς ο καθένας το εντάσσει στη δουλειά του είναι καθαρά προσωπικό και αυτός που τελικά κρίνει είναι ο κόσμος και βέβαια η πορεία που θα ακολουθήσει ο καθένας τους στο μέλλον. Εμείς δεν έχουμε παρά να τους ευχηθούμε καλή επιτυχία σε ό,τι κάνουν...

Αρχιτεκτονικές διαδρομές στην Πάτρα με ξεναγούς τους φοιτητές του Τμήματος Αρχιτεκτονικής

Η αρχιτεκτονική είναι πολύ σημαντικό κομμάτι της ζωής μας. Βρίσκεται παντού γύρω μας και καθορίζει τον τρόπο που ζούμε. Κατά μία έννοια μας εμπεριέχει όπου κι αν βρεθούμε. Επιηρεάζει τη διάθεσή μας, το χαρακτήρα μας και τις σχέσεις μας με τον κόσμο. Μπορεί να είναι αφηρημένη έννοια που δεν υπεισέρχεται συχνά στις καθημερινές διαδρομές του μυαλού μας, αλλά είναι διαρκώς μπροστά στα μάτια μας με «σάρκα και οστά». Όπως και οι αρχιτέκτονες, οι οποίοι ευθύνονται σε μεγάλο βαθμό για τον περιβάλλοντα χώρο στον οποίο κινούμαστε. Και επειδή είναι γεγονός ότι από τους νέους ανθρώπους κατά κύριο λόγο περιμένουμε φρέσκες ιδέες και ανσάθμιση της ποιότητας ζωής, σε όποιο τομέα κι αν δραστηριοποιούνται, δεν θα μπορούσε να λείπει η «φωνή» τους από ένα τόσο σημαντικό αφιέρωμα του «Δ». Η Πάτρα διαθέτει ένα από τα σημαντικότερα πολυτεχνικά τμήματα αρχιτεκτονικής στη χώρα μας. Ζητήσαμε λοιπόν από φοιτητές της σχολής να παρουσιάσουν την δουλειά τους και να καταθέσουν την άποψη και τις προτάσεις που έχουν γι' αυτήν την πόλη. Πολύ σημαντικό και το γεγονός ότι οι περισσότεροι δεν είναι Πατρινοί. Η ματιά τους είναι ανεπηρέαστη από τους παράγοντες εκείνους που καθορίζουν τον κάτοικο μιας περιοχής και επιπλέον φέρουν βιώματα και εικόνες από άλλα οικιστικά περιβάλλοντα. Δέχτηκαν με ενθουσιασμό να συμβάλουν σε αυτό το αφιέρωμα και είναι μεγάλη η χαρά μας που φιλοξενούμε στις σελίδες του περιοδικού τη δουλειά τους, η οποία όπως θα διαπιστώσετε παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον σε πρακτικό, θεωρητικό και καλλιτεχνικό επίπεδο. Τις ευχαριστούμε θερμά που μας εμπιστεύτηκαν τις διαφορετικές διαδρομές που χάραξαν στην πόλη μας. Καλό σας περίπατο...

ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΡΟΜΟΣ ΠΛΑΤΕΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ - ΠΑΡΚΟ ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Η πόλη της Πάτρας ενδείκνυται για τη χρήση ποδήλατου καθώς στο μεγαλύτερο μέρος της είναι επίπεδη και οι αποστάσεις μέσα σε αυτή είναι τέτοιες ώστε να μην καθιστούν αναγκαία τη χρήση αυτοκινήτου. Ο ποδηλατόδρομος θα ενώνει το κέντρο της Πάτρας (Πλατεία Γεωργίου) με το πάρκο του Λαδόπουλου και την περιοχή του καινούργιου λιμανιού. Σε όλη τη διαδρομή θα υπάρχουν στάσεις με κοινόχρηστα ποδήλατα, ώστε να εξυπηρετούνται όσο το δυνατόν περισσότερες γειτονιές. Η δημόσια υπόσταση του ποδηλατόδρομου και του πάρκου έχει σκοπό στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών, όχι μόνο όσον αφορά στο σεβασμό προς το περιβάλλον, αλλά και την πολιτιστική ανότιξη της πόλης από τη στιγμή που στο πάρκο προβλέπεται να λημβάνουν χώρα πολιτιστικά δρώμενα.

Διαμόρφωση πάρκου Λαδόπουλου

Διαμόρφωση ποδηλατόδρομου

Διαμόρφωση ενδιάμεσης στάσης

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΧΑΡΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ

Η αίθουσα υποδοχής

Χώρος για performance

Η κρεμαστή καφετέρια

Τελευταία στάση του ποδηλατόδρομου θα αποτελεί ο χώρος γύρω από το εργοστάσιο Λαδόπουλου το οποίο θα επαναχρησιμοποιηθεί ως πολιτιστικός χώρος. Προτείνεται η δημιουργία δημόσιου πάρκου και διατήρηση και αξιοποίηση μερικών από τα υπάρχοντα κτήρια τα οποία θα στεγάζουν μία μεγάλη αίθουσα συνθέσεων, εργαστήριο τεχνών με εκθεσιακό χώρο καθώς και ένα μουσείο σύγχρονης τέχνης. Με σκοπό τη διατήρηση της ατμόσφαιρας της παλιάς χαρτοποιίας, το κάλυψο του κτηρίου παραμένει ίδιο ενώ η μετατροπή του εσωτερικού σε μουσείο επιτυγχάνεται με την προσθήκη χάρτινων κατασκευών. Η πορεία που καλείται να ακολουθήσει ο επισκέπτης συνοδεύεται από το νερό, το οποίο ρέει από τη μία αίθουσα στην άλλη, επισμαίνοντας τη σημασία που είχε για την παρασκευή και την ποιότητα του χαρτιού.

Δέσποινα Βουιέρη
Θάηλεια Νινιού
Γεωργία Πουλοπούλου

ΜΝΗΜΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Η πόλη αλλάζει, μεταβάλλεται, εξελίσσεται. Με το πέρασμα του χρόνου ο παρατηρητής συναντά διαφορετικές εικόνες, ήχους, μυρωδιές. Η πόλη υποβάλλεται σε μία αέναη διαδικασία μεταβολής από τους ίδιους τους χρήστες και τις ανάγκες τους μέσα από μία επαναλαμβανόμενη διαδικασία ζωής και ερήμωσης, δημιουργίας και καταστροφής. Ενέργειες που διαδέχονται η μία την άλλη και σχηματίζουν τη μορφή της πόλης. Προκύπτει το ζήτημα της κοινωνικής μνήμης, της μνήμης της καθημερινότητας, της μεταβολής, της εξέλιξης.

Ποιος διαχειρίζεται την κοινωνική μνήμη σε μια δεδομένη ιστορική στιγμή;

Με ποιον τρόπο προορίζεται;

Σε ποιους τόπους εκφράζεται;

«Το σπασμένο κώνεται πιο βαθιά στη μνήμη από το πλήρες. Το "σπασμένο" έχει μια κάπως πιο τραχιά επιφάνεια απ' όπου η μνήμη μπορεί να πιστεί.»

Wim Wenders, Μια συζήτηση για την πόλη.

ΠΑΡΕΛΘΟΝ

ΠΑΡΟΝ

ΜΕΛΛΟΝ

τόποι δράσης:

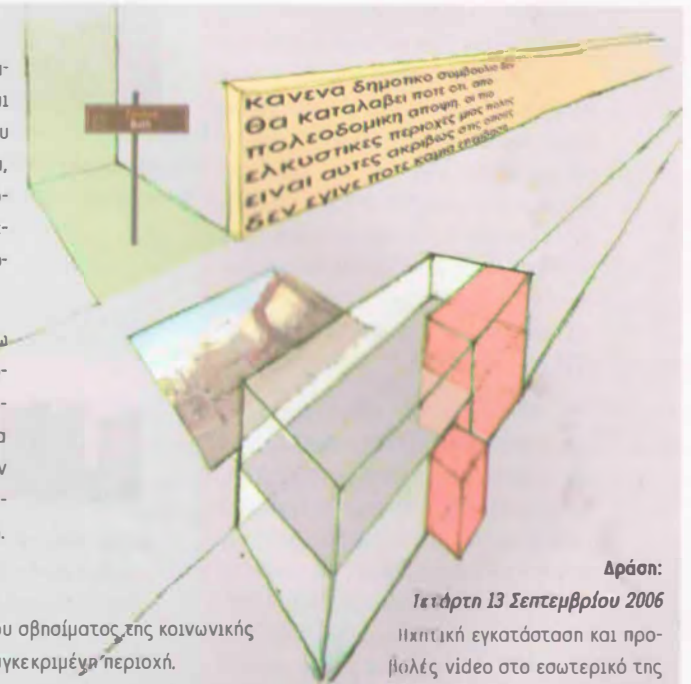
- 25ης Μαρτίου, ένας δρόμος της Πάτρας με έντονη μνήμη που βρίσκεται σε διαδικασία εξέλιξης. Τα ίχνη του χρόνου σβήνονται μέρα με τη μέρα, η διάνοιξη του δρόμου και η γενικότερη ανάπλαση - εξυμνάση της περιοχής τα αντικαθιστά με μία μετονήνια κουρτίνα.

- Μία οικοδομή υπό κατασκευή πάνω στα ίχνη ενός παλαιότερου οικοδομήματος. Το κτήριο κρύβει στο εσωτερικό του ένα δοχείο μνήμης, ένα χώρο όπου το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον συνυπάρχουν και μπορούν να διαβαστούν την ίδια στιγμή.

στόχοι:

Σχολιασμός του σβησίματος της κοινωνικής μνήμης στη συγκεκριμένη περιοχή.

Ανάδειξη της μετάβασης από τη μνήμη οπλήθη, από το παλιό στο καινούργιο

Δράση:

Τετάρτη 13 Σεπτεμβρίου 2006

Ηλεκτρονική εγκατάσταση και προβολές video στο εσωτερικό της οικοδομής και κατά μήκος της οδού 25ης Μαρτίου.

Βίκυ Πολυχρονουπούλου
Δάφνη Αηδόνη
Έλλη Βασοπούλου

Το μόθημα της Επανάχρησης Χώρων έχει ως στόχο τη διερεύνηση του χωρικού νοήματος και των τρόπων κατοίκησης στην πόλη. Δεν αναφέρεται σε συγκεκριμένα και καθιερωμένα στοιχεία της αστικής κατάστασης αλλά θέτει την ίδια την πόλη στο σύνολό της ως πεδίο αναζήτησης, θεωρώντας ότι η σύγχρονη εκδοχή του όρου επανάχρηση δεν μπορεί να έχει αυστηρά προσδιορισμένο περιεχόμενο αλλά μπορεί να αποτελέσει μια «ανοιχτή» συνθήκη, το μόθημα στρέφεται στη στοιχειώδη σχέση χώρου και νοήματος, υποστηρίζοντας ότι η επανάχρηση ως διαδικασία μετασχηματισμού της πόλης συνδέεται άμεσα με τις μεταλλαγές τού (χωρικού) νοήματος.

Στην πόλη αναδύονται, προκαλούνται διαφορετικοί τρόποι κατοίκησης, που συχνά δεν ανταποκρίνονται στους αντίστοιχους, προγραμματικό προσδιορισμένους, κατά το σχεδιασμό της. Οι διαφορετικές κατοικήσεις δεν είναι προβλέψιμες και μπορεί να δημιουργήσουν συνθήκες σημειακής ή τοπικής «ετερότητας». Χώροι και τόποι που έχουν ήδη προσδιοριστεί και ταξινομηθεί στην αστική πραγματικότητα, έχουν αποκτήσει σαφή ταυτότητα. Μπορεί να «αποσπαστούν» από τη συγκεκριμένη αστική κατάσταση. Η ενδεχόμενη απόσπαση σχετίζεται κατά κύριο λόγο με τις χωρικές συνθήκες που τους χαρακτηρίζουν καθώς και τις ιδιαίτερες συνθήκες κατοίκησης τους. Η «απόσπαση» υποδηλώνει την αποσύνδεσή τους από τη συνήθη αστική πρακτική, μετατρέποντάς τους σε νέους χώρους προς διερεύνηση, χώρους που επιτρέπουν διαφορετικές κατοικήσεις.

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η διερεύνηση των τρόπων εμφάνισης και παρουσίας νέων χωρικών συνθηκών ή ενεργειών (επανάχρηση) κατοίκησης ανάμεσα στα πολλαπλά αστικά περιβάλλοντα.

Ζητούμενο είναι η διερεύνηση μιας νοημοτικής και σχεδιαστικής μεθόδου που θα προσεγγίζει τα ιδιαίτερα αυτό αστικό φαινόμενο και θα περιγράφει πιθανές επεμβάσεις με τη μορφή σημειακών προγραμμάτων.

Οικοδομικό τετράγωνο:

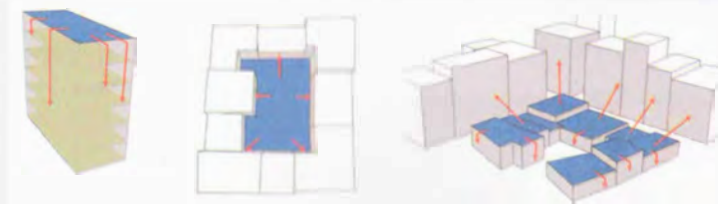
Γεροκωστοπούλου - Ηφαίστου - Πατρών - Υψηλάντου

Αλλαγή στην κλίμακα της πόλης, ένα σημείο όπου η παλιά πόλη συναντά τη σύγχρονη, όπου η χαμηλή δόμηση συναντά την υψηλή

Απώλεια της ιδιωτικότητας των ταρατσών και των πίσω μπαλκονιών των πολυκατοικιών που έχει σαν συνέπεια την αμφίδρομη θέαση και έκθεσή τους

Μέσω μιας αναλογίας με την έννοια του ακάλυπτου χώρου σαν χώρος οπτικό και σωματικό προσβάσιμος στο εσωτερικό του οικοδομικού τετράγωνα, προκύπτει η έννοια του «αστικού ακάλυπτου» που αποτελεί ένα σύνολο χώρων οπτικά προσβάσιμων και εκτεθειμένων στις γύρω πολυκατοικίες.

Επίσης μέσω της θεώρησης του συνόλου αυτού των ταρατσών σαν μέρος του αστικού ανάγλυφου αφού αποτελεί ένα σύνολο επιπέδων με κοινές ιδιότητες ως προς τους όρους της αστικής τοπογραφίας (ψηλό - χαμηλά, δημόσιο - ιδιωτικό, προσβάσιμο - μη προσβάσιμο, κλίμακα, κτήρια, δρόμοι κ.λπ.).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι έχουμε να κάνουμε με ένα χώρο με δημόσια χαρακτηριστικά, που είναι όμως αποκομμένος από τη «δημόσια αστική τοπογραφία».

Προτείνεται λοιπόν όρος του άβολου και της αποκοπής, και ένταξη του δικτύου των επιφανειών αυτών στο δημόσιο τμήμα της αστικής τοπογραφίας. Το δίκτυο των επιφανειών καθίσταται προσβάσιμο από τον πεζό και δημιουργούνται κατασκευές για την κίνησή του πάνω σε αυτό.

Αγγελική Ζερβού
Άγις Πυρλής

«ΥΠΟ-ΓΡΑΦΕΣ + ΑΠΟ-ΣΤΑΣΕΙΣ»

«παρεμβάσεις στην πόλη»

Η ΚΑΡΤΑ - ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ ΠΟΥ ΜΟΙΡΑΣΤΗΚΑΝ ΣΤΙΣ ΣΚΑΛΕΣ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΣΚΑΛΕΣ ΠΑΤΡΕΩΣ

ΣΚΑΛΕΣ ΓΕΡΟΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

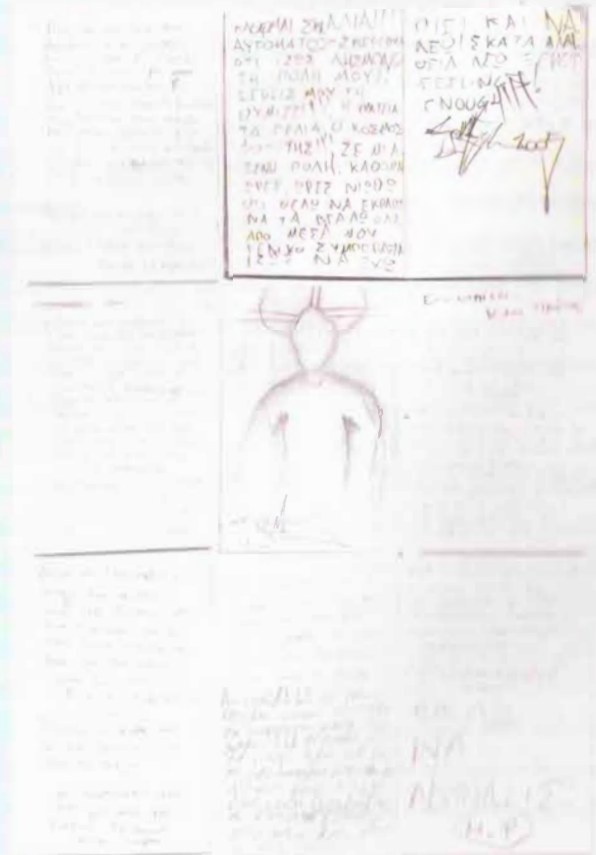
Δύο τόποι στο κέντρο της Πότρας και ένας εν δυνάμει συνδετικός κρίκος αυτών, αποτέλεσαν την πηγή έμπνευσης γι' αυτό το project: οι σκάλες της Γεροκωστοπούλου (τόπος 1), οι σκάλες της Πατρέως (τόπος 2), και ο τεχνητός τόπος <http://imeminima.blogspot.com/> (ο συνδετικός κρίκος). Το επιδιωκόμενο ήταν η συνδιαλλαγή αυτών των τόπων, έχοντας σαν αφετηρία ανέλιξη τα εξής βασικά χαρακτηριστικά τους: Οι ΣΚΑΛΕΣ ΓΕΡΟΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ αποτελούν έναν χώρο ζωντανό και πλούσιο σε σκέψεις, που τις βραδινές ώρες εκτός από πέραςμα, γίνεται και σημείο αναφοράς για πολλούς νέους (κυρίως φοιτητές). Οι ΣΚΑΛΕΣ ΠΑΤΡΕΩΣ βιώνονται περισσότερο μοναχικά, όπου συνήθως φιλοξενούνται πρόσωπα που αναζητούν να αφήσουν το δικό τους ξεχωριστό σήμα, μια υπογραφή. Το διαδυκτικό ημερολόγιο «ΜΗΝΥΜΑ» (<http://imeminima.blogspot.com/>) είναι ένας τεχνητός τόπος που έχει τη δυνατότητα να φιλοξενεί σε καθημερινή βάση σκέψεις, έντονες επιθυμίες, προβληματισμούς, ακόμα και μυστικά. Παρόλληλο ευνοεί το διάλογο ανάμεσα σε άγνωστα πρόσωπα. Αυτός κατασκευάστηκε για να εμπλουτίσει όσο και να αναδείξει καταστάσεις και εμπειρίες που συμβαίνουν στους φυσικούς χώρους που προαναφέρθηκαν. Σκοπός ήταν να συλλέξουμε, με όσο το δυνατόν πιο αυθαίρετο και φυσικό τρόπο, κάθε σκέψη που γεννιόταν στον χώρο της Γεροκωστοπούλου. Ευχάριστη, όσχημη, έντονα φορτισμένη για οποιοδήποτε λόγο, ή σιτιδήποτε νιώθει κανείς ότι θέλει να μοιραστεί σε ένα κομμάτι χαρτί για ασαφείς λόγους. Επίσης ζητούσαμε μία σύντομη περιγραφή μιας εικόνας ή ενός αντικειμένου που τους αντιπροσώπευε στο χώρο και στην ατμόσφαιρα αυτή. Για το λόγο αυτό, φτιάξαμε και μοιράσαμε μικρό (Α6) σημε-

ματόρια, με οδηγίες σχετικά με το τι ζητούσαμε να μας γράψουν, τέτοιες ώστε να μην περιορίζουν καμία δυνατή σκέψη, αλλά ουσιαστικό να εντείνουν τον τόπο και το χρόνο ως κοινούς παρονομαστές που συνδέουν όλες τις σκέψεις μαζί. Ο τρόπος που τους προσεγγίσαμε ήταν αρκετό φιλικός όσο και διακριτικός, αφήνοντας στη διακριτική ευχέρειο του καθενός το πόσο θα αναμιχθεί με αυτό που κάναμε. Δηλαδή να αναρωτηθεί γιατί συλλέγουμε όλα αυτά τα στοιχεία. Η πλειοψηφία ήταν πρόθυμη να απαντήσει και να συζητήσει μαζί μας, και να μάθει τι ακριβώς κάναμε και αυτό απέδειξε εν μέρη τη δυναμική ρευστότητα της κατάστασης αυτής. Στη συνέχεια, το υλικό που συλλέξαμε το δημοσιεύσαμε στο internet στη διεύθυνση: <http://imeminima.blogspot.com>, στην οποία θα μπορούσε οποιοσδήποτε τον ενδιαφέρει να συνεχίσει αυτές τις γραφές ή και να απαντήσει στις ήδη υπάρχουσες, είτε με sms από το κινητό του, είτε με e-mail. Τέλος, το υλικό αυτό διατηρήθηκε σε μορφή εικόνας (διατηρώντας έτσι το γραφικό χαρακτήρα) και τυπώθηκε σε ανισομεγέθη χαρτιά (το μέγεθος των χαρτιών εξαρτήθηκε από το κείμενο και μόνο) και κολλήθηκε στις σκάλες της Πατρέως (βλ. Τόπος 3). Η μεταφορά του υλικού αυτού στην Πατρέως έγινε κυρίως για να δώσει ένα στίγμα της ζωής των σκαλιών της Γεροκωστοπούλου (που δεν απέχουν παρά 100 μέτρα), συνεχίζοντας το σύστημα των υπογραφών που υπάρχει εκεί. Το ίχνος που αφήνει η Γεροκωστοπούλου στην Πατρέως δεν φαίνεται να διαφοροποιείται από τα υπόλοιπα ίχνη που υπάρχουν εκεί (οι χρήστες των δύο τόπων φαίνεται να ταυτίζονται, συνήθως αλλάζει ο λόγος που βρίσκονται στο κάθε μέρος, κάθε φορά). Η Γεροκωστοπούλου ίσως να μην έχει ανάγκη άλλης μιας παρουσίας στα σκαλιά της, αλλά μία συνδιαλλαγή με την Πατρέως.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΟΥ ΔΩΣΑΜΕ

ΖΗΤΑΜΕ ΤΙΣ ΗΜΕΡΕΣ ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΙΑΣ ΣΚΕΨΗΣ ΠΟΥ ΣΑΣ ΒΑΡΑΝΕΙ ΚΑΙ ΜΙΑ ΕΙΚΟΝΑ ΝΑ ΣΕΦΟΡΤΩΘΕΙΤΕ ΜΙΑ ΕΙΚΟΝΗ ΠΟΥ ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΕΙ ΜΙΑ ΕΙΚΟΝΑ ΣΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΝ ΧΩΡΟΝ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΤΕ ΤΩΡΑ ΟΠΟΙΟΔΗΠΟΤΕ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΑΓΑΠΟΚΑΛΩΝΕΝΤΟΝ ΑΥΤΗ ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΟΥ ΣΥΛΛΕΞΘΗΚΕ

Μαρίνα Μπιζά
Ελένη Λογοθέτι

Η τελευταία ευκαιρία για τη βιοκλιματική αρχιτεκτονική στην Ελλάδα

Του Κώστα Τσίπρη, ποθ. μηχανικού, χωροτάκτη (το πλήρες κείμενο στο: www.buildings.gr)

Προσπαθώντας, συχνά, να ερμηνεύσουμε την τεχνολογική, χρονικά, υατέρηση, που παρατηρείται σε πολλούς τομείς της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας, (διηλαθή την εφαρμογή και τη διεύθυνση νέων τεχνολογιών, οι σχέσεις με τις άλλες λεγόμενες προηγμένες χώρες), συνιθίζουμε να λέμε ότι «η Ελλάδα κοιμάται τον ύπνο του δικαίου» και να αποδίδουμε το φαινόμενο ή στα τεχνολογικά γρονάζια της δημόσιας διαείκησης ή στην ανυπαρξία κατάλληλων δομών ή υποδομών στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

Μόνο που, κομιά φορά, η «Ελλάδα δεν κοιμάται τον ύπνο του δικαίου», αλλά απλά κάποιος την αφήνουν να κοιμάται για να παίξουν ανεμπόδιστοι μικρο-παιχνίδια εξουσίας ή να κερδοσκοπούν ασύστολα, σε βάρος του δημοσίου συμφέροντος.

Και όταν αυτό, το δημόσιο συμφέρον, συνδέεται με θέματα υγείας, ποιότητας ζωής ή περιβάλλοντος, συνδέεται με το ίδιο το ξεπέραςμα της οικολογικής κρίσης που μαστίζει τον πλανήτη μας, καταλαβαίνουμε κανείς ότι τα μικρο-παιχνίδια εξουσίας και κερδοσκοπίας, δεν μπορούμε παρά να τα καταγγείλουμε και να απαιτήσουμε επιτακτικά να σταματήσουν.

Ελλάδα 2005: ή πρόστιμα για τη σπατάλη ενέργειας ή αλλαγή νοοτροπίας εδώ και τώρα!

Πραγματικά αυτό που συμβαίνει στα θέματα εξοικονό-

μησης ενέργειας στην Ελλάδα σήμερα, είναι εντελώς εξοργιστικό.

Η Ελλάδα, σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις της, θα κληθεί να πληρώσει, σύντομα, πρόστιμα 50 - 100 δολάρια τον τόνο, (για κάθε επιπλέον ρύπο από το όριο που επιβληθεί), για κάθε ρύπο CO₂ (διοξειδίο του άνθρακα).

Φυσικά το πρόβλημα της σπατάλης ενέργειας και άρα και της αύξησης των τόσο καταστροφικών για το περιβάλλον ρύπων που τη συνοδεύουν, δεν είναι μόνο ελληνικό φαινόμενο, ούτε σχετίζεται άμεσα με την λεγόμενη «βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης του μέσου πολίτη», που και αυτή οφείλεται στην, επίσης, λεγόμενη «δραματική αύξηση του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος» (και λέω λεγόμενη, γιατί όταν καταστρέφονται οι λειτουργίες της κοινωνίας των πολιτών, όταν οι πόλεις γίνονται απάνθρωπες και όταν ο καρκίνος—που οφείλεται κατά 80% στην μόλυνση του περιβάλλοντος και της διατροφικής αλυσίδας—θερίζει, τι να τον κάνω εγώ το δείκτη που δείχνει πόσες δορυφορικές τηλεοράσεις και πόσα αυτοκίνητα 4 x 4 υπάρχουν στην Ελλάδα;).

Αυτές όμως οι «αυξήσεις» (ΑΕΠ, κ.λπ.), σχετίζονται και με τον κτηριακό τομέα, που είναι και το κατ'εξοχήν αντικείμενό μας.

Στην Ελλάδα παρατηρείται μία συνεχής αύξηση του δομημένου χώρου που χρησιμοποιούν οι πολίτες της (άρα αύξηση και της ενέργειας που απαιτείται για να θερμανθεί, να δροσιστεί και φωτιστεί!).

Στις αρχές της δεκαετίας του '80, αντιστοιχούσαν 28μ²/άτομο.

Σήμερα φθάσαμε στο 42μ²/άτομο, (όταν στην Μόσχα π.χ. αντιστοιχούν 11,6μ², στο Παρίσι περίπου 30μ² και στην Ζυρίχη 50μ²)!!

Και έτσι φθάσαμε σήμερα στην τεράστια αύξηση της χρήσης κλιματιστικών μηχανημάτων (οι πωλήσεις τους αυξήθηκαν κατά 800% τα τελευταία χρόνια!), να καταναλώνουμε σχεδόν διπλάσια ποσότητα ενέργειας ανά κάτοικο τυπικού κτηρίου, σε σχέση π.χ. με την βορειότερη, ψυχρότερη (ή σκοτεινότερη!) Δανία (Kwh/m²/άτομο).

Μερικά συγκλονιστικά δεδομένα:

- Ο κύκλος εργασιών του κτηριακού τομέα της παγκόσμιας οικονομίας ανέρχεται σε 3.000 δισεκατομμύρια δολάρια και αντιπροσωπεύει το 10% της παγκόσμιας Οικονομίας.

- Το 30% αυτού του τεράστιου ποσού αφορά την Ευρώπη, το 22% τις Η.Π.Α., το 21% την Ιαπωνία και το 4% τον υπόλοιπο κόσμο!! (φανταστείτε δηλαδή τι θα γίνει όταν οι Κινέζοι θελήσουν να μμηθούν τους Έλ-

λινες και να περάσουν από το 7μ²/άτομο στο 42μ²!).

- Στον κτηριακό τομέα απασχολούνται 110.000.000 εργαζόμενοι, (το 7% της παγκόσμιας αγοράς).

Στα κτήρια αντιστοιχεί:

- Το 1/6 των παγκόσμιων πόρων
- Το 40% της παγκόσμιας κατανάλωσης ενέργειας
- Το 16% του νερού
- Το 70% των εκπομπών CO₂

Στην Ελλάδα τα 75% περίπου των κτηρίων (δημοσίων και ιδιωτικών), όχι μόνο είναι ενεργοβόρα, αλλά ούτε καν πληρούν τους όρους ποιότητας ποταμικού αέρα (αντί 600 ppb, ξεπερνούν και τα 4.000 ppb CO₂).

Το, δυστυχώς, λογικό σενάριο αύξησης κατά 42% της ενεργειακής κατανάλωσης των κτηρίων στην Ελλάδα, μέχρι το 2020, όχι μόνο θα τινίξει στην άερα τις διεθνείς υποχρεώσεις μας (π.χ. πρωτόκολλο του Κιότο), αλλά θα μας υποχρεώσει, και μάλιστα σύντομα, να βάλουμε, σαν φορολογούμενοι, βαθιό το χέρι στην τσέπη μας, για να πληρώσουμε σε τρίτες χώρες, δικαίωμα αγοράς ρύπων.

Αφήστε που η όλη κατάσταση απειλεί να τινάξει σύντομα, το ενεργειακό μας σύστημα —από φορτίο αιχμής 5,5 γιγαβάτ, φθάσαμε σι-σίως πέρσι στα 11 γιγαβάτ— και να το απο-

ξιώσει σε τέτοιο βαθμό, που και νέοι σταθμοί παραγωγής ενέργειας να φτιαχτούν, θα μοιάζουν με την τοποθέτηση νερού σε τρύπια βαρέλια.

Γι' αυτό και χρόνια τώρα φωνάζαμε «ΝΑΙ σε νέα βιοκλιματικά κτήρια!». Και ποιος μας άκουγε ;

Σε σύνολο 100.000 ελληνικών μηχανικών, υπάρχουν 4 εξειδικευμένα γραφεία, 200 με 300 μηχανικοί που έχουν περίπου από δεκαπέντε με πενήντα χρόνια εμπειρία και περίπου 100 άλλοι που ασχολούνται περιστασιακά με το αντικείμενο.

Το ΚΑΠΕ εδώ και χρόνια δεν πληρεί το ρόλο του Συμβούλου της Πολιτείας. Εξειδικευμένες σπουδές δεν υπάρχουν στα Ελληνικά Πολυτεχνεία (με μία, δύο φτωχινές και μεμονωμένες εξαιρέσεις). Το ΤΕΕ περισσότερο ασχολείται με το ποιος θα είναι ο πρόεδρος του και λιγότερο με το να πιέσει για την εφαρμογή της λογικής. Για το τι γίνεται στην υπόλοιπη ελληνική κοινωνία αφήστε τα καλύτε-

ρα..

Ευτυχώς, όμως, που ήρθε η νέα Κοινοτική Οδηγία 2002/91, η οποία μάλιστα θα τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου του 2006, να μας δώσει ελπίδες!

Τι λέει περιληπτικά, αυτή η Οδηγία;

1. Επιβάλλεται η ενεργειακή Πιστοποίηση όλων των νέων κτηρίων (εφόσον ξεπερνάει τα 100μ²).
2. Επιβάλλεται η εφαρμογή ελάχιστων ενεργειακών απαιτήσεων.
3. Επιβάλλεται η τακτική επιθεώρηση (κτηρίων, αλλά και λεβητών!).

Όσοι αγοράζετε ηλεκτρικές συσκευές θα έχετε δει την κατάταξή τους (Α, Β, C, D, E κ.λπ., με βάση την κατανάλωσή τους), το ίδιο θα γίνει και με τα κτήρια.

Η Ελλάδα είναι από τις 3 - 4 χώρες με πολύ καλά κτηριακά δεδομένα (προς Θεού, το ίδιο τα κτήρια είναι άθλια) όσον αφορά στατιστικά τις ενεργειακές τους καταναλώσεις. Όμως δεν στέλνει επιστήμονες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, C.E.M., αλλά περιμένει να της επιβάλλουν οι άλλοι τα στάνταρντ τους. Και έτσι, της επιβλήθηκαν κριτήρια ομογενοποίησης που πιθανά να απέχουν από την πραγ-

ματικότητα (π.χ. γνωρίζουμε ότι ένα κτήριο της Αθήνας, χρειάζεται διαφορετική ενέργεια από ένα κτήριο της Θεσσαλονίκης, λόγω διαφορών κλίματος, κ.λπ.)

Θα υπάρχουν φυσικά πέντε τάξεις κτηρίων, με το μέσο να είναι C (λατινικό).

Πού θα βάλουμε όμως το Α; Εάν δεν λαμβάνουμε υπόψη τα πραγματικά δεδομένα, θα υπάρξουν σφάλματα απροσδιοριστίας. Και ποιοι, ακριβώς, θα είναι οι ευρωκώδικες υπολογισμού που θα μας βοηθήσουν να πιστοποιήσουμε τα κτήρια;

Το σίγουρο, επίσης είναι ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση, θα εξακολουθήσει να βλέπει το κτήριο οπισθοσυστασιακό και όχι ολιστικό, δηλαδή να την ενδιαφέρουν, ουσιαστικά, μόνο οι εκπομπές, κυρίως του CO₂ (δίοξειδίου του άνθρακα). Για τα υλικά, το νερό, το ραδόνιο, τις ακτινοβολίες, ουδείς λόγος.

Όμως αυτό δεν σημαίνει ότι η Οδηγία 2002/91 δεν είναι ένα τεράστιο βήμα και γι' αυτό και θα πρέπει να την επικροτήσουμε.

Είναι βέβαιο γνωστό ότι στην Ελλάδα υπάρχουν πολλοί, ωραίοι και ανεφάρμοστοι νόμοι. Ένας επίπλεον θα μας μάρανε;

Ευτυχώς, στην Κοινοτική Οδηγία, προβλέπονται Ενεργειακοί Επιθεωρητές, που αν δεν καταστούν καταπιεστές - γραφειοκράτες και αν δεν οδηγήσουν στην παραγωγή βιομηχανίας πιστοποιητικών, θα βοηθήσουν αρκετά στην εφαρμογή του.

Γιατί, βρισκόμαστε, σχεδόν 6 - 7 μήνες πριν την εφαρμογή αυτής της τόσο σημαντικής Κοινοτικής Οδηγίας και η συντριπτική πλειοψηφία των μηχανικών και των πολιτών την αγνοεί!

Γιατί, «η Ελλάδα δεν κοιμάται τον ύπνο του δικαίου», αλλά κάποιοι, με το αζημίωτο, την

έχουν κοιμίσει, γιατί έχουν άνομους σκοπούς.

Πώς αλλιώς να δικαιολογήσει κανείς το γεγονός, ότι ενώ οι υπολογιστικές λεπτομέρειες της νέας Κοινοτικής Οδηγίας είναι επτασφράγιστο μυστικό, ήδη κάποιοι τελειώνουν το λογισμικό το οποίο και σκοπεύουν, κατ' αποκλειστικότητα να μας πουλήσουν, για να πιστοποιήσουμε τα κτήριά μας;

Πώς αλλιώς να δικαιολογήσει κανείς το γεγονός ότι ενώ κανένας δεν γνωρίζει ακριβώς τις λεπτομέρειες εφαρμογής της πιστοποίησης, άρχισαν να στήνονται «εταιρίες πιστοποίησης» αλλά και Ιδιωτικό Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) που θα αναλάβουν υποτίθεται την εκπαίδευση των επιθεωρητών;

Και γιατί, αντί να οργανωθούν δεκάδες ημερίδες, συνέδρια κ.λπ., σε όλη την χώρα, αντί να εκδοθούν δεκάδες φυλλάδια, ενημερωτικές μπροσούρες κ.λπ., ακόμα και η απλή ενημέρωση για την Κοινοτική Οδηγία να γίνεται σε περιορισμένους κύκλους, με χαμηλή συμμετοχή ή σχεδόν αποκλειστικά στην Αθήνα και όχι από το ίδιο το κράτος!

petratos landscaping

τηλ: 6972 600.434
fax: 2610 462.197
petratosj@gmail.com

Ιωάννης Ν. Πειράτος
αρχιτέκτων τοπίου

Η διασέρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και η επανάχρηση των κτηρίων

του Ξενοφώντα Αργ. Παπαευθυμίου

Μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και την περιπέτεια του Εμφυλίου Πολέμου, στις δεκαετίες του '50 και του '60 η ελληνική κοινωνία βρέθηκε μπροστά στο δίλημμα «παράδοση ή εκσυγχρονισμός». Στο όνομα λοιπόν του πολυπόθητου εκσυγχρονισμού και της οικονομικής ανάπτυξης του τόπου, θυσιάστηκε ένα μεγάλο κομμάτι της νεότερης αρχιτεκτονικής, των μεσαιών και μεγάλων αστικών κέντρων, με αποτέλεσμα να μετατραπούν σε σύγχρονα πολεοδομικά τέρατα με όλες τις γυναικές, πολιτιστικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνέπειες.

Καταλήξαμε λοιπόν να ζούμε σε πόλεις οι οποίες έχουν απογυμνωθεί από την ιστορία τους καθώς αώνονται ελάχιστα και αποσπασματικά δείγματα του παρελθόντος τους, με την «επιλεκτική» προσοχή που εφαρμόστηκε όλα αυτά τα χρόνια.

Διατηρήθηκαν μεμονωμένα κτήρια —με λίγες εξαιρέσεις διατήρησης μικρών συνόλων— με κριτήρια μόνον αισθητικά (ιδιαίτερου κάλλους) ή ιστορικά (και αυτή όχι πάντα δυστυχώς), με αποτέλεσμα να έχουμε αποσπασματικές εικόνες του παρελθόντος —που αντιμετωπίζεται σαν κάτι το τετελεσμένο και ξεκομμένο από το παρόν— οι οποίες δεν επιτρέπουν την κατανόηση και τη μελέτη του.

Η ιστορική και αισθητική συνέχεια διακόπτονται, η σύνδεση του παρόντος με το παρελθόν χάνεται και η συλλογική μνήμη αλλοιώνεται και ακρωτηριάζεται, αφού ιστορικές και κοινωνικές δραστηριότητες χάνουν το πλαίσιο γέννησης και ύπαρξής τους, καθώς ανιρείται ο ρόλος της πόλης και της αρχιτεκτονικής ως δεξαμενής ιστορικής μνήμης.

Η επικράτηση της αντίληψης ότι κάθε παλιό είναι και αναχρονιστικό, όρα εμπόδιο στην ανάπτυξη, διαπότισε την ελληνική κοινωνία και περιόρισε την κρατική μέριμνα όπως και το ενδιαφέρον και την ευαισθησία των πολιτών σε μεμονωμένα «αξιόλογα» μνημεία, αποσιερώντας τα αστικά κέντρα από τον αρχιτεκτονικό τους πλούτο, ο οποίος σε όλες του τις εκφάνσεις —από την απλούστερη και λιγότερη μέχρι την μεγαλοπρεπέστερη αστική και μνημειακή— αντιπροσώπευε την κοινωνικοοικονομική και ιστορική τους εξέλιξη. Με τη στρεβλή φιλοσοφία και πρακτική της αποσπασματικής διατήρησης αντιμετωπίστηκαν πολλά διατηρητέα μνημεία. Δόθηκε προσοχή στα εξωτερικά, αισθητικά, μορφολογικά στοιχεία τους και αγνοήθηκαν η ιστορία και οι αξίες που τα ίδια φέρουν, λόγω των λειτουργιών, των χρήσεων και των γεγονότων που φιλοξένησαν και δεν έγιναν σεβαστά από τις νεότερες επεμβάσεις.

Σήμερα έχοντας φτάσει σε ένα κρίσιμο σημείο που δεν επιτρέπει άλλες απώλειες και αλλοιώσεις της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς, καλούμαστε σαν κοινωνία να δρομολογήσουμε πρακτικές οι οποίες θα καθιστούν την διατήρηση και αποκατάσταση της αρχιτεκτονικής ως μέσο αναβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος αλλά και ως εργαλείο ανάπτυξης.

Στην Πάτρα υπάρχουν πολλά κτήρια, ιδιωτικά και δημόσια, αστικές κατοικίες, μέγαλα και κτήρια θεολογικού και βιομηχανικού χαρακτήρα που περιμένουν την αξιοποίησή τους μέσω της επανάχρησης, σαν προϋπόθεση για τη διάσωσή τους από την εγκατάλειψη, την απαξίωση και την καταστροφή. Πολλά είναι λοιπόν τα κτήρια που δεν χρησιμοποιούνται πλέον, παρουσιάζονται συχνά κενά εγκατάλειψης και ερείπωσης, λόγω της γήρανσης (αδυναμία συντήρησης και αποκοπή από τους ιδιοκτήτες) ή της παύσης της δραστηριότητας που αρχικά στέγαζαν, λόγω αλλαγής των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών (οικονομική ύφεση, αποβιομηχάνιση, κ.λπ.).

Αρκιτά από αυτά το κτήριο είτε ανήκουν σε ιδιώτες και εταιρίες είτε σε οργανισμούς και τοπικές αυτοδιοικήσεις (ΟΣΕ, ΙΚΑ, Δημοτικές Αρχές, κ.λπ.). Αποτελούν ένα κτηριακό κεφάλαιο το οποίο δεν πρέπει να έχει την τύχη ανάλογων κτηρίων του πορτογάλου, καθώς η κατεδάφιση και η αντικατάστασή τους από νέα θα συμβάλει στον περαιτέρω ακρωτηρισμό της ιστορίας και αλλοίωση του αρχιτεκτονικού χαρακτήρα του αστικού ιστού και θα χαθούν μορφές και χώροι που σημάδεψαν και διαμόρφωσαν τη συλλογική μνήμη της τοπικής κοινωνίας.

Ο Joseph Roth στο βιβλίο του *Le Citta Bianche* γράφει: «Οι πέτρες της παλαιότερης κατασκευής πέρασαν σε μια κατασκευή πιο πρόσφατη, έτσι όπως μια εποχή μεταμορφώνεται σε μία άλλη. Εδώ αισθάνομαι μία κίνηση χωρίς ρήγματα χωρίς όρια. Η πέτρα "κυλάει" όπως κυλάει ο χρόνος», θέλοντας να τονίσει τη σύζευξη του παλαιού με το καινούργιο, ώστε να υπάρχει μία ιστορική συνέχεια και αρχιτεκτονική ισορροπία στο δομημένο ανθρωπογενές περιβάλλον, με την επανάχρηση και επανένταξη παλαιών μορφών και χώρων στη σύγχρονη ζωή της πόλης.

Τα τελευταία χρόνια η διεθνής πρακτική που βασίζεται στο σεβασμό της πολιτιστικής κληρονομιάς —μέρος της είναι το αρχιτεκτονήσιμο και οι χρήσεις που αυτά έχουν— οδηγεί σε πρακτικές συνολικής προστασίας των πολεοδομικών συνό-

λων, όχι μόνον με την πολιτική της απόλυτης μουσειακής αντιμετώπισης —όπου το μνημείο τίθενται κάτω από αυστηρούς περιορισμούς χρήσης και χειρισμού— αλλά και με πολιτική επανάχρησης πολλών αρχιτεκτονικών χώρων και κτηρίων, σώζοντάς το με αυτόν τον τρόπο από την απαξίωση και την κατεδάφιση, και εντάσσοντάς το στη ζωή των πόλεων όπου θα εξυπηρετήσουν σύγχρονες ανάγκες (παραγωγικού, κοινωνικού, πολιτιστικού, επιστημονικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα) και θα αποτελέσουν ταυτόχρονα μία νέα πρόταση που αφενός οξείβεται το χαρακτήρα και την οντότητα των χώρων και αφετέρου ανταποκρίνεται στις σύγχρονες λειτουργικές και αισθητικές απαιτήσεις.

Η πορωχημένη αντίληψη «form follows function» που υποστήριζε ότι κάθε κτήριο έχει δημιουργηθεί για μία συγκεκριμένη χρήση η οποία όταν πάψει να εξυπηρετείται αυτό θα πρέπει να αντικαθίσταται, έρχεται σε αντίθεση με το σύγχρονο πνεύμα περί προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς που έχει διαμορφωθεί και παγιωθεί τις τελευταίες δεκαετίες από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα και τους οργανισμούς που ασχολούνται με την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Οι αρχές του πρώτου πλαισίου προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς διατυπώθηκαν το Μάιο του 1964 κατά τη 2η Διεθνή Σύνοδο Αρχιτεκτόνων και Τεχνικών των Ιστορικών Μνημείων στη Βενετία, που έγινε υπό την αιγίδα της UNESCO και αποτέλεσαν τη Χάρτη της Βενετίας, όπου αναγνωρίστηκε η ιστορική, πολιτιστική και αισθητική αξία των ιστο-

ρικών και αρχιτεκτονικών συνόλων.

Το 1975 με τη Διακήρυξη του Άμστερνταμ αναγνωρίζεται ότι η αρχιτεκτονική κληρονομιά, εκτός από μεμονωμένα κτήρια ιδιαίτερης αξίας, περιλαμβάνει και οικιστικά, κτηριακά και πολεοδομικά σύνολα και συγκροτήματα με ιστορικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον (οικισμοί, γειτονιές, συστάδες κτηρίων), ενώ τονίζεται η ανάγκη προστασίας και κτηρίων της σύγχρονης εποχής (βιομηχανικά κτήρια και συγκροτήματα, κ.λπ.).

Το 1985 συντάσσεται και υπογράφεται η Σύμβαση της Γρανάδας για την Προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης που ισχύει από 1/12/1987 και κυρώθηκε από το Ελληνικό κράτος με το νόμο 2038/9-4-1992 (ΦΕΚ 61/ΤΑ/13-4-1992), όπου διατυπώνεται η ανάγκη χάραξης πολιτικής διατήρησης του κτηριακού αποθέματος βάσει της αρχής ότι το παρόν είναι προϊόν του παρελθόντος, ενώ αυτό με την σειρά του θα παράγει το μέλλον. Σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης της Γρανάδας, οι κοινωνίες έχουν χρέος να καταγράφουν το αρχιτεκτονικό μνημείο και χώρους καθώς και τις δραστηριότητες * λειτουργίες που στεγάζουν. Θα πρέπει από την πολιτεία να δημιουργούνται ευνοϊκές συνθήκες —φορολογικές ελαφρύνσεις, γραφειοκρατικές διευκολύνσεις, χρηματοδοτήσεις μέσω προγραμμάτων, κ.λπ.— και να υιοθετείται πολιτική προστασίας με τη συνέχιση της χρήσης των κτηρίων ή την προσαρμογή τους σε νέες λειτουργίες.

Το πλέον ολοκληρωμένο κείμενο αρχών το δίνει η «Η Διεθνής Χάρτη για την Προστασία των Ιστορικών Πόλεων», που διαμορφώθηκε κατά τη γενική συνέλευση του ICOMOS (Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών) στην Ουάσιγκτον το 1987, σαν συμπλήρωση της Χάρτης της Βενετίας, όπου τονίζεται ότι:

- Η διαφύλαξη των πόλεων και των αρχιτεκτονικών συνόλων για να είναι αποτελεσματική, οφείλει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος μίας πολιτικής συνυφασμένης με την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.
  - Οι αξίες που πρέπει να διαφυλαχθούν είναι ο ιστορικός χαρακτήρας της αρχιτεκτονικής και το σύνολο των υλικών και πνευματικών αξιών και στοιχείων που διαμορφώνει και εκφράζει αυτόν τον χαρακτήρα, όπως είναι οι σχέσεις των κτηρίων με το φυσικό και το ανθρωπογενές περιβάλλον και οι λειτουργίες που αναπτύχθηκαν και στεγάστηκαν σε αυτά στο πέρασμα του χρόνου.
  - Οι αναγκαίες επεμβάσεις για τη συντήρηση και επανάχρηση των κτηρίων, οι αναγκαίες μετατροπές και οι προσθήκες, θα πρέπει να σέβονται τον υφιστάμενο οργανισμό και χώρο και η εισαγωγή νέων στοιχείων στοιχείων να γίνονται με μεθόδους που δεν θα βλάψουν - αλλοιώσουν την ισορροπία και τον χαρακτήρα του περιβάλλοντος ταυτόχρονα στον αρχιτεκτονικό εμπλουτισμό του αστικού περιβάλλοντος.
- Επομένως, η βασική αρχή για κάθε πρόταση συντήρησης ενός κτηρίου και ένταξης νέων χώρων σε αυτά, εί-

ναί ότι κάθε νέα επέμβαση αφείλει να ανσδεικνύει τα τυπολογικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά του, συνυπολαγίζοντας και τη δομοστατική του οργάνωση, με σπώτερο ακοπό τη διατήρηση της ιστορικής και αισθητικής ταυτότητας του χώρου, στην προσπάθεια να ενταχθούν και να εξυπηρετηθούν οι νέες λειτουργικές απαιτήσεις.

Είναι λοιπόν αναγκαίο οι αξίες και η ιεράρχηση των αξέσεων των υφισταμένων χώρων να μην αλλοιώνονται, αλλά να προβάλλονται από τις νέες λειτουργικές αξέσεις, ώσπε να επιτρέπουν στους επισκέπτες - χρήστες να κατανοήσουν και να εκτιμήσουν την αισθητική και ιστορική αξία κάθε κτηρίου, η οποία εκφράζεται με τη συγκεκριμένη διάρθρωση, τη διακόσμηση και τις ιδιαιτερότητες του.

Μόνον έτσι θα γίνει δυνατό, μετά από ένα χρονικό διάστημα βίωσης του χώρου, τα νέα χαρακτηριστικά του να συνδυαστούν με τα παλαιά, ώσπε να αποτελέει συνείδηση αι άλλους ότι παρελθόν, παρόν και μέλλον πρέπει να βρίσκονται σε έναν αρμονικό και γόνιμο διάλογο. Σήμερα, σε επιβαρυσμένα πολεοδομικά αστικά κέντρα όπως αυτό της Πάτρας, η λύση της επανάχρησης των παλαιών, εγκαταλεημένων συχνά κτηριακών κελυφών, με την απόδοσή τους σε νέες χρήσεις και λειτουργίες, αποτρέπει την υπέρμετρη οικοδομική αξιοποίηση των οικοπέδων (κύρια αιτία της επιβάρυνσης των αστικών κέντρων τις τελευταίες δεκαετίες) με την ταυτόχρονη διαφύλαξη του αρχιτεκτονικού χαρακτήρα και της πολιτιστικής ταυτότητας των πόλεων. Τα κτήρια συνεχίζουν να λειτουργούν ως σημεία αναφοράς για τις τοπικές

1. Αποθήκες Βουρλούμπη. 2. Αγ. Ανδρέου & Πατριώνας: Το νέο κτήριο στη θέση της οικίας Φραγκόπουλου. 3. Παλαιό Εργοστάσιο Μαραγκόπουλου. 4. Πρώην Εργοστάσιο Μινωϊνού: Σήμερα στεγάσει τα γραφεία ναυτιλιακής εταιρίας (Παράδειγμα επανάχρησης). 5. Κορίνθου και Βότση: Σήμερα. 6. Κορίνθου και Βότση: Τέλος Δεκαετίας '60 (Αρχείο Μουσείου Λαϊκής Τέχνης Πατρών).

κοινωνίες, ενώ μπορεί να αποτελέσουν νέα τοπόσημα και αφορμές για αναβάθμιση υποβαθμισμένων σημείων και περιοχών των πόλεων, καθώς βελτιώνεται η αισθητική τους και ανασωογονείται η αναπτυξιακή δραστηριότητα με αντίστοιχο οικονομικά, πολιτιστικά και κοινωνικά οφέλη.

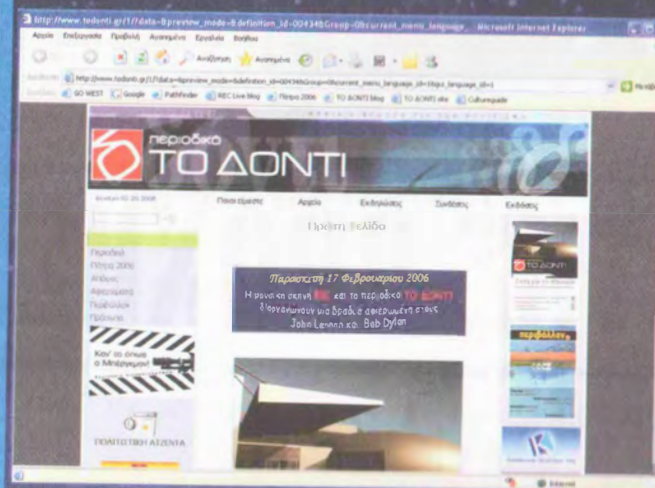
Η αποτελεσματική επομένως αντιμετώπιση της αλλοίωσης του αρχιτεκτονικού και κατ' επέκταση πολιτιστικού χαρακτήρα της πόλης με την επανένταξη των κτηρίων του παρελθόντος στη σύγχρονη πραγματικότητα προϋποθέτει δημιουργία κατάλληλου πλαισίου και συνθηκών από την πολιτεία και ευαισθητοποίηση των πολιτών ώσπε να γίνει συνείδηση όλων ότι η αρχιτεκτονική που επιβίωσε για πολλές γενιές, δεν μπορεί να αποτελέει ανολώσιμο είδος, γιατί —όπως και η ποίηση— δεν αποτελεί μόνον ζήτημα τεχνικής αλλά και ολοκληρωμένης ζωής.

Πρέπει επομένως να εμπνέει και να παρακινεί τις σύγχρονες γενιές να την επαναχρησιμοποιήσουν, αξιολογώντας και αξιοποιώντας

Το ΔΟΝΤΙ στο Ίντερνετ

Η σελίδα...

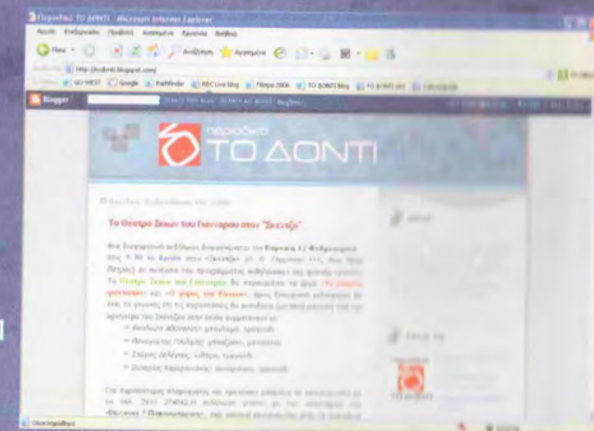
www.todonti.gr

Ένα πλήρες αρχείο με τις εκδόσεις και τις εκδηλώσεις του «Δ» και με πλήρη ενημέρωση για τις δραστηριότητες και τα σχέδιά μας. Μαζί και μια πλήρης ατζέντα με τις εκδηλώσεις που διαλέγουμε κάθε μήνα απ' όλη την Ελλάδα!

Το blog...

todonti.blogspot.com

Το ΔΟΝΤΙ δημιούργησε το ηλεκτρονικό του ημερολόγιο. Όλα τα νέα, και χώρος για τα σχόλια και τις απόψεις των αναγνωστών και των «δικτυακών» φίλων μας!

Φωτογραφία της αμερικανίδας φωτογράφου Margaret Bourke-White με τίτλο «Louisville Flood Victims», 1937.

ΚΗΠΟΙ ΤΗΣ ΒΡΟΧΗΣ

Του Παναγιώτη Παπαθεοδωρόπουλου

Άρπασε μια σιγανή βροχή αρχά προς το βράδυ. Στις πολιτείες ο ουρανός φαίνεται μια απέραντη λασπωμένη πεδιάδα.

Μανόλης Αναγνωστάκης

Το φαινόμενο της ραγδαίας πληθυσμιακής και εκτατικής ανάπτυξης των πόλεων που ονομάζουμε αστικοποίηση (και η οποία ειδικά στην Ελλάδα έγινε με τον πλέον άναρχο τρόπο) οδήγησε στην κάλυψη μεγάλων εκτάσεων χώματος με κτήρια και δρόμους, τοιμμένα και πλακόκια. Πριν συμβεί αυτό, από τη βροχή που έπεφτε στο φρέσκο χώμα, το σαράντα τοις εκατό έμεινε μέσα σε αυτό και ανανέωνε τα υπόγεια νερά, άλλο ένα σαράντα τοις εκατό εξατμιζόταν από την επιφάνεια της γης και τα φυλλώματα και το υπόλοιπο έρεε πάνω στο έδαφος. Απ' όταν σφραγίσουμε αδιαπέραστα τα έδαφος, μόλις το δέκα τοις εκατό βρίσκει τον τρόπο να κωθεί στο χώμα, μόλις το είκοσι τοις εκατό εξατμίζεται και το υπόλοιπο εβρομήνια τοις εκατό γίνεται πλημμύρα. Είναι ενδεικτικό ότι ένας χώρος στάθμευσης ενός στρέμματος μπορεί να παραγάγει δεκαέξι φορές περισσότερη απορροή από ένα στρέμμα λιβάδι κάθε έτος.

Το πρόβλημα όμως δεν σταματάει εκεί. Δεδομένου ότι υπάρχει ταχύτερη μετακίνηση των βρόχινων νερών στις αδιαπέραστες επιφάνειες απ' ό,τι στο φυσικό έδαφος, το νερό που πέφτει μεταφέρεται ταχύτερα και προστίθε-

ται στο νερό που έρχεται από άλλες περιοχές, την ώρα που η βροχοπτώση φθάνει τη μέγιστη έντασή της. Το αποτέλεσμα: έχουμε πολύ μεγάλες ποσότητες βρόχινου νερού και τις έχουμε την ίδια στιγμή.

*Κι ο κατακλυσμός ήρθε
Να βρέξει να βρέξει
Και πως να γυρίσετε
Θα πεις δεν ήσαστε απροεξοικονομημένοι...*

Μηνάς Δημάκης

Η «ανάπτυξη» οδήγησε στα φαινόμενα της όξινης βροχής, του θερμοκηπίου, την άνοδο της θερμοκρασίας του πλανήτη και είναι βόσιμες οι ανησυχίες ότι θα επηρεαστεί σημαντικό η ένταση και η συχνότητα των καταγίδων.

*Ο τύπος μας είναι κλειστός, όλο βουνά
που έχουν σκεπή το καμηλό ουρανό μέρα και νύκτα.
Δεν έχουμε ποτάμια δεν έχουμε πηγάδια δεν έχουμε πηγές,
μονάχα λίγες στέργες, άδειες κι αυτές, που κρύουν και που
τις προσκυνούμε.*

*Ήχος στεκάμενος κύφιος, ίδιος με την μοναχιά μας
Ίδιος με την αγάπη μας, ίδιος με τα σίματα μας*

Γ. Σεφέρης

Η ανάπτυξη και η αστικοποίηση έφεραν αλλαγές και στα μισά των ανθρώπων. Η πρόοδος θεωρήθηκε συνώνυμη με την ξέφρενη κατανάλωση των πόρων και οι άνθρωποι ξέχασαν τις

παλιές τους συνήθειες να μαζεύουν σε στέργες και στέγες το πολύτιμο νερό.

Η σχέση ανάμεσα στους φυσικούς πόρους και το σχεδιασμό του χώρου (χωροταξία, πολεοδομία, κτηριακή αρχιτεκτονική και αρχιτεκτονική τοπίου), αυθόρμητα αυτονόητη στις αρχαϊκές κοινωνίες, έγινε στη συνέχεια όλο και πιο διυσιόδοκτη.

Παρά τις θεωρητικές εξελίξεις στον τομέα του πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού και την τεχνολογική πρόοδο, μέχρι το πρόσφατο παρελθόν η άσκηση της απορροής με τον αστικό σχεδιασμό στην καλύτερη περίπτωση ήταν αυτή των παράλληλων διαδρομών. Ο σχεδιασμός του χώρου αγνόησε τους φυσικούς πόρους στο όνομα της απεριόριστης και όκριτης πίστης στην τεχνολογική εξέλιξη και η διαχείριση των πόρων περιοριζόταν στην ικανοποίηση των άμεσων αναγκών με την κατασπατάλησή τους.

Σήμερα, η αρμονική συνεργασία ανάμεσα στο σχεδιασμό του χώρου και στη διαχείριση των φυσικών πόρων είναι από τα αυτονόητα πράγματα της πολιτικής της αειφόρου ή βιώσιμης ανάπτυξης. Ωστόσο, με τη νέα αντίληψη για

Δεξαμενή νερού (στέργα) στην αυλή παραδοσιακής κυπριακής οικίας
Φωτογραφία: Magda Ohnefalsch – Richter, Berlin 1913,
Πηγή: Ημερολόγιο 2005 Τράπεζας Κύπρου

την αειφορική διαχείριση της απορροής και την ανάπτυξη των ΒΕΤ προχωρήσαμε ένα βήμα παραπάνω από την συνεργασία. Υπάρχει πλέον μια σημαντική «όσμωση» του αστικού σχεδιασμού και της διαχείρισης της απορροής, στα πλαίσια της αειφορικής ανασυγκρότησης των πόλεων.

*Εγώ θα μείνω ακόμα λίγο.
Μήπως και ξαναβρέξει,
να σε ξεπλύνω λίγο.*

Κική Δημουλά

Όταν βρέχει οι δρόμοι και τα κτήριά μας φαίνονται καθαρότερα καθώς η βροχή ξεπλένει τις επιφάνειες πάνω στις οποίες πέφτει. Μόνο που οι ανθρώπινες δραστηριότητες έχουν γεμίσει την ατμόσφαιρα και τις επιφάνειες αυτές με σκόνη, πετρέλαια και λάδια, φυτοφάρμακα, σκουπίδια. Καταφέραμε, λοιπόν, όχι μόνο να έχουμε περισσότερο νερό που τρέχει πιο γρήγορα αλλά και να το βρωμίσουμε. Όταν αυτό συμβαίνει, τότε έχουμε και σοβαρές αλλαγές στα βιολογικά συστήματα που γίνονται λιγότερο σύνθετα και περισσότερο ασαφή. Αυτοί είναι οι λόγοι που τα επεισόδια πλημμυρών γίνονται συχνότερα και το φυσικό μας περιβάλλον φτωχότερο.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η κλασική αντιμετώπιση του προβλήματος με την κατασκευή και επέκταση δικτύων συλλογής και μεταφοράς της βροχής στη θάλασσα, γίνεται υδραυλικά αδέξωδη, τεχνικά προβληματικά, περιβαλλοντικά επιβαρυντικά, οικονομικά δυσεπίλυτα και διαχειριστικά λανθασμένα.

Η αειφορική διαχείριση των νερών της βροχής είναι μια νέα οπτική. Θεωρεί ότι το βροχόνερο είναι φυσικός πόρος που πρέπει να προστατευτεί και όχι κάτι που πρέπει να ξεφορτωθούμε το συντομότερο. Δίνει πρωταρχικό ρόλο στην πρόληψη και την επαναχρησιμοποίηση του νερού, συνι-

στά να αντιμετωπίζονται τα προβλήματα στη θέση που δημιουργούνται, φροντίζει να ξαναγεμίσουν οι υπόγειοι ταμιευτήρες νερού. Για να προσεγγίσει αυτούς τους στόχους, δοκιμάζει να αντιγράψει και να μιμηθεί τη φύση, προωθεί τη μείωση των αδιάπεροστων επιστρώσεων και ευνοεί τη χρήση φυσικών υλικών. Δεν είναι καθόλου τυχαίο που μια από τις πολύ συνηθισμένες κατασκευές που ακολουθούν αυτή τη φιλοσοφία λέγεται «κήπος βροχής» ενώ μια άλλη λέγεται «πράσινη στέγη».

Όλη αυτή η προβληματική δυστυχώς ακόμα δεν έχει φθάσει στη χώρα μας. Και αν νομίζετε ότι δεν τη χρειαζόμαστε δεν θα σας υπενθυμίσω τις πλημμύρες που πλήττουν τις πόλεις μας. Θα σας θυμίσω μόνο ένα δημοσίευμα (30/8/05) της εφημερίδας «Γεγονότα» με τίτλο «Πληρώνουν το νερό χρυσάφι» που αναφερόταν στο γεγονός ότι ο Οργανισμός Λιμένος Πατρών καταβάλλει σημαντικά χρηματικά ποσά στην ΔΕΥΑΠ για το νερό που χρησιμοποιείται στο πότισμα εκτάσεων πρασίνου επιφάνειας 25.500 τετραγωνικών μέτρων.

Σκεφτείτε μόνο αυτό. Έχουμε τόσο βρόχινο νερό που πλημμυρίζουμε, έχουμε φυτέψει γκαζόν (που ως γνωστόν είναι υδροβόρο) και όχι κάποια ενδημικά είδη, ανθεκτικά στην ξηρασία, και την ίδια ώρα για άρδευση (που δεν χρειάζεται νερό της υψηλότερης ποιότητας) σπαταλάμε πόσιμο νερό (που τα καλοκαίρια μάς λείπει και διψάμε) και μάλιστα κάποιοι θέλουν να τους στοιχίζει φθηνότερο (και δεν είναι άγνωστα ότι όταν κάτι είναι φθηνό καταναλώνουμε άσκοπα πέρα από όσο χρειαζόμαστε). Απόλυτος παραλογισμός!

«Ο κήπος του άματου έχει μήκος του, κάρτε στον ήλιο, στις βροχές, στον αέρα και στα πουλιά που μένουν τους σπέρνουν»

(Le Corbusier)

Μα ποιος άραγε θα μιλήσει για όλα αυτά ;

MONEY SHOW ΠΑΤΡΑΣ 2006

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Παιδεία τώρα και παντού

- Πολιτικές για την εκπαίδευση. Οι απόψεις των κομμάτων
- Το Δ' Κ.Π.Σ. και η Παιδεία
- Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Προτεραιότητες και προβλήματα στην Αχαΐα
- Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το «άγνωστο» πλεονέκτημα της Πάτρας και της Δυτικής Ελλάδας
- Έρευνα και Καινοτομία. Να μετρήσουμε τις δυνάμεις μας
- Εκπαίδευση και Αυτοδιοίκηση
- Δια βίου εκπαίδευση
- Ιδιωτική εκπαίδευση. Ο λόγος στους φορείς της.
- Ξενογλώσση εκπαίδευση
- Εκπαιδύοντες τους επιχειρηματίες
- Εκπαίδευση και ολική ποιότητα
- Νέες τεχνολογίες και εκπαίδευση
- Εκπαίδευση και Επιστημονικοί Φορείς
- Παιδεία και Πολιτισμός
- Ο Αθλητισμός είναι πρωτίστως θέμα Παιδείας
- Περιβάλλον και Παιδεία
- Οι Σύλλογοι ως φορείς κοινωνικής Παιδείας
- Η εκπαίδευση στην εργασία
- Παιδεία και μέσα μαζικής επικοινωνίας

ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

18 και 19 Νοεμβρίου 2006
Ξενοδοχείο «ΑΣΤΗΡ», Πάτρα

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ Ε.Π.Ε.

Ανοικτή πρόσκληση για συνεργασία σε:

- Δώρες συνεδριακές εκδηλώσεις
- Χορηγίες - Εκθεσιακή συμμετοχή

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: Παναγιώτης Γιαλένιος

Μαϊζώνος 94 • Πάτρα • Τηλ.: 2610 240.720 • Fax: 2610 240.724
e-mail: info@moneyshowpatras.gr • http://www.moneyshowpatras.gr

της Έλενας Αλεξανδράκη

Υπαίθριο Μουσείο στο Κάστρο Ρίου

Ουτοπία;

Όλοι έχουμε επισκεφτεί το Κάστρο του Ρίου τουλάχιστον μία φορά στη ζωή μας, και σίγουρα όχι από μουσειακό - αρχαιολογικό ενδιαφέρον. Κάποια συναυλία κατά πάσα πιθανότητα στάθηκε η αφορμή για την επίσκεψή μας, αφού το Κάστρο, στη μορφή και την κατάσταση που βρίσκεται, δεν προσφέρεται για άλλου τύπου επίσκεψη. Δύο φοιτήτριες, όμως, της Αρχιτεκτονικής (σήμερα πια πτυχιούχοι), η Γιοιδώρα Λουλέλη και η Χρυσάνθη Σκοταρή, αποφάσισαν να δουν το Κάστρο από την οπτική που του αξίζει. Μελέτησαν την ιστορία του, μέτρησαν το μέγεθός του και οραματίστηκαν την αξιοποίησή του, αφιερώνοντας σχεδόν ένα χρόνο από τη ζωή τους. Τα αποτελέσματα αυτής της δουλειάς αποτέλεσαν τη διπλωματική τους εργασία, που την επέβλεπε ο καθηγητής Πέτρος Κουφόπουλος, την οποία και παρουσίασαν πέρυσι τον Οκτώβριο. Η εργασία τους μάλιστα παρουσιάστηκε, μαζί με άλλες διπλωματικές εργασίες, στην έκθεση «New Trends in European and Asian - Pacific Architecture» που έγινε στις αρχές Ιουνίου υπό την αιγίδα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας.

Η εν λόγω εργασία προτείνει την επανάχρηση του Κάστρου μελετώντας ευρύτερα τους τρόπους αξιοποίησής των Κάστρων, και λαμβάνοντας υπόψη ότι στις περισσότερες πόλεις του εξωτερικού, η επαναλειτουργία ενός Κάστρου είναι σύνθετο φαινόμενο, έως αυτονόητο. Η κατασκευή της Γέφυρας Ρίου - Αντιρίου, που αναβιοθετεί την περιοχή, δημιουργεί έναν πρόσθετο λόγο αξιοποίησής του αλλά και επιβάλλει μια ιδιαίτερη αντιμετώπιση.

Η πρόταση μιλάει για ένα υπαίθριο μουσείο που θα αναδεικνύει όλα όσα πρέπει κανείς να δει και να γνωρίσει για το Κάστρο, ενώ παράλληλα θα στεγάζει τα ρωμαϊκά γλυπτά που υπάρχουν στον υπαίθριο χώρο του Κάστρου και βρίσκονται έως τώρα εκτεθειμένα.

Το Κάστρο είναι κτισμένο σε δύο φάσεις: το πρώτο τμήμα του (ένα ισοσκελές τρίγωνο) κατασκευάστηκε από

τους Οθωμανούς το 1499 ενώ το υπόλοιπο από τους Ενετούς στα τέλη του 17ου αι., που επέκτειναν τα τείχη και πρόσθεσαν νέους προμαχώνες. Ένα σημαντικό ιστορικό στοιχείο που η εν λόγω πρόταση όχι μόνο έχει σεβαστεί αλλά και αναδείκνυει.

Εμπνευσμένες, λοιπόν, από τη γεωμετρία της οθωμανικής κότοψης και με σκοπό την κατά κάποιο τρόπο αποκατάσταση αυτής της ιστορικής φάσης δημιουργείται ένα κτήριο μνήμης του αρχικού τείχους το οποίο συμπληρώνει το οθωμανικό τρίγωνο, που έχει στην κορυφή του το τρίπτυχο των προμαχώνων. Έχει τοποθετηθεί στα ίχνη του παλιού ενώ δεν καλύπτει όλο το μήκος του. Απομακρύνεται από τα τμήματα του κάστρου που πλησιάζει, λόγω σεβασμού, συμβάλλοντας έτσι και στην ενοποίηση Οθωμανικής και Ενετικής φάσης, δηλαδή της σημερινής του μορφής. Το μέγεθος του νέου κτηρίου είναι συμβατό με την κλίμακα του Κάστρου, όχι μεγαλύτερο ώστε να τραβάει την προσοχή, αλλά ούτε σημαντικά μικρότερο, κρατώντας παράλληλα τις διαστάσεις του προϋπάρχοντος τείχους.

Δημιουργείται έτσι ένα καινούριο τείχος στη θέση του παλιού που δεν αποτελεί όμως ομοίωμά του, αλλά διαφοροποιείται αισθητά. Στα όρια αυτού του καινούριου τείχους έχει εγκλιβωτιστεί ένα ξύλινο κουτί. Η επένδυση των όψεων του νέου κτηρίου τείχους γίνεται από όμοιες βιομηχανικά κομμένες πέτρες με διακριτή διαφορά μορφής και μεγέθους από τις αυθεντικές που χρησιμοποιήθηκαν. Αυτή η επένδυση έχει σκοπό να εντάξει καλύτερα το νέο κτήριο στον περιβάλλοντα χώρο αλλά παράλληλα να το διαφοροποιήσει από αυτόν.

Μια άλλη κατασκευή που ολοκληρώνει τη λειτουργία του νέου κτηρίου είναι οι μηχανές θέασης. Πρόκειται για μικρές σε κλίμακα ξύλινες τριγωνικές κατασκευές, υπεριοψωμένες από το φυσικό έδαφος. Τοποθετούνται σε επιλεγμένα σημεία πάνω στους προμαχώνες. Λειτουργούν κι αυτές σαν «δείκτες» θέασης, καθάροντας τμήματα του κάστρου που δεν είναι ορατά από το εσωτερικό του, ενώ παράλληλα παρέχουν πληροφορίες για αυτά με ενημερωτικές πινακίδες.

Παράλληλα με τη δημιουργία του νέου κτηρίου, προτείνεται η δημιουργία έκθεσης στο τρίπτυχο των προμαχώ-

νων. Ένας ξύλινος διάδρομος ενώνει τους τρεις προμαχώνες ακολουθώντας την περίμετρο κάθε κύκλου, δίνοντας την ευκαιρία στον επισκέπτη να περιεργαστεί από κοντά τις κονονιοθυρίδες. Στον ίδιο χώρο θα γίνεται προβολή με θέματα για την ιστορία του Κάστρου. Οι επισκέπτες θα μπορούν να κάθονται σε κερκίδες - καθίσματα που δημιουργούνται για αυτό το σκοπό.

Η διπλωματική εργασία, εκτός από την πρόταση επανάχρησης του χώρου, συμπεριέλαβε και την αποτύπωση των προμαχώνων, μια εξαιρετικά χρονοβόρα διαδικασία, που δεν είχε γίνει μέχρι πριν. Τα σχέδια που προέκυψαν δόθηκαν στην Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Στην παρουσίαση της διπλωματικής (τον Οκτώβριο του 2005) είχε παραβρεθεί η διευθύντρια της Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων καθώς και εκπρόσωπος του Δήμου Ρίου. Η Εφορεία έδειξε ενδιαφέρον για το σχέδιο το οποίο και πήρε μιας και δεν υπήρχαν έως τότε, ενώ ο Δήμος του Ρίου ενδιαφέρθηκε για την πρόταση ανάπλασης του Κάστρου. Την βρήκε εξαιρετικά ενδιαφέρουσα, ενώ όπως είπε στις δύο φοιτήτριες, η ανάπλαση και επανάχρηση του Κάστρου είναι κάτι που βρίσκεται στο σχέδιο του Δήμου. Όταν αποφασίσει να το δρομολογήσει, θα έρθει σε εποφή με τις δύο κοπέλες για να συνεργαστούν. Επιπλέον, ο Δήμος θέλει να κάνει χρήση του ιστορικού υλικού της εργασίας για την ιστοσελίδα του Δήμου (www.rion.gr). Τίποτα από τα δύο δεν έχει γίνει μέχρι τώρα, ενώ πρέπει να σημειώσουμε πως στο μεταξύ έχει αλλάξει η Δημοτική Αρχή.

Είναι κρίμα να έχουμε τόσο σημαντικό μνημείο και να τα αφήνουμε ανοξιοποίητα, τη στιγμή μάλιστα που υπάρχουν ολοκληρωμένες και εμπειροστονωμένες προτάσεις. Δεν προβλέπεται πάντως άμεσα να αξιοποιηθεί από το Δήμο η συγκεκριμένη πρόταση —και πιθανώς καμία άλλη (αν υπάρξει)— αφού σε κανένα προεκλογικό πρόγραμμα των υποψηφίων για το Δήμο του Ρίου δεν αναφερόταν η ανάδειξη και αξιοποίηση του Κάστρου. Δεν θα είναι η πρώτη φορά που τέτοιες αξιολογικές προτάσεις θα μείνουν στα χαρτιά, μιας και, στην προκειμένη περίπτωση, το Τμήμα της Αρχιτεκτονικής υλοποιεί συχνά πρότζεκτ με προτάσεις αξιοποίησης ποικίλων χώρων της πόλης που ποτέ δεν εφαρμόζονται.

Και για να κλείσω όπως όρχισα... Ραντεβού στο Κάστρο στην «πόκινη συνουσία».

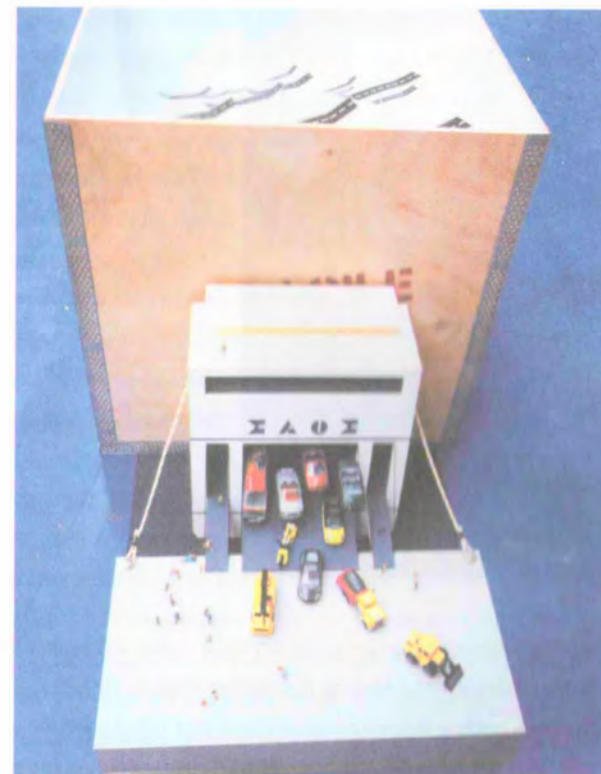

Αιγαιοπελαγίτικος αέρας σε Βενετσιάνικους κήπους

της Εύης Ικιοσπούδου

Η Μπιενάλε Αρχιτεκτονικής της Βενετίας ξεκίνησε στα μέσα του 20ού αιώνα μαζί με την Μπιενάλε Τέχνης και αποτελεί το σημαντικότερο παγκόσμιο φόρουμ μοντέρνας αρχιτεκτονικής, με χιλιάδες επισκέπτες και συμμετοχή εξήντο χωρών και ηλέων. Τα μάτια του αρχιτεκτονικού κόσμου στρέφονται κάθε φορά στη συγκεκριμένη διοργάνωση, η οποία δίνει την ευκαιρία παρουσίασης νέων τάσεων και προτάσεων από τους συμμετέχοντες και ευνοεί την παγκόσμια ανταλλαγή απόψεων και ιδεών πάνω σε θέματα αρχιτεκτονικής. Θέματα που αφορούν άμεσα την κοινωνία καθώς η αρχιτεκτονική του περιβάλλοντος χώρου μέσα στον οποίο ζούμε, επηρεάζει από κάθε άποψη την ποιότητα ζωής μας. Αυτό ακριβώς προσβέυει και το κεντρικό θέμα της φετινής, δέκατης διοργάνωσης με το χαρακτηριστικό τίτλο «Πόλεις, Αρχιτεκτονική και Κοινωνία». Οι εθνικές συμμετοχές καλούνται από τους διοργανωτές και τον διευθυντή της Μπιενάλε, Ρίτσαρντ Μπάρνττ, να ερευνήσουν τη σχέση μεταξύ των τριών αυτών συνιστωσών και να την αναπτύξουν στη βάση παραγόντων που καθορίζουν το αστικό τοπίο όπως η μετανάστευση, η κοινωνική αποδιάρθρωση, η εργασία, η κατοικία, οι πολιτικές ασεφορίες.

Η έκθεση φιλοξενείται στο λιμάνι και στους δημόσιους κήπους «Τζιαρντίνι» και οι επισκέπτες θα έχουν την ευκαιρία να απολαύσουν και να αξιολογήσουν τις προτάσεις των χωρών που συμμετέχουν μέχρι και τις 19 Νοεμβρίου. Εκεί, ανάμεσα σε προτάσεις όπως τεράστιο σφουγγάριο που σε περίπτωση πλημμύρας θα λει-

τουργήσουν ως φράγμα (Η.Π.Α.), πεντάωροφo γυμναστήριο στην φτωχή γειτονιά της Σάντα Κρουζ, πρόταση για τη μείωση της εγκληματικότητας (Βενεζουέλα) και της εγκατάστασης «Μεταβίλλα», ένα είδος αρχιτεκτονικής περφόρμανς αφού οι συμμετέχοντες ζουν μέσα σ' αυτήν (Γαλλία), βρίσκεται και το ελληνικό περίπτερο με μια πρόταση που συζητήθηκε και συζητείται εκτενώς από τον Τύπο και την ελληνική κοινότητα των αρχιτεκτόνων και όχι μόνο. Αναφορές στην ελληνική συμμετοχή και σχόλια, θετικά, αρνητικά ή και περιπαικτικά βρήκαμε ακόμα και σε μπλογκς στο διαδίκτυο που δεν έχουν σχέση με το χώρο. Η πρόταση αυτή έχει τίτλο «Το Αιγαίο: Μια διάσπορτη Πόλη» και υλοποιήθηκε υπό τους Κατερίνα Κοτζιά, Ηλία Κωνσταντόπουλο, Λόη Παπαδόπουλο και Κορίνα Φιλοξενίδου σε συνεργασία με πενήντα πέντε μηχανικούς, αρχιτέκτονες, φωτογράφους και λογοτέχνες και τελεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού, η κεντρική σύλληψη της έκθεσης αυτής όπως καταλάβατε είναι η παρουσίαση του Αιγαίου ως πόλη. Στο δεξιό τύπου διαβάζουμε: «Μέσα στη σύγχρονη συζήτηση για την πόλη, το Αιγαίο συστήνεται ως το αντιρρητικό αλλά υπαρκτό παράδειγμα μιας υδάτινης πόλης που ακτινοβολεί ως τόπος της επιθυμίας. Η γοητεία που εκλύει δεν αντλείται από το κοίτασμα της νοσταλγίας, αλλά από την ανθεκτικότητα μιας δομής κατοίκησης που περιέχει την υπόσχεση μιας άλλης μελλοντικής πόλης, προσπλωμένης στο πρόταγμα της ελευθερίας». Το Αιγαίο αντιμετωπίζεται σαν πόλη στη βάση παραγόντων που το ενοποιούν όπως η ιστορία, η οικονομία, ο τουρισμός, η αρχιτεκτονική αλλά και η λογοτεχνία και ο αθλητισμός. Δομική η έννοια του Αρχιμεγάλου στην πρόταση αυτή. Όρος που χρησιμοποιήθηκε πριν από 700 περίπου χρόνια από Ιταλούς ναυτικούς και παραπέμπει στον φιλόσοφο και δήμαρχο Βενετίας, Μάσιμο Κακιάρι. Ενός συνεκτικού συνόλου δηλαδή, με χαρακτηριστικά κοι-

νά για το επιμέρους «κομμάτια» που το οριοθίζουν και όχι απλά νησιωτικό σύμπλεγμα. Όπως συμβαίνει με μια πόλη «Διάσπαρτη» στην περίπτωση του Αιγαίου ή «υδάτινη πόλη σε εξέλιξη». Ο υπουργός Πολιτισμού Γιώργος Βουλγοράκης στο εγκαίνια του ελληνικού περιπέτρου είπε μεταξύ άλλων: «Μέσο από την πορτογαλίσια αυτή της νέας αντίληψης, το ελληνικό Αρχιπέλαγος συνδέεται περισσότερο με το μεσογειακό πολιτιστικά και γεωπολιτικά χαρακτηριστικά και κατ' επέκταση με το χαρακτήρα αυτού που αποκαλείται ευρωπαϊκός πολιτισμός».

Σε πρακτικό επίπεδο, αυτό που βλέπει ο επισκέπτης είναι μια εγκατάσταση 350 τ.μ. διαμορφωμένη σε πλατφόρμα - πλοτεία με διάσπαρτες ομοσκευές, φωτογραφίες, ηλεκτρονικούς χάρτες, μοκέτες της «πόλης» του Αιγαίου και οπείκνωση των αστεριών - οδών στους θαλάσσιους δρόμους, με ταυτόχρονη «ανάγνωσή» τους. Ήχοι του Αρχιπελάγους συμπληρώνουν την οκουστική εικόνα ουτής της πολιτείας. Ο κατάλογος της έκθεσης παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδίοφρον καθώς περιλαμβάνει άρθρο από Έλληνες και ξένους αρχιτέκτονες και καλλιτέχνες πολλών διαφορετικών εκφροστικών μέσων, ένα χάρτη - οδόν με έργο σύγχρονης αρχιτεκτονικής στο Αιγαίο, ενότιση φωτογραφιών των Στράτου Καλαφάτη και Σπύρου Στοβέρη με τίτλο «Τα πρόσωπα των νησιών - Τα πρόσωπα των ανθρώπων», λογοτεχνικά κείμενα ειδικά γραμμένο γι' ουτήν την έκθεση (μεταξύ άλλων που έχουν γραφτεί για το Αιγαίο) και το κεφάλαιο «Pass Ports» με εντυπώσεις για το Αιγαίο προσωπικότητας από διάφορους χώρους. Η έκθεση πλαισιώνεται από αρχιτεκτονικά συμπόσια και σεμινάρια.

Όπως προείπαμε πολλά γράφτηκαν και γράφονται ακόμα γι' ουτήν την ορκικά πρόταση και οήμερο έκθεση στην Μπιενάλε της Βενετίας. Χαρακτηρίζεται ως «νεωτεριστική», «προοδευτική», «τολμηρή», «νοιτική», «ρομαντική», «πρωτότυπη» ολλά και «ανόπεια», «αστεία», «επιστημονικά σαθρή» μέχρι και «επικίνδυνη». Ο Γιάννης Σχίζος στο άρθρο του στην εφημερίδα Εποχή (1/10/06) με τίτλο «Το Αιγαίο δεν είναι πόλη. Και μακάρι να μη γίνει ποτέ...» μιλάει για «άκομψη οστικοποίηση που χειρίζεται τον νησιωτικό χώρο ως ζώνη οναψυχής... Το Αιγαίο είναι πόλη όσο είναι το «σύμπλεγμα» της Αθήνας με την Κόρινθο, τη Θήβα και τη Χαλ-

κίδα...». Στον αντίποδα, το ποιητικότερο άρθρο του Νίκου Βοτόπουλου στην Καθημερινή (27/8/06) με τίτλο «Αιγαίο, υδάτινη διάσπαρτη πόλη». Διοβάζουμε: «Το Αιγαίο ως ενότιση, ως δίκτυο, ως πρόταση για μια οστική ζωή έξω από το άστυ, ως τόπος ελευθερίας και ελευθεριότητας, πουχοστήριο και πανδοιμόνιο μαζί, είναι η νέα μετάπολη της Μεσογείου, μια νιωτική, τολμηρή, ελεύθερη, λίγο τρελή ολλά ποιητική και εν πολλοίς ρεολιστική επαναγωγή της έννοιας της μητρόπολης, της ίδιας της μεγαλούπολης».

Η ιδέα του Αιγαίου ως Πόλη δεν είναι πρωτότυπη και ούτι παρουσιάζεται σαν τέτοια οπό τους επιμελητές της έκθεσης. Ανήκει στον ιστορικό Σπύρο Λοδρικό και διατυπώνεται στο βιβλίο του «Το Ελληνικό Αρχιπέλαγος, μια διάσπαρτη πόλη». Η ιδέα είναι πολύ ενδίοφρονα και πολύ διοφορετική σε σχέση με όσα εκτίθενται στα υπόλοιπα περίπτερα της Μπιενάλε. Είναι ελληνική και ανατριπτική γι' αυτό και προκάλεσε. Εξυπακούεται ότι το Αιγαίο δεν είναι πόλη και δεν προκύπτει από πουθενά ότι στόχος της συγκεκριμένης πορτοισοής του ως τέτοιας είναι για να μετατραπεί σε πόλη. Η προσέγγιση αυτή είναι υπερβολική και μάλλον οσθαίρετη. Δεν είναι όμως πρόταση προς υλοποίηση. Όπως εμείς τουλάχιστον το βλέπουμε, είναι κολιτεχνική. Και στη σφαίρα του ιδεοστού στην οποία κινούμαστε όσοι ζων έχουμε δει την έκθεση —της οποίας η υλοποίηση μπορεί και να είναι ανεπιτυχής ή και οσοφρημιστική—, είναι και πολύ ωραία προβολή του τόπου μας σε μια τέτοιο διεθνή συνάντηση. Από την άλλη μεριά τα προβλήματα της τουριστικής ανάπτυξης, της κυβερνητικής ολιγωρίας, των λανθασμένων επιλογών και της καταστροφής του περιβάλλοντος είναι πολύ οσβαρά και πρέπει να μας οσασχολούν και να επιζητούμε τη λύση τους σε κάθε περίπτωση. Κι ουτή η έκθεση είναι μια ακόμα καλή οσφομή για επαναφορά τους στο προσκόνιο.

Επικοινωνιακά, «Το Αιγαίο: Μια διάσπαρτη Πόλη» έχει επιτύχει, ελπίζουμε και εοχόμαστε να επιτύχει και στο επίπεδο της καλλιτεχνικής του παρουσίασης και να είναι αξιο το «ταίζί» του Αρχιπελάγους μας στους Βενετσιάνικους κήπους της Μπιενάλε.

Σχετικά άρθρα

Καθημερινή: 22/7/06, 27/8/06

Ναυτεμπορική: 24/8/06, 8/9/06,

Το Βήμα: 6/8/06, 1/10/06

Εποχή: 1/10/06

Τα Νέα: 26/7/06

Το Ποντίκι: 31/8/06

Σημερινή: 28/8/06

Ριζοσπάστης: 24/8/06

Athens Voice: 7/9/06

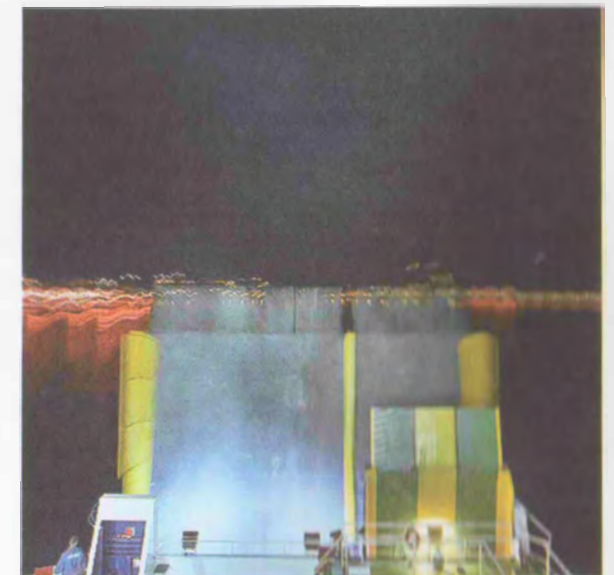
www.labiennale.org

www.men24.gr

www.culture.gr

calledrama.blogspot.com

lespritdelescalier.blogspot.com

ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΟΥΤΟΠΙΑ

Μια περιπλάνηση στο ημίφως του αστρικού τοπίου

«Nullus locus sine genio est» (Κάθε τόπος έχει το δαιμόνιό του).

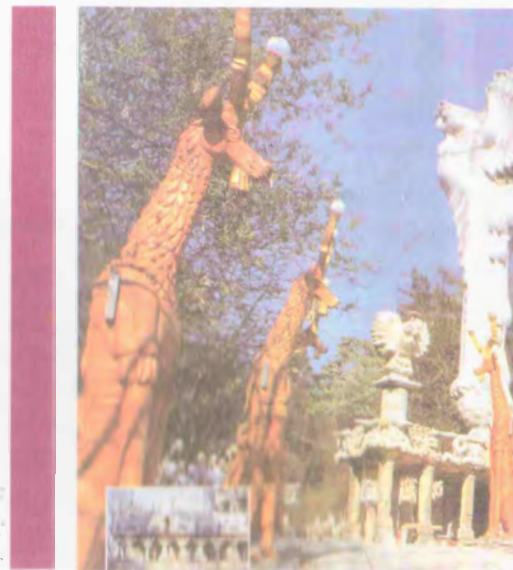
Σέρβιος

«Είναι πόλεις! Είναι ένας λαός για τον οποίο υψώθηκαν αυτά τα Αππαλάχια όρη και αυτοί οι Λίβανοι του ονείρου! Ορεινά σπιτάκια από κρύσταλλο και ξύλο που κινούνται πάνω σε ράγες και σε αόρατα καρούλια. Οι παλιοί κρατήρες ζωσμένοι με κολοσσούς και με χάλκινες χουρμαδιές ουρλιάζουν μελωδικά μέσα στη φωτιά...»

Αρθούρος Ρεμπώ, Εκλάμψεις.

Το «Παλάτι των Ιδεών» του Φερντινάντ Σεβάλ

Βριάνο Weber
Το παλάτι της
Περικοκλάιδας

Αν κοιτάξουμε την ιστορία των πόλεων θα δούμε πως κάθε μια εμπεριέχει την ιστορία της ανθρωπότητας σε σμίκρυνση: οι πόλεις είναι μικρά στατικό κομμάτια στην στελεωτή ροή της αιωνιότητας. Πέρα από την επιβλητική τους μορφή και συγκεκριμένη θέση, έχουν και μια άλλη, ονειρική και μυθική διάσταση. Οι γειτονιές της καθημερινότητας πολλές φορές γίνονται οδοί για το απρόσιτο.

Ως αναπαράσταση του φανταστικού των ανθρώπων που την αποτελούν, η πόλη είναι η τρισδιάστατη απεικόνιση των σκέψεων, ανησυχιών, φόβων και επιθυμιών των κατοίκων της. Κάθε σπίτι είναι περιγραφή της ιστορίας ενός συλλογικού εαυτού, μιας οικογένειας και κάθε γωνιά της πόλης είναι έκφραση μιας συγκεκριμένης συλλογικότητας. Να σημειώσουμε εδώ τη βαθιά πεποίθηση των καλλιτεχνών και όλων των οραματιστών για τη δική τους προσωπική πόλη μέσα στην πόλη, για τα δικά τους πέρασματα στον κόσμο της ουτοπίας, που ανακαλύπτονται μέσα στον υπάρχοντα σχεδιασμό της πόλης.

Οι πόλεις είναι τα ορατά σημάδια του αόρατου κόσμου. Οι εκφρασμένες διαθέσεις των πνευμάτων που στοιχειώνουν το χώρο και το χρόνο πριν την ανέγερσή τους. Έχουν τη δική τους ψυχική πραγματικότητα. Κάθε δρόμος, κάθε σοκάκι, στοά, τούνελ, πέρασμα, όλα αναφέρονται και σε μια άλλη, μη αναγνώσιμη προέκτασή τους, γιατί το φυσικό υπόστρωμα στοιχειώνει την εξέλιξη του κάθε χώρου οδυσώπητα και είναι ο μυστικός ρυθμιστής κάθε ανθρώπινης παρέμβασης.

Μια μικρή περιδιάβαση στην αποτύπωση των ίχνων αυτού του ονείρου, στην ανατρεπτική απαίτηση των κινήματων που έθεσαν τις δικές τους θέσεις για την ιδανική πόλη, θα μας δώσει και το ίχνος των σημάτων που υψώνουν πάνω μας οι σύγχρονες σημερινές μεγαλουπόλεις. Ήδη ο Lewis Mumford με την επινοήση του όρου *μεγαλοπολιτική* εισάγει στην πολεοδομική τεχνική τις συνθήκες εκείνες «που είναι απαραίτητες για την υποδομή, τον εγκλεισμό και τον έλεγχο ολόκληρων πληθυσμών». Και οι καταστασιακοί θα αντιπαραβάλλουν στη νεοαρχαϊκή αρχιτεκτονική, που από το κίνημα του Μπούσκους και μετά θα αποκτήσει μια ευρύτερη φιλοσοφία για το περιβάλλον και τη θέση του ανθρώπου μέσα σε αυτό, τη δική τους θέση που θα διασπαστεί μέσα από τις συνταγές για μια *Καινούργια Πολεοδομία*, καθώς επεξεργάζονται την δική τους πόλη μέσα από το *Κίνημα Για Ένα Φανταστικό Μπουσκούς*: «Η πολεοδομία δεν υπάρχει: είναι μια "ιδεολογία" με την έννοια του Μαρξ, η αρχιτεκτονική

κή υπάρχει πραγματικά, όπως η κόκα κόλα είναι μια παραγωγή βυθισμένη στην ιδιολογία, αλλά πραγματική, που ικονοποιεί με πλαστικό τρόπο μια πλαστοποιημένη οντότητα. Η πολιτοφιλία αντίθετα μοιάζει με τη διαφήμιση της κόκα κόλα: είναι μια καθαρή θεομοτική ιδεολογία. Ο μοντέρνος κριτικοί οργάνωνει τον υποβιβασμό όλης της κοινωνικής ζωής σε θέομο και είναι ονίκονος να πορευοίσει ένα θέομο διαφορετικό από το θέαμα της ολλοτριώσής μας. Το όνειρο που πλάθει για την πολεοδομία είναι το οριστούργημο του...», ονομάζουν μεταξύ άλλων ο Αττίλο Κοττόνυ και ο Ροούλ Βιενγκέμο στο *Στοιχειώδες Πρόγραμμα του Γραφείου Ενιάιας Πολεοδομίας*.
 Ξένοι φυσιογνωμίες της ορχιτεκτονικής όπως ο Λε Κορμπιζιέ θα ξεκινήσουν από τις ορχές του 20ού αιώνα να οραματίζονται την πόλη με δημιουργίες που δίνουν προβάδισμο στη συνοισθημοτική επικοινωνία του ανθρώπου με τον τόπο. Οι πρωτοπόροι της ορχιτεκτονικής και όχι μόνο, με βοοικούς συντελεστές το κίνημα του Μιούσιου και τον Βόλτερ Γκρόπιους που θα θελήσουν να κατοργήσουν το όριο μεταξύ θεωρίας και πράξης, αλλά και οι κολλιτέχνες που βρίσκονταν κάτω από την ομπρέλα του Νέου Στυλ, θα προσπαθήσουν όλοι να δώσουν στη μουδοισμένη από την κυριορχία των βιομηχανικών απαιτήσεων κοινωνία, μια θεώρηση που θα επιτρέψει στον άνθρωπο την

ολότρη του, μια οπτική που δεν θα φυλοκίζει το βλέμμα στις ουστηρές γραμμές της ισχύουσας φόρμας, ολλό θα επιτρέψει την ονόπηξη πειρομοτικών συμπεριφορών. Ο ορχιτέκτονας Χένρι Βον ντε Βέλντε, δημιουργός του Νέου Στυλ δήλωνε: «Ανογνωρίσαμε την εξής ολήθεια: οι σημερινές γενιές είναι διοθευμένες να πειστούν από τον ορθό λόγο και τους ορθούς λόγους μόλλον, πορό να αφηθούν στην ογκύνηση και την κοθοόγηση της καρδιάς». Ήτον πάντο παρούσες σε όλη την διάρκειο της ονηρώπινης ιστορίας πόλεις που οι όρομοι τους οδηγούσαν στην κρυφή κατοικία των πόθων. Πόλεις που ονοιόγντουσαν σαν το πέταλο ενός λουλουδιού στην ριψοκίνδυνο επισκέπη τους, πόλεις που ζωντόνεψον οι ποιητές και όλοι οι αιθεροβόμονες τούτου του κόσμου. Οι όρομοι τους οδηγούν στο υποουείδητο των κατοίκων τους. Ολοκληρες είναι μπολοισμένες με το όνειρό τους, οφήνουν τη σφρογίδα τους και ουνόμο οποθηκεύουν ονεξίτηλο τόσο το μόνιμο κότοικο όσο και τον περαστικό τοξιδιώτη.
 «...Όταν φτάνει σε μια νέα πόλη, ο τοξιδιώτης ξαναβρίσκει ένα παρελθόν του που δεν ήξερε πλέον ότι είχε: η ξένη φύση αυτού που έπαψε πλέον να είσαι ή να έχεις σου έχει στήσει καρτέρι στα πιο ξένα και άγνωστα μέρη». (Ιταλο Καλβίνο, Οι Αόρατες Πόλεις).

Σπίτι «Dymaxion» του Buckminster Fuller

Η βόρεια πρόσοψη από το «Παλάτι των Ιδεών»

Ιερουσαλήμ, Μέκκα, Ρώμη, Λόσο, Κωνσταντινούπολη, Μότσου Πίτσου των Ίνκος, Ανγκόρ στην Κομπότρη, πόλεις ιερές με έντονη θρησκευτική οπόχρωση. Ένο όρομο και μια οουμοστή ιστορία είναι στη βάση της ίδρυσής τους. Μερικές οπ' ουτές χτίστηκαν βόσει ιερών τυπικών, με οσυκεκριμένες τελετοουργίες, και δόθηκον στους κατοίκους τους σαν θείο δώρο. Κόποιες ονηρώπινες κοινότητες ονοποριστούσαν στο σχέδιο της πόλης τους το σύμπαν, έδινον στην οίοτοξη των χώρων τους τις ονολογίες του ονηρώπινου σώματος. Ουνόμο, ποιητές και ογγραφείς οημοιούργησαν πόλεις φανταστικές με μονοδική σημοσία, τόπους που πλημμυρίζουν από οιοιότερα μυστικά για τον ενθοουσιώδη εξερευνητή τους, όπου ο ονογνώστης τοξιδεύει πάντα εκεί, το ίδιο οληθινά, για να ζήσει την μαγεία τους: η *Άγνωστη Καντάθ στην Παγωμένη Έρημο* του Χ. Φ. Λάβκραφτ, η *Πολιτεία της Τραγουδιστής Φλόγας* του Κλάρκ Άστον Σμιθ, η *Πόλη του Ποτέ* του Λόρδου Ντόνσσαν, η *Νέα Ατλαντίδα* του Μπέικον, οι *Αόρατες Πόλεις* του Ιταλο Καλβίνο, και τόσες άλλες...
 Η λογοτεχνία είναι στοιχειωμένη από την υπερβατική εποφή των ουλλογικών χώρων. Μέσα από το μεθυομέ-

νο βλέμμα των ογγραφών που τις ζουν, οι πόλεις μετομορφώνονται. Αποκτούν κάθε φορο μια επιπλέον υποόσταση: το Παρίσι εμλοοιόθηκε μετά από την περιπλόνησή του από τον Μπωνιλιέρ και τους καταστοοιοκούς, η Ρώμη ονομιόησε με τον Μοράβιο και τον Τζέτιε, ο Μιόουιλε τραγοιόησε την Τογγέρη, η Βενετία ονκοκοτηπρίζεται μέσα στις σελίδες του Τόμοσ Μον, η Πράγα οιωνωιο στοιχειωμένη από τους επιόλιτες του Κάφκα, ο Ίζον Νιτον Πόσας χορευεί αγκολιά με την Νέα Υόρκη, η Αλιξάνδροιο χαρτοοροφείτο από τον Λόρενς Νιάρλ. «Ο παρσηρητής είναι ένας πρίγκιπας που κούρεται παντού το ινκόγκνιτό του», μας εζηγεί ο ίδιος ο πρίγκιπας της περιπλόνησης Κόρολος Μπωνιλιέρ.
 Οι ορσβικές πόλεις είναι γεμάτες από το μωπάριο της ερήμου, από τη σκόνη της και τις οόσεις της. Έκουν παντού γωνιές που ζωντονεύουν το παρηρόθιο, ένα εντύπωση προκαλεί στον ευρωπαιο περιηγητή η ουστοικιστική σμμόσφοιρο των χώρων τους, η οσηγήνη με την οποία επιδρούν επάνω σου τα όρηροκόο των πόλεων των Αράβων. «Στην Ανατολή, ο πλοίτης και η ομορφιά ζουν στη σκιά» (εννοιόηται των πόλεων), επεζηγεί κάποιος ειόδικός (Ση. Ραγιορηιέ). «Χόνομοι στα

σκοτεινά δρομώκια όπου τα σπιτία αγγίζουν το ένα το άλλο ψηλά, και τα καφασωτά των δύο πλευρών του δρόμου μιλάζουν σχεδόν μεταξύ τους. Ο πρώτος όροφος των σπιτιών "ξεχειλίζει" πάνω από το δρόμο και υποβουλιάζεται από στοιχειώδεις κολώνες ή απλά ξύλινα δοκάρια όπως και στις ανηφοριές της Κόσμο στο Αλγέρι», γράφει ο περιηγητής Ch. Le Gras για τη Δαμασκό στις αρχές του 20ού αιώνα.

Στην Αίγυπτο οι νεκροπόλεις κατοικούνται από τους ζωντανούς, ενώ στις μεγαλουπόλεις του δυτικού κόσμου στρεβλές αποβλήτων και παριών στοιβάζονται στους υπόγειους διαδρόμους των μετρό. Οι κλασάρ, που παντού συναντάς στις ευθυγραμμισμένες με την βιομηχανία του θεάματος πόλεις, αποτελούν το ένοχο καθρέφτισμα της πόλης στον εαυτό της. Οι σημερινές μεγαλουπόλεις ακολουθούν απαρέγκλιτα τις νουθεσίες του Μεγάλου Αδερφού.

Το 1800 μόλις το 10% του παγκόσμιου πληθυσμού διαβιούσε στις πόλεις ενώ σήμερα έχει φτάσει στο 50% και η στατιστική πρόβλεψη για το 2030 εκτινάσσει το ποσοστό στο 70%. Οι σημερινές πόλεις απομυζούν την ενέργεια των κατοίκων τους με το φρενήρη ρυθμό του επιβαλλόμενου παντού μπετόν, με τον ηχητικό βομβαρδισμό που αποδιοργανώνει το νευρικό σύστημα, με την ατμόσφαιρα της αιθαλομίχλης και τους βιομηχανικούς ρύπους, με τον ασφκτικά στενό ορίζοντά τους.

«Γαργαντουανοί τύμβοι, τερατόμορφα κάθετα φέρετρα της ζωντανής ανθρωπότητας, υψιτενείς σπηλαιώδεις κυψέλες, χώροι εκτροφής των χειρότερων Παρανοητικών Οντοτήτων...». Thibaut De Castries.

Η απαίτηση για απόδραση στις σημερινές πόλεις γίνεται ακόμα μεγαλύτερη. Το όνειρο διεκδικεί τη δική του ατμόσφαιρα στο τοπίο. Από τους γεωδαιτικούς θόλους του Μπάγκμινστερ Φούλερ για την ιαόροπη ανταλλαγή του έσω με το έξω, για τις κατασκευές της πόλης με υλικά που επιτρέπουν την δημιουργία μικροκλιμάτων όπως στην περίπτωση της Tethredral City και των σπιτιών Dymachion που είχε σχεδιάσει ο ίδιος, μέχρι τις ουτοπικές κοινότητες όπως η Monte Verità που ιδρύθηκε στις αρχές του 1900 από πλούσιους ακτιβιστές με αναρχικά ιδεώδη στους λόφους πάνω από τη λίμνη Ματζόρε στην Ελβετία.

Η ουτοπία γίνεται η πύλη για την άλλη πόλη σαν ένα ιδανικό παλάτι, όπως το 'φτιαξε μοναχός του από πέτρες του τόπου του ο Φερντινάντ Σεβάλ. Ασφαλώς το Palais Ideal του σπλού κωρικού, ταχυδρομικού υπάλληλου σε ορεινό χωριό κοντά στη Λυών, στην Ουερσίβ, είναι η προσωποποίηση της ονειρικής αρχιτεκτονικής. Ο Αντρέ Μπρετόν χαρακτήρισε τον Σεβάλ ως «αδίαμφάβηπτο δεξιοτέχνη της διαμορφωτικής (mediumistic) αρχιτεκτονικής και γλυπτικής...».

Ζωντανό παράδειγμα της μεταφοράς του ονείρου στην καθημερινότητα, ο Σεβάλ αλλά και τα Watt's Towers στα Λος Άντζελες του Simon Rodia, ο Gaudí με την ονειρική Βαρκελώνη, ο Bruno Weber με το «Πάρκο της Περιεκοκλόδας» αλλά και αμέτρητοι ακόμα καλλιτέχνες και εκκεντρικοί άνθρωποι, που δεν αρκέστηκαν στην ορθολογιστική απαίτηση της κοινωνίας τους αλλά βγήκαν να περπατήσουν στο μονοπάτι των ονείρων τους, μας οδηγούν από το ασφαλές τοπίο της σύγχρονης οικοδόμησης στο ρευστό μονοπάτι που κινάει η ίδια η ζωή, στο δρόμο της δημιουργικής φαντασίας.

«Υπήρχε, τότε, στην οριστερή όχθη του παταμού —δεν μπορείς δυο φορές το ίδιο ποτάμι να διαβείς, ούτε δυο φορές να αγγίξεις μιαν ύλη φθαρτή στην ίδια κατάσταση— μια συνοικία όπου το αρνητικό είχε την αυλή του». (Γκυ Ντεμπόρ)

ΜΕΤΑ... ΠΟΛΕΙΣ

Μετασχηματισμός πόλεων

της Νεκταρίας Σερέτη

«Δείξε μου την πόλη σου να σου πω ποιος είσαι!». Η μικρή αυτή παρερμηνεία της γνωστής λαϊκής ρήσης ανταποκρίνεται στο κατά πόσο μας ευχαριστεί αλλά και μας εξυπηρετεί το οικιστικό περιβάλλον στο οποίο ζούμε, το οποίο εμείς οι ίδιοι έχουμε επιλέξει με έμμεσο τρόπο.

Πώς θα σας φαινόταν αν ένα πρωί ξυπνούσατε και όλα γύρω σας είχαν αλλάξει; Δεν ήταν τόσο ασφκτικά και τόσο προκαθορισμένα;

Ο συνεχής μετασχηματισμός των πόλεων, όπως αυτός εκδηλώνεται στο αστικό τοπίο, είναι ένα μείζον πολιτιστικό φαινόμενο που αξίζει την προσοχή μας.

Οι πόλεις αλλάζουν μέσα στο χρόνο. Η μορφή τους, η έκτασή τους, η ατμόσφαιρά τους, ακόμη και η φυσιογνωμία τους. Τα τελευταία χρόνια η άναρχη ανάπτυξη δημιουργεί ένα εντελώς διαφορετικό περιβάλλον από αυτό που ζούσαν οι παλαιότερες γενιές. Είναι ενδείκτικό ότι τα τελευταία πέ-

ντε χρόνια, για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας, ο κόσμος που μένει μέσα στην πόλη ξεπέρασε τον κόσμο που μένει στην ύπαιθρο, δηλαδή τον αγροτικό πληθυσμό. Αυτή η τεράστια συσσώρευση δημιουργεί και μεγάλες ανάγκες. Οι σημερινές πόλεις δεν μπορούν να καλύψουν τις ολοένα αυξανόμενες ανάγκες που δημιουργούν τα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά δεδομένα της εποχής μας. Πρέπει να βρούμε τρόπους να ακολουθήσουμε τη μετάλλαξη της πόλης μας, ώστε να την κάνουμε λειτουργική και αισθητική, μα πάνω απ' όλα με σεβασμό στο παρελθόν και το παρόν για να εξασφαλίσουμε ένα πιο δελεαστικό μέλλον!

Οι διδάσκοντες του Πανεπιστημίου Πατρών του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Βασίλης Παππάς και Γιάννης Πατρώνης, μας βοηθούν να κατανοήσουμε το φαινόμενο του μετασχηματισμού των πόλεων και να διαπιστώσουμε την ανάγκη άμεσης επέμβασης, που εξαρτάται τόσο από την Πολιτεία, όσο και από τους νέους επιστήμονες.

«Η ΠΑΤΡΑ ΑΣΦΥΚΤΙΑ»

Ενώ η Πάτρα, σύμφωνα με τον επίκουρο καθηγητή στο Τμήμα Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Πατρών, Βασίλη Παππά διαθέτει τον ιδανικό αριθμό κατοίκων προκειμένου να θεωρούνται επιλύσιμα τα διαχειριστικά και λειτουργικά της προβλήματα, η πυκνή και άναρχη δόμησή της «μπλοκάρει» τις όποιες βελτιωτικές παρεμβάσεις.

«Θεωρώ το στρατηγικό σχεδιασμό επιτακτική ανάγκη. Μέσα από ένα σωστό σχεδιασμό έρχεται και η σωστή διαχείριση. Παλαιότερα οι πόλεις ήταν πιο απλοί οργανισμοί, κυρίως γιατί είχαν λιγότερο κόσμο. Η τεράστια συσσώρευση δημιουργεί πολύ μεγάλες ανάγκες. Η Ελλάδα βρίσκεται πολύ πίσω σε σχέση με τη διαδικασία σχεδιασμού. Με το υπάρχον το νομικό πλαίσιο, αν και παλιό, έχουν γίνει κάποιες προσπάθειες. Δεν απέδωσαν γιατί έγιναν στο πλαίσιο παλαιάς λογικής, στην οποία παράλληλα δεν δόθηκε ούτε η πρέπουσα βαρύτητα για πάρα πολλούς λόγους. Δηλαδή, οι ελληνικές πόλεις για μένα πάσχουν και πάσχουν σοβαρά», υπογράμμισε ο κ. Παππάς.

Όπως μας εξηγεί, τα ουσιαστικά μιας πόλης είναι ο κτισμένος χώρος, τον οποίο δεν μπορούμε να τον διαχειριστούμε αν δεν υπάρξει συγχροτημένος σχεδιασμός, οι ροές που αφορούν στις οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες με έμφαση στην κυκλοφορία και στην κινητικότητα των πεζών και η πολιτική οικονομία. Ο κ. Παππάς τονίζει ότι πρέπει να προωθηθεί η υλοποίηση συγκεκριμένων υποδομών που θα εξασφαλίσουν μια αξιοσηπεία ποιότητα ζωής, αλλά και θα στηρίξουν αποδοτικά όλες τις δραστηριότητες.

Πώς μπορεί όμως να επιτευχθεί ο σχεδιασμός και ποιος φέρει την ευθύνη για την υλοποίησή του; «Πιστεύω ότι η ευθύνη είναι καταμερισμένη σε όλα τα κοινωνικά στρώματα και σε όλα τα επίπεδα εξουσίας. Η ανυπαρξία σχεδιασμού οφείλεται σε ένα πλέγμα συμφερόντων και δραστηριοτήτων τα οποία δεν μπορούν να αλλάξουν εύκολα. Ιδιαίτερο βάρος πρέπει να δοθεί στην ενημέρωση και μόρφωση των πολιτών προκειμένου να αποκτήσουν οικιστική συνείδηση. Δεν μπορείς να κτίσεις αυθαίρετα χωρίς να σέβασαι το υπόλοιπο οικιστικό περιβάλλον. Μία αυθαίρετη κατασκευή είναι η αρχή για τη μακροπρόθεσμη υποβάθμιση όλων των παραμέτρων της πόλης. Σε δεύτερο στάδιο, έρχονται οι παρεμβάσεις, ρι-

ζικές ή βελτιωτικές. Και οι παρεμβάσεις να είστε σίγουροι ότι δεν είναι πάντα θέμα χρηματοδότησης. Είναι πρωτίστως θέμα πολιτικής βούλησης, κοινωνικής συνοχής και κοινωνικών δομών. Πρέπει να κατανοήσουμε ότι η εξασφάλιση καλύτερης ποιότητας ζωής δεν εξαρτάται μόνο από τα έργα.

Πάντα υπάρχουν δυνατότητες παρεμβάσεων. Ακόμα και στην Πάτρα που είναι μια ιδιαίτερο επιβαρμένη πόλη θα μπορούσαμε να επιτύχουμε ένα καλύτερο επίπεδο ζωής. Η Πάτρα, όπως και αρκετές άλλες πόλεις στην Ελλάδα, δημιουργήθηκε με αυθαίρετες δομές. Αυτός είναι ένας λόγος παραπάνω για να μιλάμε για την ανάγκη ενός στρατηγικού σχεδιασμού. Πρέπει όλοι μαζί να συμφωνήσουμε ποιο θέλουμε να είναι το μέλλον της πόλης. Να υπάρξει δηλαδή κοινωνική συναίνεση. Επίσης επιτακτική είναι και η ανάγκη εξειδίκευσης του νομοθετικού πλαισίου, αφού κάθε περιοχή έχει τα δικά της χαρακτηριστικά. Εφόσον υπάρξουν όλα αυτά θεωρώ ότι είναι εύκολο η οικονομική στήριξη των όποιων βελτιωτικών δράσεων. Βέβαια είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί κοινωνική συναίνεση και δύσκολο η γνώση γίνεται κοινό κτήμα», λέει ο κ. Παππάς.

«Η ΠΟΛΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΕΛΥΦΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ»

«Αφού η ζωή μεταλλάσσεται με γρήγορους ρυθμούς, συγχρονίζεται μαζί της και η πόλη. Ο μετασχηματισμός θα λέγαμε είναι μια συνεχής κίνηση. Απλά λόγω του ότι η πόλη είναι πιο δυσκίνητη, ο μετασχηματισμός γίνεται αντιληπτός όταν τα πράγματα φτάνουν στο απραχάριτο», λέει χαρακτηριστικά ο αναστηλωτής καθηγητής στο Τμήμα Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Πατρών Γιάννης Πατρώνης. Συνεχίζοντας τη συζήτηση μας εξηγεί πως η πόλη είναι ένα σύστημα λειτουργιών και πληροφόρησης το οποίο είναι το ίδιο ζωντανό όπως ένας οργανισμός. Για να δοθούν λύσεις στα αδιέξοδα που δημιουργούνται θα πρέπει η ίδια η πόλη να μπορέσει να ακολουθήσει την εξέλιξη. Λόγω όμως της μεγάλης ταχύτητας το σύστημα δεν μπορεί να συγχρονιστεί, με αποτέλεσμα ό,τι τελικά εφαρμόζεται να είναι ήδη ξεπερασμένο. Η ειδοποίησή διαφορά είναι πως η κάθε επέμβαση σε επίπεδο πόλης ξεκινάει από την πολιτική βούληση και βέβαια οι επιστήμονες μπορούν συμβουλευτικά να παίξουν κάποιο ρόλο, αλλά μέχρι εκεί. «Οτιδήποτε άλλο θα ήταν ευχολόγιο. Η πράξη είναι θέμα πολιτείας», επισημαίνει χαρακτηριστικά ο κ. Πατρώνης.

Βεβαίως σε επιστημονικό επίπεδο υπάρχουν πολλές δυνατότητες παρέμβασης οι οποίες στοχεύουν σε μια καλύτερη ποιότητα ζωής. Ειδικότερα στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας, καθώς η ίδια η πόλη αποτελεί το εργαστήρι του Τμήματος της Αρχιτεκτονικής, η δουλειά που γίνεται είναι εξαιρετική. Σύμφωνα λοιπόν με τον κ. Πατρώνη, η λύση όσον αφορά στο σχεδιασμό για την πόλη της Πάτρας θα δοθεί από τους ντόπιους φοιτητές οι οποίοι θα εξασκήσουν το επάγγελμα μετά από μερικά χρόνια εδώ. Μέσα από τα φοιτητικά τους χρόνια έρχονται σε επαφή με τα προβλήματα της πόλης και παίρνουν τα κατάλληλα ερεθίσματα έτσι ώστε να μπορέσουν να αντιδράσουν την κατάλληλη στιγμή.

Είναι μείζον ζήτημα για τα επόμενα χρόνια η πόλη να έχει φτάσει σε ένα επίπεδο ώστε να είναι ελκυστική προς τον πολίτη. Να τον τραβάει να βγει έξω και να μπορεί να συμβιώνει με τους άλλους. Έχοντας ως δεδομένο ότι η εργασία θα πραγματοποιείται μέσα από έναν υπολογιστή, αν σταματήσουμε να συμβιώνουμε θα καταλήξουμε υπερβολικά μόνοι.

ERNST ZILLER

Κείμενο - φωτογραφίες: Εύη Γκοτσοπούλου

«Εγώ, ο Ερνέστος Μαυρίκιος Θεόδωρος Τσίλλερ, είμαι ο πρωτότοκος γιος του Κρίστιαν - Γκοτλίμπ Τσίλλερ, εργολάβου και αμπελοκτήμονα στο Ομπερλόνιτς της Σαξωνίας. Γεννήθηκα σύμφωνα με τα πιστοποιητικά γεννήσεως του πάτερμου Φρέντνι, στο Κάντιτς, στις 22 Ιουνίου του 1837», γράφει στις *Αναμνήσεις* του ο μεγάλος αρχιτέκτονας που μεγαλούργησε στην Ελλάδα. Ακολουθεί την οικογενειακή παράδοση και επιλέγει από πολύ νωρίς να ασχοληθεί με την αρχιτεκτονική. Σπουδάζει στην Βασιλική Σχολή Αρχιτεκτονικής της Δρέσδης και την άνοιξη του 1858 καταφέρνει να διοριστεί στο γραφείο του διάσημου αρχιτέκτονα Θεόφιλου Χάνσεν στη Βιέννη, του ανθρώπου που θα τον φέρει σε επαφή με την αρχαία Ελληνική Τέχνη και την Ελλάδα. Συνεχίζει τις σπουδές του στη Σχολή Καλών Τεχνών της Δρέσδης και κατόπιν επιστρέφει στο γραφείο του Χάνσεν όπου σχεδιάζει μεταξύ άλλων και κομμάτια της Ακαδημίας Αθηνών, ένα από τα πολλά μεγάλα έργα του Χάνσεν στην Ελλάδα. Το Φεβρουάριο του 1859 επισκέπτεται για πρώτη φορά τη χώρα μας για να εποπτεύσει την ανέγερση της Ακαδημίας. «Έτσι βρέθηκα στην Αθήνα γεμάτος ελπίδες, αλλά πολύ νέος σε ηλικία, ολομόναχος και χωρίς να ξέρω ελληνικά. Τα πράγματα δεν ήταν εύκολα».

Ο Τσίλλερ εγκαθίσταται στην Αθήνα και εξοικειώνεται σιγά - σιγά με την αθηναϊκή κοινωνία. Παράλληλο ταξιδεύει σε όλη την Ελλάδα, σε όλους τους μέχρι τότε αρχαιολογικούς χώρους και ποθιόζεται και αυτός με την αρχαιοελληνική Τέχνη. Γνωρίζεται με όλους τους μεγάλους αρχιτέκτονες, καλλιτέχνες και αρχαιολόγους της εποχής, καθώς και με την λεγόμενη Καλή Κοινωνία. Λιγείται διάφορα περιστασιακά από αυτές του τις γνωριμίες όπως το ακόλουθο με τον Σίνα, το χρηματοδότη της Ακαδημίας Αθηνών: «Ο Σίνας, επειδή ήταν συνηθισμένος να του ζητούν χρήματα οι περισσότεροι από αυτούς που τον επισκέπτονταν, ιδίως οι συγγενείς του, με ρώτησε κάποτε: "Τσίλλερ, έχεις ανάγκη από λεπτό;" Όταν του απάντησα αρνητικό, έμεινε κατάπληκτος. Φαίνεται πως κάτι τέτοιο του συνέβαινε σπάνια». Αποκτά όνομα στο χώρο του και σχεδιάζει κτήρια και στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, δημοσιεύει μελέτες του σε διάφορα περιοδικά της Ευρώπης* και ασχολείται με τις... ανασκαφές! Αγοράζει το 1868 όλη την περιοχή του Πανοθηναϊκού Σταδίου από τον μεγαλοκτηματία Ιωάννη Κάπρη αντί 2.000 δραχμών. Ύστερα από μελέτες του ήρθαν στο φως κομμάτια του Σταδίου και με βάση αυτό το ευρήματα, υπολόγισε το μέγεθος

Κτίριο του
Εμπορικού Συλλόγου Πατρών
"Εργιής"

του. Αργότερα πούλησε το Στάδιο στον βασιλιά Γεώργιο στην τιμή που το είχε αγοράσει και εκείνος το δώρισε στην Ολυμπιακή Επιτροπή. Μια όγνωση πτυχή, όχι μόνο της ζωής του Τσίλλερ, αλλά και της ελληνικής ιστορίας... Το 1876 παντρεύεται τη Σοφία Δούδου. Αποκτούν μαζί τέσσερα παιδιά. Ζει κατά κύριο λόγο στην Αθήνα όπου έχει ανοίξει δικό του γραφείο, παρόρμημα του οποίου θα κάνει αργότερα και στη Βιέννη. Εκτός από το σχέδιο των κτηρίων, σχεδιάζει και διακοσμεί και τους εσωτερικούς χώρους, κάτι που τότε έκαναν όλοι οι μεγάλοι αρχιτέκτονες. Επιπλέον, ζωγραφίζει, σχεδιάζει αντικείμενα αγγειοπλαστικής και μνημεία, όπως αυτό για την ελληνική ανεξαρτησία, το οποίο όμως δεν κατασκευάστηκε ποτέ. Σχεδιάζει επίσης την κατασκευή υδατοφραγμάτων για να φέρει πόσιμο νερό στην Αθήνα. Συστήνει μάλιστα εταιρία με τον Περιστομάχου για την κατασκευή του έργου, αλλά ο συνεταιρός του πεθαίνει και ο Τσίλλερ δεν έχει το χρήματα να εκπληρώσει το όνειρό του. «Σ' αυτές τους περιπτώσεις... παρατήρησα ότι, εάν φρόντιζε κανείς τα εδώ νερά, θα μπορούσε η άνυδρη Αττική να είχε εισαγωγή εκατομμυρίων. Οι μεγάλες νεροποντές επιφέρουν μεγάλες ζημιές, το πάντα πλημμυρίζουν απότομα, το ρέμα χύνονται στη θάλασσα... Είναι φανερό ότι για να μπορέσει να χρησιμοποιηθεί όλο αυτό το νερό, θα έπρεπε να γίνουν υδαταφράκτες».

Ο Τσίλλερ έχτισε πάνω από 500 οικοδομές σε όλη την Ελλάδα. Μεταξύ αυτών είναι τα οριστογραφημένα θέατρα της Ζακύνθου και του Πειραιά, οι αγορές του Πύργου και του Αιγείου, το παλάτι στο Τσιότι, το μουσείο της Ολυμπίας, το δημαρχείο της Ερμούπολης, η ανακατασκευή του «Αχιλλείου» στην Κέρκυρα, πέντε σχέδια εξωραϊσμού του Λυκαβητού. Έφτιαξε πλήθος ναούς (συνήθως δωρεάν), κατοικίες, παλαιοκατοικίες, υδροαγωγά, αλληλοεργασιμικούς σταθμούς, δημόσια κτήρια, ξενοδοχεία, έκανε μελέτες και ανασκαφές και επέβλεψε πολλά έργα. Εδώ να σημειώσουμε ότι του είχε ανατεθεί και η επίβλεψη του Ζαπείου, αλλά απολύθηκε το 1883 γιατί αρνήθηκε να καλύψει τις κατοχρήσεις ενός εκ των μελών της Επιτροπής της ανέγερσης του μεγάρου. Προσέφυγε στη δικαιοσύνη και δικαιώθηκε 15 χρόνια μετά.

Την Πότρο τη στόλισε κυριολεκτικά με πλήθος κτηρίων, ελάχιστο εκ των οποίων σώζονται σήμερα. Το Δημοτικό Θέατρο «Απόλλων» κατασκευάστηκε με πρωτοβουλία πλούσιων εμπόρων της πόλης, με επικεφαλής τον Γερμανό

Δεξιά: Δημοτικό
Θέατρο Πατρών
«Αιόλλων»
Κάτω: Οικία Πα-
παϊωάννου, Πα-
ντοκράτορας

Άμβουργερ. Τελείωσε το 1872. Η σύνθεση των όγκων του έγινε σύμφωνα με το γερμανικό πρότυπα, η όψη του είναι εμπνευσμένη από την πρώιμη ιταλική αναγέννηση και οι τότε εσωτερικοί χώροι του θεωρείται ότι διαμορφώθηκαν με πρότυπο την νεοσαυαγεννησιακή τεχνοτροπία. Ο Τσίλλερ έχει επιρροές και σ' αυτό και σε άλλα θέατρα που δημιούργησε από την Όπερα της Δρέσδης του Σέμπερ και της Βιέννης του Χάνσεν. Αυτό το εκκλησιαστικό δημιούργημα είναι γνωστό σε όλους ότι καταρρέει. Πολλά έχουν γραφτεί και ειπωθεί για την περίφημη αποκατάστασή του. Εγώ θέλω μόνο να προσθέσω ότι πρόσφατα επισκέφτηκα το δίδυμό του θέατρο «Απόλλων» της Σύρου και ντράπηκα για την πόλη που ζω! Άλλα κτήρια που αποδέδειγμένα δημιούργησε ο Τσίλλερ είναι η οικία Παπαϊωάννου στον Παντοκράτορα, το κτήριο του Μ.Ι.Ε.Τ. (πρώην οικία Θωμοπούλου στην πλατεία Γεωργίου), ο «Ερμής» του Εμπορικού Συλλόγου (πρώην οικία Παπαγιάννη στην πλατεία Γεωργίου), και η διακόσμηση της Ευαγγελίστριας στη Μαιζώνος. Ο Ερνέστος Τσίλλερ πέθανε το 1923. Αγάπησε πολύ αυτή τη χώρα και προσέφερε σ' αυτόν τον τόπο με πολλές ιδιότητες. Πάνω απ' όλα όμως ήταν ένας πολυεπίπεδος καλλιτέχνης με πρωτοποριακές ιδέες και οράματα για πόλεις αισθητικά και λειτουργικά αναβαθμισμένες όπου η ανθρώπινη καθημερινότητα φτάνει στο επίπεδο της Τέχνης, χωρίς εκπτώσεις.

* Όπως η περίφημη μελέτη του «Περί υπάρξεως των καμπυλών του Παρθενώνος»

Ενδεικτικές Πηγές

Ernst Ziller: Αναμνήσεις, Μάρω Καρόαμιτσι,
Α. Παπανικολάου + Κρίστινσεν, Εκδόσεις
Libro, 1997
www.mfa.gr
www.greekarchitects.gr

E. Ziller
E. Tziller

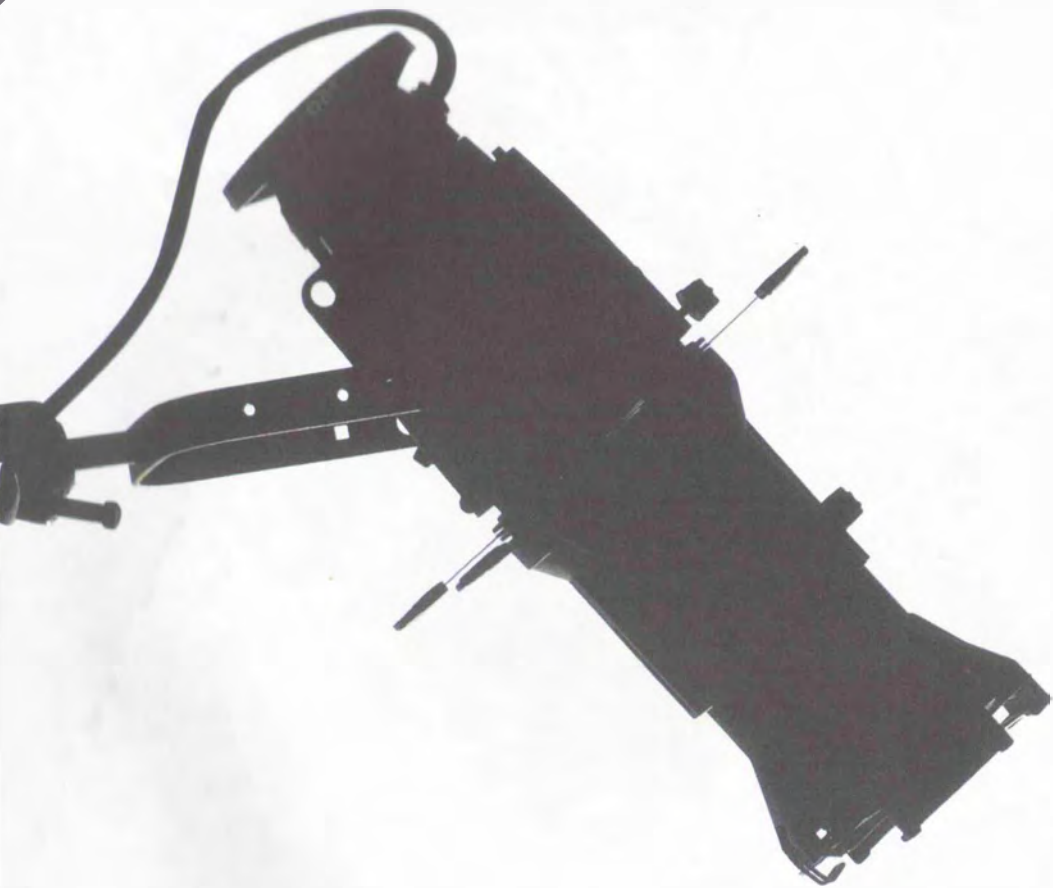
gowest.gr

Η Πατρα και η Δυτική Ελλάδα
στο internet
θα τα δείτε όλα!

inmedia
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ INTERNET - ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

www.inmedia.gr
tel.: 2610 225994 fax.: 2611 758026

Θεατρική αρχιτεκτονική: μια ματιά στην ιστορία

Η αρχιτεκτονική στο θέατρο έχει διαγράψει μια κυρία πορεία στο χρόνο ξεκινώντας από το γνωστό σε όλους αρχαίο ελληνικό θέατρο και φτάνοντας μέχρι σήμερα με τη χρήση εναλλακτικών χώρων. Με τον όρο αρχιτεκτονική δεν εννοούμε μόνο την εξωτερική όψη του κτηρίου ή τον εσωτερικό του διάκοσμο. Κυρίως εννοούμε τον εσωτερικό του χώρο και τη διάταξη της σκηνής, η οποία υπαγορεύει και τη διάταξη των θεατών, θέμα εξαιρετικά σημαντικό. Οι αλλαγές και η εξέλιξη του θεατρικού χώρου είναι συνάρτηση πολλών παραγόντων: τα καλλιτεχνικά και αισθητικά ρεύματα, οι κοινωνικές αλλαγές, οι σκηνοθετικές αναζητήσεις και τάσεις, η προσωπικότητα των σκηνοθετών, το περιεχόμενο των έργων.

Το θέατρο ξεκίνησε από το αλώνι για να στεγαστεί στη συνέχεια σε συγκεκριμένο κτίσμα, το οποίο με τη σειρά του εξελίχθηκε, άλλαξε και προσερόστηκε. Σύμφωνα με το Μαρτινίδη¹, σχηματοποιώντας τις αρχιτεκτονικές διατάξεις μπορούμε να μιλήσουμε για οκτώ φάσεις, με τις τέσσερις τελευταίες να επαναλαμβάνουν τις τέσσερις πρώτες.

Το θέατρο στο Μεσαίωνα μπαίνει στην εκκλησία. Οι χώροι της εκκλησίας εντάσσονται οργανικά στις παραστάσεις αφού άλλωστε στην αρχή έχουμε κυρίως εκκλησιαστικά έργα. Λόγοι ηθικής όμως το βγάζουν στο δρόμο. Το θέατρο δεν έχει πια κτίσμα. Γίνεται κυριολεκτικό κινητό, αφού οι σκηνές στήνονται πάνω σε κινητές πλατφόρμες και γυρνάνε σε όλη την πόλη. Πρακτικοί λόγοι επιβάλλουν τη δημιουργία συγκεκριμένου θεατρικού χώρου. Είναι χαρακτηριστικό το σκίτσος στο βιβλίο του Πέτρου Μαρτινίδη, *Μεταμορφώσεις του θεατρικού χώρου. Τυπικές φάσεις κατά την εξέλιξη της αρχιτεκτονικής των θεάτρων στη Δύση* (βλ. επόμενη σελίδα), που με χιουμοριστικό τρόπο δείχνει ακριβώς τους λόγους που οδήγησαν στη στέγωση των παραστάσεων.

Η θεατρική αρχιτεκτονική και κατ' επέκταση η σκηνή,

πέρασε από πολλά στάδια για να καταλήξει στην ιταλική σκηνή (ή σκηνή - μπουκά) αυτή που η πλειοψηφία των θεάτρων σήμερα διαθέτει: κυκλική σκηνή (επηρεασμένη από το αρχαίο ελληνικό θέατρο), σκηνή - πασαρέλα όπου η σκηνή μπαίνει μέσα στους θεατές, οι τεράστιοι χώροι (πλατείες, τσίρκο κ.ά.) που επέλεγε ο Μαξ Ράινχαρντ για τις παραστάσεις του, επίσης επηρεασμένη από το αρχαίο ελληνικό θέατρο, για να φτάσουμε σε ακόμη μεγαλύτερους χώρους σκηνοθετών και στη μετατροπή χώρων με άλλη αραιή χρήση σε θέατρα (Γκροτόφοκι, Μπουσκίν κ.ά.), την ανάδειξη ημιών θεάτρων (Πήτερ Μηρουκ κ.ά.) αλλά και τη συνεργασία σκηνοθετών με αρχιτέκτονες για τη δημιουργία ιδιαίτερων θεατρικών αρχιτεκτονημάτων, όπως για παράδειγμα το Άντο Ρόσοι ή το μετακινούμενο θέατρο του Γιαντάο Άντο.

Μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα, είχαν δοκιμαστεί πολλές παραλλαγές της ιταλικής και της κυκλικής σκηνής. Το 1927 ο θεωρητικός του θεάτρου Πισκότορ σε συνεργασία

KOMMΩΤΗΡΙΟ
ANTA & EYH
hairdressing art

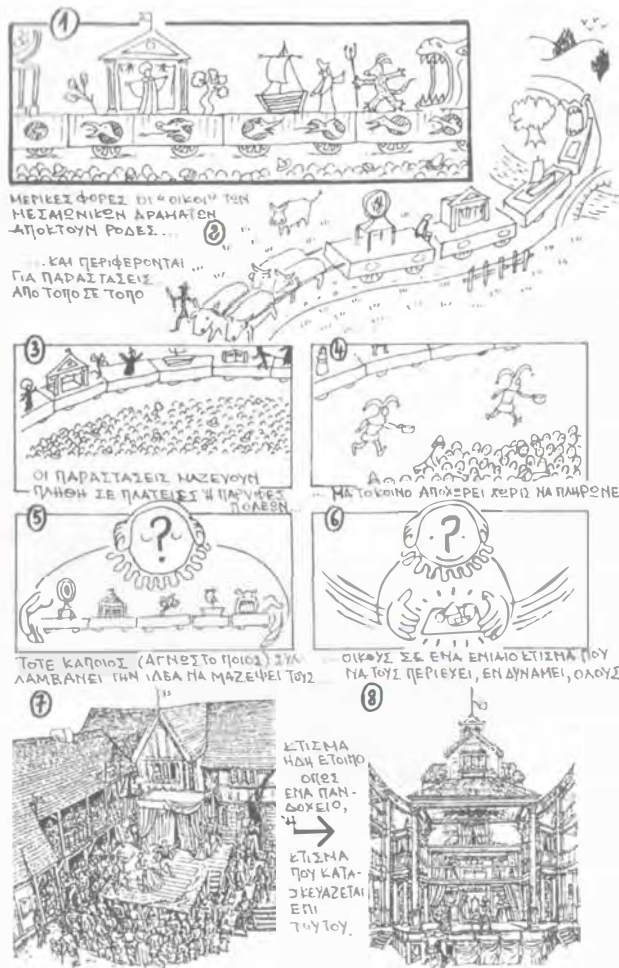
Αγ. Ανδρέου 178-180 (1ος όροφος)
Τηλ. 2610-334.282. e-mail: info@anta-evi.gr

με τον αρχιτέκτονα Γκρόππιους προτείνουν ένα συνδυασμό: χωρίς να αλλάζει το αρχιτεκτονικό περίβλημα υπάρχουν τρεις δυνατότητες διεύθυνσης της σκηνής, ακόμη και μέσα στην ίδια παράσταση (ιταλική, ανοιχτή, κυκλική). Είναι το λεγόμενο «Total theatre» (τόταλ θέατρο) το οποίο όμως ποτέ δεν υλοποιήθηκε². Το μεγάλο ευρωπαϊκό θέατρο μετά τον πόλεμο, παραλλόσσοντας την αρχική ιδέα, φιλοξενούν στον ίδιο θεατρικό χώρο διαφορετικές σκηνές.

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια έντονη και όλο αυξανόμενη τάση για χρήση εναλλακτικών χώρων, όχι αμιγώς θεατρικών, βιομηχανικοί χώροι, παλιές αποθήκες, μπαρ, καφέ και παλαιοί στεγάστρες παραστάσεις με σύγχρονη κατά κύριο λόγο σκηνοθετική ματιά, καινούρια έργα, εναλλακτικές προτάσεις.

Ο θεατρικός χώρος, τόσο η σκηνή όσο και το κτίριο, ποτέ —ή σχεδόν ποτέ— δεν είναι ανεξάρτητος από την παράσταση. Υπάρχει μια αμφίδρομη σχέση μέσα από την οποία ο χώρος «σκηνοθετεί» και πολλές φορές «επιλέγει» τα έργα, ενώ τα έργα «ψάχνουν» τους κατάλληλους χώρους για να παρασταθούν. Δεν είναι τυχαίο ότι μεγάλοι σκηνοθέτες επεμβαίνουν στους χώρους, προσαρμόζοντάς τους ουσιαστικά στη δική τους σκηνοθετική άποψη.

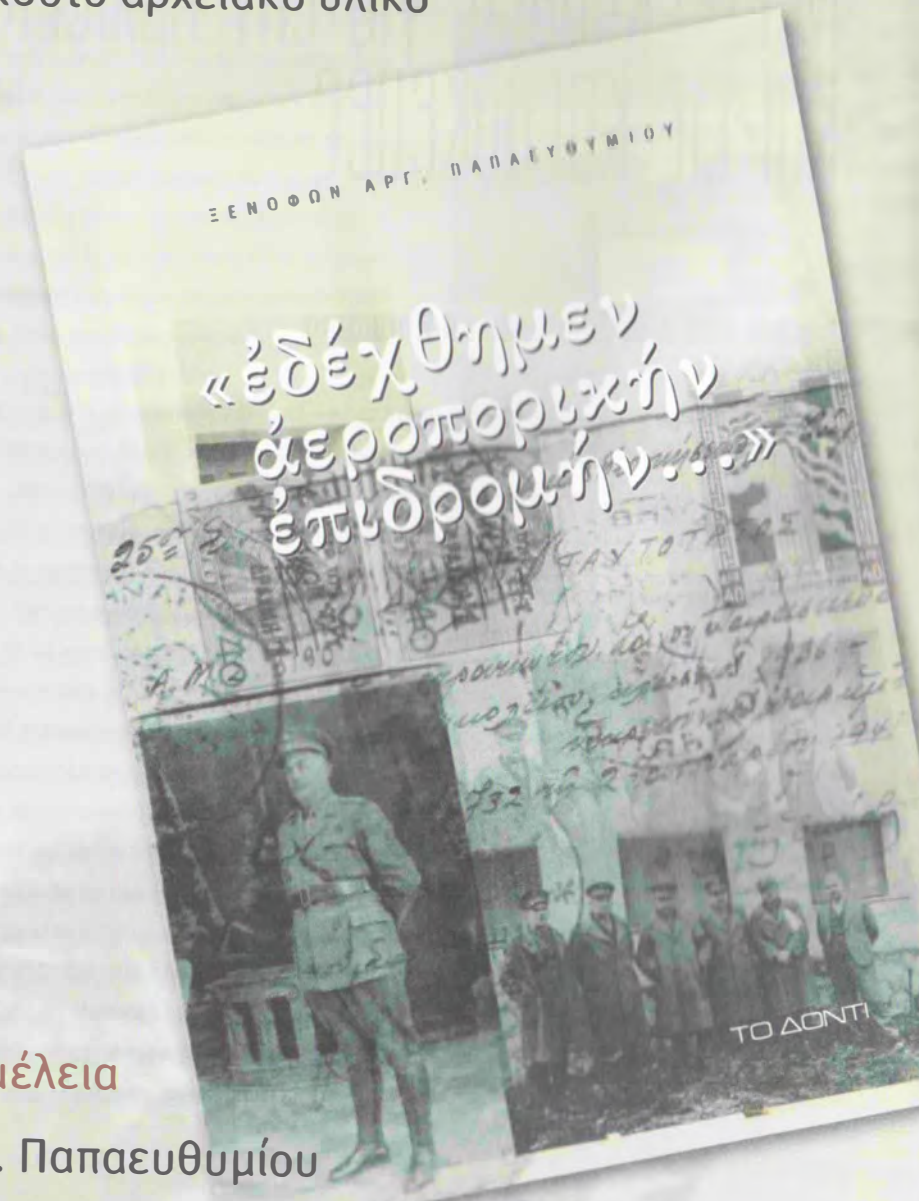
Όπως τίποτα δεν είναι ανεξάρτητο της εποχής του, έτσι και η αρχιτεκτονική των θεάτρων ακολουθεί τις εξελίξεις. Και αν η ιστορία επαναλαμβάνεται τότε είμαστε πολύ κοντά στο να επιστρέψουμε στο αλώνι.

Υποσημειώσεις

1. Πέτρος Μαρτινίδης, *Μεταμορφώσεις του θεατρικού χώρου. Τυπικές φάσεις κατά την εξέλιξη της αρχιτεκτονικής των θεάτρων στη Δύση*, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα, 1999
2. Η προσπάθειά τους ματαιώθηκε λόγω Χίτλερ στη Γερμανία των αρχών του 1930. Αντίστοιχη προσπάθεια των Μέγιερκολντ - Βαχτάνγκοφ δεν πρόλαβε να λειτουργήσει στη Σοβιετική ένωση των τελών του 1930, λόγω Στάλιν. βλ. Πέτρος Μαρτινίδης, ό.π.
3. Πέτρος Μαρτινίδης, ό.π.

Τα γεγονότα της περιόδου 1940-41 όπως τα κατέγραψε ανώτερος αξιωματικός της Χωροφυλακής μαζί με ανέκδοτο αρχειακό υλικό

Κείμενα - Επιμέλεια

Ξενοφών Αργ. Παπαευθυμίου

Προτάσεις Βιβλίου

Νέες εκδόσεις για την Αρχιτεκτονική και τις Κατασκευές

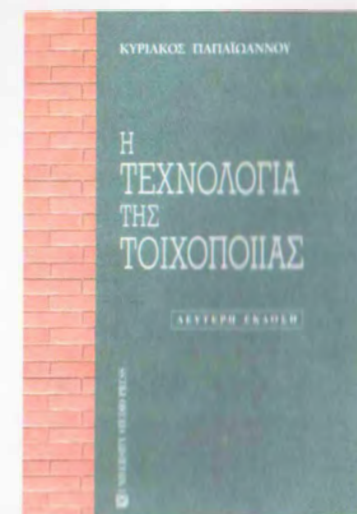
Επιμέλεια: Γωγώ Βαγενά - Νικόλ Καρκάτσι

Στο πλαίσιο του αφιέρωματος στην Αρχιτεκτονική το «Δ» σας ενημερώνει για τις νέες κυκλοφορίες βιβλίων σχετικά με το θέμα. Πολλά και πολύ ενδιαφέροντα τα βιβλία που έχουν εκδοθεί το 2005 και το 2006 για την αρχιτεκτονική και γενικότερα για τον τομέα των κατασκευών, της μηχανικής και της πολεοδομίας.

Για όσους αναζητούν τη ίχνη του παρελθόντος αποτυπωμένα στο χώρο, κυκλοφόρησε το νέο βιβλίο του Σταύρου Σταυρίδη, *Μνήμη και εμπειρία του χώρου* (Αλεξάνδρεια), που απαντά σε κάθε προσπάθεια σύνδεσης του χρόνου με το περιβάλλον. Πρόσφατη κυκλοφορία και *Τα Επτά Βιβλία της Πολεοδομίας* (Παπασωτηρίου) του Δημήτρη Καρύδη, έχοντας ως θέμα διερεύνησης την πολεοδομική εξέλιξη κατά το 19ο αιώνα, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο δυτικό ευρωπαϊκό χώρο. Το ζήτημα που πραγματεύεται στηρίζεται στο διπλό άξονα της αναζήτησης της κοινωνικής σημασίας των μορφών στο χώρο και των ιστορικών καταβολών της σύγχρονης πολεοδομικής θεωρίας. Νέα πολυτελής, έγχρωμη, δίγλωσση έκδοση, στην οποία παρουσιάζονται 35 *Αστικές Μονοκατοικίες* (Κτίριο Επιλογή στη Δόμηση ΕΠΕ) στην Ελλάδα και καταγράφονται οι τάσεις της σύγχρονης ελληνικής αρχιτεκτονικής στον τομέα αυτό. Έργο ομάδας επιστημόνων. *Παιδική Αστική Ξενισία* (Τυπωθήτω Δάρδανος) είναι ο τίτλος του νέου βιβλίου της Κυριακής Τσουκαλά, μέσα από τις σελίδες του οποίου επιχειρεί να μελετήσει το χώρο όχι μόνο ως πολιτισμικό - κοινωνικό πεδίο, αλλά ως θέατρο δράσης και ενεργειών του παιδιού. Φυλλομετρώντας τις σελίδες του βιβλίου *Μπλε Πολυκατοικία* της Μάρως Καρόμιτο - Αδάμη (Libris), ερχόμαστε σε επαφή με τον ελληνικό μοντερνισμό και τους δημιουργούς του. Αναγνωρίζουμε τα σημάδια πρωτοπαρίας στη μεσοαστική κατοικία και τις αλλαγές της οικιακής οικονομίας στις αρχές της δεκαετίας του '30. Την επόμενη έκδοση *Τα νέα αστικά τοπία και η ελληνική πόλη* (Κριτική) επιμελήθηκαν η Άσπα Γοσοπόδη και ο Ηλίας Μπериάτος οι οποίοι έγραψαν και κείμενα μαζί με άλλους δέκα

συγγραφείς. Ως συλλογικό πόνημα είναι φυσικό να αποτελεί τη συνισταμένη διαφορετικών προσεγγίσεων για την εξέλιξη των αστικών τοπίων. Παρακαταθήκη στους μοθητές και λάτρεις της τέχνης του ψηφιδωτού αποτελεί το συγγραφικό εγχείρημα του δασκάλου Γιάννη Λουκιανού με τίτλο *Το σίει με τα ψηφιδωτά στην Ίο* (Βότσαλο). Ενδιαφέρον και εύχρηστο το τετράτομο έργο *Αρχιτεκτονική τοπίου* (Ζήτη) των Ανοσιάδου, Τζηροπούλου και Τσαλικίου. Περιέχει μελέτες του αστικού και φυσικού τοπίου καθώς και τρόπους διαχείρισης και σχεδιασμού του. Το βιβλίο του Μιχάλη Α. Βιδάλη *Αντιαρχιτεκτονική* (Ίων) είναι ένα εγχείρημα που στόχο έχει να φέρει την αρχιτεκτονική κονιά στο ευρύ κοινό, να αναδείξει την πολυπλοκότητα και τη γοητεία της, την ποιητική μορφοπλαστική και την ευαισθησία της και να στοιχειοθετήσει την άμεση σχέση της με την ποιότητα ζωής. Τέλος, η *Ιστορία των διακοσμητικών τεχνών και της αρχιτεκτονικής στην Ευρώπη και την Αμερική* (Ίων) είναι ο τίτλος της νέας εργασίας του Γιάννη Τσαύμα, που έρχεται να καλύψει το κενό συγγραφικού έργου στον τομέα αυτό. Δυσεύρετη βιβλιογραφία, απόρροιο ενδελειχούς και συστηματικής έρευνας του συγγραφέα, δίνει απαντήσεις σε ερωτήματα σχέσεων διακοσμητικών και μορφοπλαστικών τεχνών.

Από τα βιβλία που αφορούν τις κατασκευές γενικότερο, επιλέξαμε και σας παρουσιάζουμε ένα δείγμα των πρόσφατων εκδόσεων. Κυκλοφορεί το βιβλίο του Χέλμουτ Μποντ *Ευρωπαϊκές σύμμικτες κατασκευές* (Γκιούρβας), ένα «ευρωπαϊκό» διδακτικό σύγγραμμα που στηρίζεται στους Ευρωπαϊκούς και στα ερευνητικά και τεχνικά έργα, τα οποία προέκυψαν κατά την επεξεργασία των κανονισμών αυτών και τα οποία οδήγησαν στο νέα επιστημονικά και τεχνολογικά ευρήματα. Ο Γεώργιος Ν. Κόκκινος γράφει και η «Εταιρεία Ικαριακών Μελετών» εκδίδει το βιβλίο *Η παραδοσιακή κατοικία της Ικαρίας και το ιδίομορφο κτιστό περιβάλλον του νησιού*. Αναδεικνύει τη διαφορετικότητα της ικαριακής αρχιτεκτονικής από εκείνη όλων των άλλων νησιών του Αιγαίου, αλλά και το ίδιο το ουσιαστικό και συστατικό χαρακτηριστικό της, που είναι ακριβώς η μη προβολή, η αφάνεια, η απόκρυψη. Σε σπουδαστές και επαγγελματίες που ασχολούνται με οποιοδήποτε τρόπο με το σχεδιασμό απευθύνεται το βιβλίο της Ζωής Γεωργιάδου *Δομικά και διακοσμητικά υλικά* (Ίων). Περιέχει τις κύριες ομάδες δομικών και διακοσμητικών

Στη θεματική ενότητα Αρχιτεκτονική κυκλοφόρησαν πρόσφατα επίσης:

- Ιστοριογραφία της μοντέρνας αρχιτεκτονικής, Π. Τουρνικιώτης, Αλεξάνδρεια
- Αρχιτεκτονική θεωρία, Συλλογικό, Taschen
- Σύγχρονη αρχιτεκτονική στην Ελλάδα, Ο. Δρουμάνης,
- Ανάλυση του χώρου τόμοι Α' & Β', Κ. Κουταόπουλος,
- Η αναπαράσταση ως όχημα Αρχιτεκτονικής, Τρόβα - Μανωλίδης - Παπακωνσταντίνου, Futura
- Φωτισμός και αρχιτεκτονική, Θ. Κοντορήγας, Κτίριο Επιλογή στη Δόμηση ΕΠΕ
- Ιστορία της Δυτικής Αρχιτεκτονικής, Ντέιβιντ Ουάτκιν, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης
- Βιοκλιματικός σχεδιασμός, Ανδρεαδάκη, Ελένη, University Studio Press
- Φτιάξτε το σπίτι των ανείρων σας, Λ. Ο' Πρέυ, Ισόρροπον
- Δύο ταξίδια στον Le Corbusier, Συλλογικό, Futura
- 12 Έλληνες αρχιτέκτονες του μεσοπολέμου, Μαρμαράς - Β. Εμμανουήλ - Ε. Φεσσά - Εμμανουήλ, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης
- Διαβάζοντας τόπους 1964-1984, Βεζύρογλου, Ποπασωτηρίου
- Λόγος περί αρχιτεκτονικής, Κ. Πολιοιούδακης, Ποπασωτηρίου
- Τα μοναδικά αντικείμενα, Μποντριγιάρ, Νουβέλ, Futura
- Διέλευσις: Κείμενα για την αρχιτεκτονική, Γ. Σημοιοφορίδης,
- Ακουστικός σχεδιασμός χώρων, Ν. Τοινίκας, University Studio Press

υλικών, που αποτελούν τη δεξαμενή, απ' όπου μπορούν να αντλήσουν το υλικό που θα χρησιμοποιήσουν στις κατασκευές τους. Το βιβλίο *Τοπογραφία* (Γκιούρδος) του Χατζόπουλου απευθύνεται σε φοιτητές και επαγγελματίες και αποτελεί μια προσπάθεια συγκέντρωσης και πορουσίωσης των περισσότερων συνιστωσών της τοπογραφίας όπως αυτή έχει εξελιχθεί σήμερα και έχει διαμορφώσει το χώρο της γεωχωροπληροφορικής. Η *Πειραματική Γεωτεχνική Μηχανική* (Ίων) του Σπύρου Κωστόπουλου απευθύνεται κυρίως στους Γεωτεχνικούς Μηχανικούς παλαιότερους και νεότερους, που ασχολούνται πρακτικά ή ερευνητικά με τη Γεωτεχνική Μηχανική. Ένας πλήρης οδηγός Στατικής των Βάγκνερ, Βάλτερ, Έρλχοφ, Γκέρχαρντ είναι το βιβλίο *Εφαρμοσμένη Στατική* (Κλειδάριθμος) κατάλληλος για τους φοιτητές, αλλά και για τους μηχανικούς της πράξης. Η έκδοση φιλοδοξεί να δώσει στους φοιτητές πολιτικούς μηχανικούς κατευθυντήρια γραμμή για την εκμάθηση της Στατικής, αλλά και να παράσχει ουσιαστική πρακτική βοήθεια στους πολιτικούς μηχανικούς της πράξης. Η *Τεχνολογία της Τοιχοποιίας* (University Studio Press) του Κυριάκου Παπαϊωάννου, συμπεριλαμβάνει σχεδόν όλα τα θέματα που έχουν σχέση με την τεχνολογία των διαφόρων μορφών τοιχοποιίας, με ιδιαίτερη έμφαση στα περιβαλλοντικά κτηριοδομικά χαρακτηριστικά όπως, η θερμομόνωση, η ηχομόνωση, η υγρασιμόνωση και η πυροπροστασία.

• Ευχαριστούμε τα βιβλιοπωλεία «Discover - Ποπασωτηρίου» στην Πάτρα για την πολύτιμη βοήθεια

Κυκλοφορούν επίσης:

- *Υλικό 2006*, Κτίριο
- *Λιάνοιξη Δάσους - Μεταφορά Δασικών Προϊόντων*, Λρόδης, Τζιόλας
- *GPS και Γεωδομικές Εφαρμογές*, Φωτίου - Πικρίδης, Ζήτη
- *Πολυεσομία Vη Μεταφοράς*, Βλαστός - Μπλάκης,
- *Στοιχεία μεταλλικών κατασκευών*, Δ. Σοφινιόπουλος, Ποπασωτηρίου
- *Λιμενικός σχεδιασμός*, Κ. Χλωμούδης, Τζέι & Τζέι Ελλάς

Πόρτες, παράθυρα και παντζούρια

FINSTRAL

Γεώργιος Χ. Παναγόπουλος
 Αίμα Θεσσαλονίκης, Χαλκισσογιάτης Η.Δ. Ελλάδα
 Πηλείωνος 12, 54021 Θεσσαλονίκη
 Τηλ: Α.Τηλ: 5510 173 011, ε.κ. 0564 07 290

ATS: Σύστημα Αξιολόγησης Επιχειρηματικών Δεξιοτήτων

Η Ομάδα Εργασίας του προγράμματος «SOFE - IDEA»

Ένα ενδίαφέρον Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα σε εξέλιξη, που αφορά στην οργανωμένη απόκτηση πρακτικών γνώσεων από επιχειρηματίες, νέους και υφιστάμενους, βρίσκει συνεχώς νέους αιτιάσεις μεταξύ οργανισμών και εκπαιδευτών στον κλάδο της επιχειρηματικότητας σε όλη την Ευρώπη.

Με την πρωτοβουλία και υπό τη διεύθυνση της Κυπριακής Εταιρείας Proplan Ltd, μια ομάδα από συμβούλους επιχειρήσεων και ακαδημαϊκούς από εννέα χώρες, επεξεργάζεται ένα πανευρωπαϊκό σύστημα αξιολόγησης και διαπίστευσης στόμων στον τομέα της επιχειρηματικότητας. Η Ελλάδα εκπροσωπείται από την πατρινή εταιρεία συμβούλων μηχανικών ATS Ltd.

Το έργο χρηματοδοτείται από την Ε.Ε. στο πλαίσιο του

προγράμματος Leonardo da Vinci και είναι διάρκειας δύο χρόνων.

Το έργο στοχεύει στη στοδιακή δημιουργία υποδομής αξιολόγησης και πιστοποίησης όπου το ενδιαφερόμενο άτομο, μέσω από το υφιστάμενο σύστημα επιμόρφωσης και κατάρτισης της κάθε χώρας, θα μπορούν να αποκτήσουν ένα γενικό πιστοποιητικό κατάρτισης σε δύο επίπεδο (Βασικό και Προχωρημένο) ενώ θα έχουν και την δυνατότητα να παρακολουθήσουν και θέματα εμπλουτισμού των γνώσεών τους μέχρι και σε ένα πολύ προχωρημένο επίπεδο, μέσω στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης.

Ο πρώτος χρόνος έχει ήδη παρέλθει και η ομάδα έχει δημιουργήσει ένα κατάλογο θεμάτων κατάρτισης και

οδηγό κατάρτισης κατά ενότητα θεμάτων το οποίο είτε αυτοδίδασκόμενοι επιχειρηματίες, είτε επαγγελματίες εκπαιδευτές που οργανώνουν σεμινάρια για επιχειρηματίες, σε κάθε χώρα, θα μπορούν να ακολουθούν, έτσι ώστε η απόκτηση γνώσεων να γίνεται οργανωμένα και μέσα από μια λογική σειρά. Ο δεύτερος χρόνος του Προγράμματος στοχεύει στην ολοκλήρωση ενός franchise package για εξειδικευμένο κέντρο και ένα πρώτο πακέτο καθοδήγησης εκπαιδευτών που θα περιέχει τον οδηγό κατάρτισης και τυπικές ερωταπαντήσεις πάνω στο θέμα και τις ενότητες κατάρτισης έτσι ώστε όλοι οι ενδιαφερόμενοι να αντιληφθούν ποιο είναι το ζητούμενο επίπεδο κατάρτισης. Το έργο με την επωνυμία SOFE - IDEA (School of Entrepreneurs - Integrated Development of Entrepreneurial Achievers) έχει συνδεθεί με άλλο δύο δίκτυα κατάρτισης επιχειρηματιών (EINET και BEPART) ενώ έχει προκληθεί και το ενδιαφέρον ομάδας Γερμανών επιχειρηματιών για επένδυση στον Πανευρωπαϊκό Φορέα Διαπίστευσης της Επιχειρηματικότητας που το συγκεκριμένο πρόγραμμα έχει σαν στόχο να δημιουργήσει. Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα του έργου (www.sofe-idea.com).

Τιτάν: Διεθνείς προβλέψεις για άνοδο

Αύξηση 10,9% στα καθαρά κέρδη «Τιτάν» για το τρίτο τρίμηνο του 2006 προβλέπουν οι αναλυτές που συμμετείχαν σε δημοσκόπηση του Reuters στις 24 Οκτωβρίου, με θέμα τα αποτελέσματα που επρόκειτο να ανακοινώσει η εταιρία σε λίγες μέρες.

Η αύξηση των κερδών της εταιρίας οφείλεται στη συνεχιζόμενη έντονη ζήτηση τμήματός στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Η δημοσκόπηση, στην οποία συμμετείχαν οκτώ αναλυτές, προβλέπει μέσο καθαρό κέρδος στο 86,5 εκ. ευρώ στο τρίτο τρίμηνο, και συνολικά το κέρδη εννεαμήνου στο 206,5 εκ. ευρώ αυξημένα κατά 32,4%.

«Τα καλά αποτελέσματα προέρχονται από την πολύ κολή πορεία στις ΗΠΑ, τον υγιή ρυθμό ανάπτυξης στην Ελλάδα και τις αναδυόμενες αγορές και ειδικά τη Βουλγαρία», σημειώνει ο κ. Α. Μπουλούγουρης της Π&Κ Χρηματιστηριακή.

Τα EBITDA του εννεομήνου ονομαζόμενοι αυξημένα κατά 16,5% στα 144,5 εκ. ευρώ, ενώ οι πωλήσεις αυξημένες κατά 15,4% στο 440,0 εκ. ευρώ.

Άλλοι αναλυτές θεωρούν ότι τα μελλοντικά κέρδη του Τιτάνο θα προέλθουν από τις βολκονικές αγορές εν όψει της ένταξη της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας στην Ε.Ε. τον επόμενο χρόνο. Επιφυλάξεις όμως δημιουργούν για το επόμενο τρίμηνο, οι εξελίξεις στην αγορά των ΗΠΑ και η κάμψη στην αγορά οπτιών στην Ελλάδα.

Στη δημοσκόπηση του Reuters συμμετείχαν οι χρηματιστηριακές: Artion, EFG Eurobank, Eurocorp, Γρηγόρης, Marfin, Proton, Πειραιώς και Π&Κ.

Πάμε Αθήνα

Το έργο του Τένεο Ουίλλιαμς, **Τριαντάφυλλο στο στήθος**, επέλεξε να ανεβάσει φέτος το θέατρο Τέχνης σε ακυνοθεαία της Μεξικανής συγγραφέως Esther Andre Gonzalez. Πρόκειται για την ιστορία μιας Ιταλίδας μετανάστριας στην Αμερική του Νότου, στη δεκαετία του '50. Η Σεραφίνα ντέλλε Ρόζε, η κεντρική ηρωίδα, μετά τον ξαφνικό θάνατο του συζύγου της, ορκίζεται πίστη και εγκράτεια κόντρα στην πληθωρική της φύση. Τα πράγματα όμως αλλάζουν όταν εμφανίζεται ένας άγνωστος άντρας με το ίδιο, σαν του άντρα της, τριαντάφυλλο στο στήθος. Το έργο έγινε και ταινία το 1955 με την Άννα Μανιάνι στον πρωταγωνιστικό ρόλο που της χάρισε και το Όσκαρ ερμηνείας. Η μετάφραση είναι του Ερρίκου Μπελιέ. Στο ρόλο της Σεραφίνας η Αθηνά Τσιλύρα. Παίζουν: Γ. Καραμίχος, Μ. Κολογήρου, Γ. Χρανιώτης κ.ά. Το έργο θα παίζεται έως το τέλος Δεκέμ-

Ο Βαγγέλης Θεοδώροπουλος σκηνοθετεί το έργο του Λούκας Μπέρφους, **Οι σεξουαλικές νεύρωσεις των γονιών μας**, στο θέατρο Νέου Κόσμου. Η Ντόρο είναι λίγο διαφορετική από τα άλλο παιδιά: παίρνει χρόνια ψυχοφάρμακα, ώσπου η μητέρα της θα ζητήσει από το γιατρό να της τα σταματήσουν. Τα αποτελέσματα, όμως, δεν έχουν καμία σχέση με αυτό που οι γονείς της Ντόρας θα περίμεναν. Η σεξουαλικότητά της ξυπνάει ορμητική και, καθώς δεν υπακούει σε κοινωνικές συμβάσεις, φέρνει τον περίγυρό της σε αμηχανία. Η μετάφραση είναι της Κορολίας Σωτηριάδου, ενώ την κίνηση έχει επιμεληθεί η Αγγελική Στελλάτου. Παίζουν: Κάρα Καρβούνη, Γιώτα Φέστα, Λαέρτης Μαλκώτης κ.ά. Οι παραστάσεις θα διαρκέσουν έως το τέλος της σεζόν.

Ένας εντελώς διαφορετικός Άμλετ ανεβαίνει φέτος στο θέατρο Ριάλτο. Είναι ο **Άμλετ ο Β'** του Σαρ Μπόμπερικ που παρωδεί το γνωστό μας Άμλετ, υπό τις σκηνοθετικές οδηγίες του Βλαδίμηρου Κυριακίδη. Η τζάνκι Οφελία, ο ωραιοπαθής Γκίλντενστερν, ο λαίμαργος Ρόζενγκραντς, ο γκέι Λαέρτης και η υπόλοιπη παρέα συνδιαλέγονται με το κοινό σε μια διαδραστική και διασκεδαστική παράσταση. Η μετάφραση είναι του Ερρίκου Μπελιέ, τη μουσική υπογράφει ο Διονύσης Τσακνής και τα σκηνικά και τα κοστούμια η Φλώρο Κουτουμάνη. Παίζουν: Βλαδίμηρος Κυριακίδης, Έφη Μουρίκη, Δημήτρης Μενούσης κ.ά. Η παράσταση θα παίζεται έως το τέλος της σεζόν.

mojo radio

jamm'n with us

www.mojoaudio.gr

mojoaudio
107.7

MAJOR OUTLAW JAMMING OUTFIT

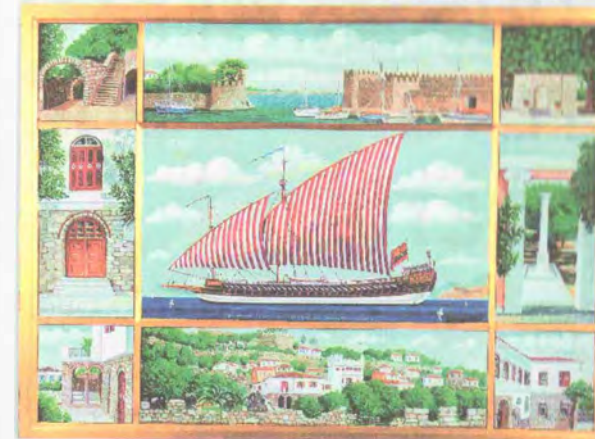

Ελλήνων Τέχνη

της Έλενας Αλεξανδράκη

Μια ξεχωριστή έκθεση πραγματοποιείται από τις 8 Οκτωβρίου έως τις 15 Νοεμβρίου στον Πύργο Μπότσαρη στη Ναύπακτο. Ένα χώρο «ξαιρετικής ομορφιάς αλλά και ιστορικής σημασίας αφού η ανατολική του πτέρυγα χρονολογείται από το 16ο αι. ενώ η δυτική από τα τέλη του 13ου αι. και ανήκει στη γνωστή οικογένεια των Μπότσαρων. Η έκθεση με τον τίτλο «Ελλήνων Τέχνη - Γνωστών και Αγνωστων Αξιόλογων Καλλιτεχνών» στάθηκε η αφορμή για να ανοίξει ξανά τις πόρτες του ο Πύργος που σήμερα ανήκει στο Ίδρυμα Δημητρίου και Αίγλης Μπότσαρη. Η επιμέλεια της έκθεσης έγινε από το πολιτιστικό κέντρο «Αρχιπέλαγος» και το Μάρκο Μπότσαρη, απόγονο της γνωστής οικογένειας.

Η έκθεση περιλαμβάνει έργα είκοσι δύο καλλιτεχνών, μεταξύ των οποίων και δύο μεγάλων και διεθνώς καταξιωμένων ζωγράφων, του Κώστα Παλαμάκη και του Κωνσταντίνου Γραμματόπουλου. «Όλοι οι εν ζωή καλλιτέχνες (οι δεκαοκτώ από αυτούς που συμμετείχαν) που λαμβάνουν μέρος σ' αυτή την έκθεση έχουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά», λέει ο Μάρκος Μπότσαρης. «Έχουν αδελφική αγάπη για τους συναδέλφους τους, θαυμάζουν τα έργα τους με όλη τους την καρδιά, χαίρονται που βλέπουν τους συναδέλφους τους να κάνουν ωραία έργα και ξέρουν όλοι τους ότι βρίσκονται στο σωστό δρόμο. Υπάρχει μεταξύ τους μια συναδελφική αγάπη που είναι συγκινητική. Ένα άλλα στοιχεία που λειτουργεί σαν ενωτική αλυσίδα μεταξύ τους είναι ότι, λίγο ή πολύ, σε όλων των καλλιτεχνών τα έργα υπάρχει κάποια βυζαντινή βάση, λιγότερο ή περισσότερο ορατή».

Τα κριτήρια επιλογής έργων για την έκθεση ήταν καθαρά εικαστικά, μας είπε ο κ. Μπότσαρης. Αδίστατοι, από την παρακμή της τέχνης, θέλησε να δώσει βήμα σε νέους καλλιτέχνες που δεν είναι αναγνωρισμένοι από το σύστημα, αλλά τα έργα τους αξίζουν. Σε όλες τις εκθέσεις που κάνει άλλωστε, λειτουργεί με τον ίδιο τρόπο, χωρίς ωστόσο να κάνει συμβιβασμούς και εκπτώσεις στην ποιότητα και την καλλιτεχνική αξία των έργων. Πιστεύει ότι αυτή η έκθεση αποδεικνύει την τεράστια καλλιτεχνική δύναμη που υπάρχει στους Έλληνες και ελπίζει να αποτελέσει μόνο την απαρχή ενός κινήματος για την αφύπνιση του καλλιτεχνικού μας δυναμικού.

Η έκθεση στηρίζεται στην πεποίθηση ότι η πραγματική αξία ενός έργου τέχνης δεν πιστοποιείται από τη χρηματική του αξία, ούτε από το μεγάλο όνομα που μπορεί να έχει ένας σαν ζωγράφος, αφού εξαρτάται από το πόσο τον έχουν αναδείξει τα ΜΜΕ, αλλά από την προσφορά του έργου σ' αυτόν που το αγόρασε, με το να τον βοηθάει στην αισθητική του συγκρότηση, στο να αντιλαμβάνεται το ωραίο, να αντλεί από τα συναισθήματα και την έμπνευση που δημιουργεί οικειότητα και αποκαθιστά τις ισορροπίες του για να χαίρεται τη ζωή.

Η έκθεση είναι η πρώτη που διοργανώνει το «Αρχιπέλαγος» στην περιοχή με την επιδιόρθωση να αποτελέσει μόνο την αρχή για μια σειρά ανάλογων εκθέσεων, σε μια περιοχή μάλιστα που δεν συνηθίζονται τόσο υψηλού επιπέδου εικαστικές δραστηριότητες.

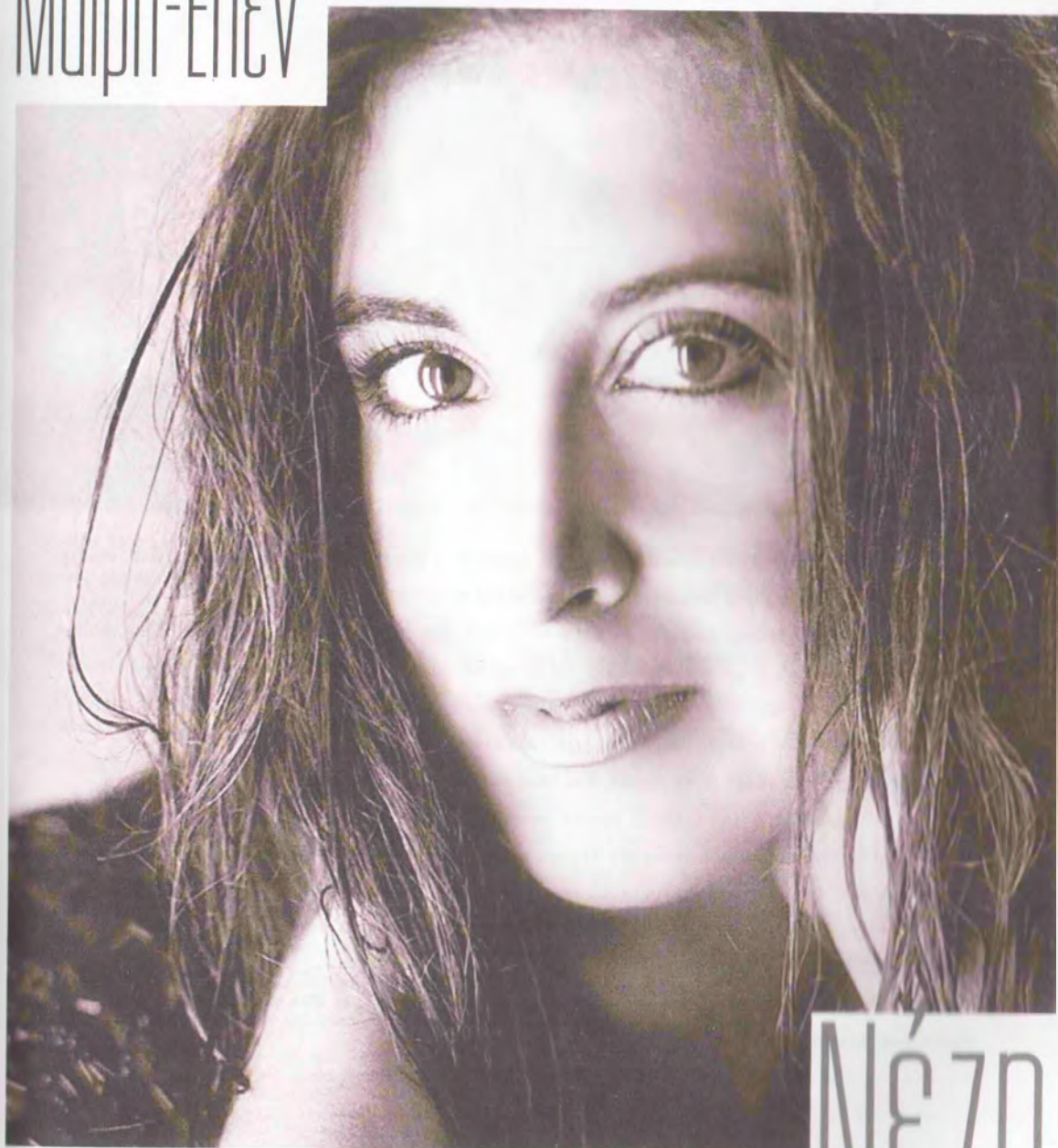
«Ο κόσμος πρέπει να έχει τη δυνατότητα επαφής με το διαφορετικό»

Γεννημένη στο Μόντρεαλ του Καναδά, η μέτζο-σοπράνο Μαίρη - Έλεν Νέζη (από Έλληνες γονείς) μεγάλωσε στην Ελλάδα που υπεραγαπάει, αν και την ενοχλεί η περιρρέουσα καθημερινή ασχήμια. Σε μας όμως δωρίζει αφειδώλευτα την ομορφιά της τέχνης της. Προβείρα της μουσικής μπαρόκ αλλά και των Μότσαρτ, Ροσσίνι, Μπελίνι, αφιερώνει, ταυτόχρονα, μεγάλο κομμάτι της μουσικής ζωής της στην σύγχρονη ελληνική δημιουργία. Διευθύνει με πάθος το Φεστιβάλ Όπερας Αρχαίας Κορίνθου και ετοιμάζεται για μια μεγάλη ευρωπαϊκή περιοδεία το 2007.

Κυρία Νέζη, έχετε ήδη διαγράψει μια ζηλευτή πορεία στον χώρο του λυρικού τραγουδιού. Ποιους θεωρείτε ως βασικούς σταθμούς στην καριέρα σας;

Αρχικά τους γονείς μου που με εκπαίδευσαν με τα ποικίλα τους ακούσματα. Αργότερα ξεχωριστός σταθμός για μένα ήταν η χορωδία Κορίνθου. Εκεί μου δημιουργήθηκε η διάθεση να ασχοληθώ σοβαρά με το τραγούδι. Μετά, εξαιρετικά σημαντική εμπειρία ήταν η θητεία μου στη χορωδία της ΕΡΤ, κοντά στον Αντώνη Κοντογεωργίου και τη δασκάλα μου Μίσα Ικεούτα. Πολύ έντονες είναι οι ανομνήσεις μου και από τα σεμινάρια που έκανα στη Ζυρίχη με τον Έρνστ Χάιφλιγκερ, όπως και τα μαθήματα με τους σπουδαίους Έλληνες σολίστ, Κώστα Παυλάκη και Φραγκίσκο Βουτσίνο. Δεν μπορώ να ξεχάσω την πρώτη μου εμφάνιση στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, στην όπερα «Cosi fan tutte» του Μότσαρτ, που ουσιαστικά εγκαινίασε τη σταθερή συνεργασία που έχω από τότε με το Μέγαρο. Το ντεμπούτο μου στη Λυρική Σκηνή έγινε πάλι με το «Cosi fan tutte», στην παιδική εκδόχ της όπερας. Και βέβαια η «Νόρμα», που έκανα στη Λυρική, ένας ρόλος που, από ό,τι φάνηκε, μου ταίριαζε πολύ και με καθιέρωσε ως πρωταγωνίστρια. Και επειδή τον κέρδισα με το σπαθί μου, δηλ. μετά από ακρόαση, τον χάρισα ιδιαίτερα!

Μαίρη-Έλεν

ΝΕΖΗ

Έχετε ασκοληθεί με όλα τα είδη τραγουδιού: όπερα, ρεπερτόριο της εποχής μπαρόκ, ορατόριο, lied, σύγχρονους Έλληνες συνθέτες. Είστε συνειδητά «ανοιχτή» σε όλο το φάσμα της μουσικής;

Και βέβαια! Για πολλά χρόνια αισθανόμουν ότι η όπερα δεν είναι το είδος που με εξέφραζε. Ήμουν, κυρίως, επικεντρωμένη στο lied (γερμανικό τραγούδι) και το ορατόριο, τα οποία λατρεύω. Αυτή τη στιγμή αισθάνομαι ότι έχω βρει την έκφρασή μου στο μπαρόκ και τον Μότσαρτ, χωρίς να αποκλείω βέβαια καμία εποχή και κανένα συνθέτη. Η καλή μουσική υπάρχει σε όλες τις εποχές, άλλωστε.

Ποια ήταν η πρώτη σας επαφή με το μπαρόκ, που τόσο σας θέλγει;

Ήταν κάποιες συναυλίες με ένα ελληνικό σύνολο μουσικής μπαρόκ, το Ars in vino, αλλά το «χτύπημα» ήρθε με την πρώτη όπερα μπαρόκ που έκανα στο Μέγαρο και ήταν «Η Στέψη της Ποπησίας» του Μοντεβέρντι. Εκεί «ερωτεύτηκα» αυτή τη μουσική και είπα «εδώ είμαι». Ο πρώτος πρωταγωνιστικός, και μάλιστα ανδρικός, ρόλος μου σε όπερα μπαρόκ στη Λυρική Σκηνή ήταν ο «Ξέρξης» του Χαίντελ, πραγματικά σημαντικός σταθμός στην καριέρα μου.

Και για να εκφράσετε τον έρωτά σας στη μουσική του μπαρόκ ιδρύσατε, με δική σας πρωτοβουλία, το Φεστιβάλ Όπερας Αρχαίας Κορίνθου.

Ναι. Φιλοδοξούμε να γίνει φεστιβάλ με περισσότερες παραγωγές. Μέχρι τώρα παρουσιάζουμε κάθε χρόνο μία παραγωγή όπερας, με πολύ λίγα χρήματα, αλλά με αφοσίωση και με συνεργάτες που πραγματικά το πιστεύουν.

Ποιες ήταν οι μέχρι τώρα όπερες που παρουσιάσατε στον αρχαιολογικό χώρο της Αρχαίας Κορίνθου;

Τα θέματα των έργων είναι κυρίως αρχαιοελληνικό. Ξεκινήσαμε το 2003 με τον «Ορέστη» του Χαίντελ, σε πρώτη πανελλήνια παρουσίαση. Το 2004 παρουσιάσαμε την «Ολυμπιάδα» του Παϊζιέλλο σε πρώτη παγκόσμια

αναβίωση, από το 1793! Το 2005 την «Αριόνη στην Κρήτη», του Χαίντελ και φέτος την «Επιστροφή του Οδυσσέα» του Μοντεβέρντι. Αν όλα πάνε καλά, σκεφτόμαστε του χρόνου να παρουσιάσουμε σπερμέντα.

Εσείς κατάγεστε από την Κορίνθο και θελήσατε να αναδείξετε, μαζί με τη μουσική, τον τόπο σας και την ιστορία του. Το φεστιβάλ στηρίζεται από φορείς της Κορίνθου;

Βεβαίως. Η πρότασή μου στο Νομάρχη, τον κ. Ταγαρό βρήκε άμεση ανταπόκριση. Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, κυρίως ο αντινομάρχης κ. Παπαφωτίου και το Λυσιππειο Πνευματικό Κέντρο πίστεψαν στο θεσμό από την πρώτη στιγμή και τον στήριξαν. Στο πλευρό μας, επίσης, είναι από την αρχή ο χορηγός μας η «Λαρινός Α.Ε.».

Σε κάποιες απ' αυτές τις παραγωγές, που γνωρίζουμε ότι στήνει μουσικά ο μάεστρος Γιώργος Πέτρου, με τον οποίο έχετε μια σταθερή συνεργασία, έπαιξε η Ορχήστρα Πατρών, με όργανα εποχής. Ποια είναι η γνώμη σας για την Ορχήστρα;

Εκτιμάμε απεριόριστα την Ορχήστρα Πατρών και θεωρούμε ότι είναι από τις καλύτερες της Ελλάδας. Νομίζω ότι η Πάτρα δεν έχει εκτιμήσει δεόντως την ορχήστρα της κι αυτό είναι κρίμα... Έπαιξε στις παραγωγές μας «Ολυμπιάδα», «Αριόνη στην Κρήτη» και κάποια μέλη της στην «Επιστροφή του Οδυσσέα». Ηχογραφήσαμε την παραγωγή της «Αριόνης στην Κρήτη» στη Γερμανία και αποσπάσαμε διθυραμβικές κριτικές κι ένα χρυσό βραβείο από το Monde de la Music! Πρόσφατα πληροφορηθήκαμε ότι η «Αριόνη» είναι υποψήφια να βραβευτεί φέτος και από την Ένωση Κριτικών Θεάτρου και Μουσικής Ελλάδος! Εξαιρετικές διεθνείς κριτικές πήραμε και για την ηχογράφησή του «Ορέστη», που ηχογραφήθηκε από μας για πρώτη φορά διεθνώς με την ορχήστρα Καμεράτα της Στουτγκάρδης.

Φέτος, στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών, ανεβάσατε την όπερα «Ταμερλάνος» του Χαίντελ και συμπράξα-

τε πάλι με την Ορχήστρα Πατρών. Ηχογραφήσατε, μάλιστα, την όπερα στην Πάτρα με τη γερμανική διακογραφική εταιρεία MDG.

Ναι, η ηχογράφηση έγινε στον πολύ όμορφο χώρο του Πτωχοκομείου και θα κυκλοφορήσει διεθνώς τον Ιανουάριο του 2007. Πρέπει να πω ότι αντιμετωπίσαμε σοβαρές δυσκολίες από κάποιους υπεύθυνους της Ορχήστρας, οι οποίοι με τους λανθασμένους χειρισμούς τους παραλίγο να τινάξουν όλη την παραγωγή στον αέρα. Χάρη όμως στην υπευθυνότητα και την αφοσίωση των μουσικών της ορχήστρας και των σολίστ η ηχογράφηση έγινε με τον καλύτερο τρόπο.

Υποβάλατε πρόταση στην Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2006 προκειμένου να ανεβάσετε όπερα στην Πάτρα;

Εμείς δεν κάναμε πρόταση στην Πολιτιστική. Λογικά, νομίζω, θα ήταν, λόγω ακριβώς της συνεργασίας μας με την Ορχήστρα Πατρών, να μας καλέσουν από την Πολιτιστική για να παρουσιάσουμε μια παραγωγή. Ας πούμε ο «Ταμερλάνος», που παίχτηκε στην Αθήνα, δεν θα έπρεπε να ήταν συμπαραγωγή της Πολιτιστικής και του Φεστιβάλ Αθηνών;

Στην Πάτρα έχετε εμφανισθεί κατά καιρούς ως σολίστ σε διάφορες εκδηλώσεις.

Ναι, και σε κάποιες απ' αυτές είχα συμπράξει πάλι με την Ορχήστρα Πατρών. Αλλά δεν έχω τραγουδήσει ακόμα στο Δημοτικό Θέατρο, που είναι πραγματικό στολίδι! Αλήθεια, πόσο τέτοιο θέατρο έχουμε στην Ελλάδα; Θα έπρεπε να είναι το διαμάντι της Πάτρας. Έχετε ερμηνεύσει πολλά έργα Ελλήνων συνθετών, θυμάμαι, π.χ. την περσινή συναυλία στην Αχμία Κλάους που είχατε τραγουδήσει μια σύνθεση του θάνατου Μικρούτσικου.

Ναι, το «Νύχτα με σκίες χρωματιστές». Πολύ ωραίο έργο! Μια εποχή, παράλληλα με την όπερα, έκανα συναυλίες σχεδόν αποκλειστικά με Έλληνες συνθέτες. Και ένα από τα ωραιότερα πράγματα που έχω κάνει είναι μελοποιημένη ποίηση από το «Τετρόδιο του Πατριάρχη», τον περασμένο Σεπτέμβριο στην Πάτρα.

Πώς νομίζετε ότι θα έλθει σήμερα ο κόσμος σε επαφή με την όπερα και αυτό που ονομάζουμε κλασική μουσική;

Θα πρέπει να του δοθεί η κατάλληλη ευκαιρία ώστε να μυηθεί. Η τηλεόραση θα μπορούσε να βοηθήσει σε αυτό. Βέβαια θα έπρεπε να υπάρχει ανάλογη κρατική πολιτική. Όσο αυτό δεν γίνεται τόσο ο κόσμος θα παραμένει στο σκοτάδι της άγνοιάς του, χωρίς τη δυνατότητα μιας επαφής με κάτι το διαφορετικό από την αισθητική του «ακυλάδικου» που μας κατακλύζει.

Τι είναι αυτό που σας ενοχλεί στην Ελλάδα σήμερα;

Η έλλειψη πολιτισμού, που φαίνεται στην καθημερινότητά μας. Θα ήθελα να ήμασταν πιο ευγενείς, να νοιαζόμαστε για το δίπλανό μας και να έχουμε περισσότερη αισθητική στις πόλεις μας... Ποια όμορφη πόλη έχουμε στην Ελλάδα; Ζούμε στην ομορφότερη χώρα του κόσμου αλλά δεν την σεβόμαστε. Και θλίβομαι γιατί λατρεύω τη χώρα μου.

Ποια είναι τα καλλιτεχνικά σας σχέδια για το άμεσο μέλλον;

Πρόσφατα συνεργάστηκα με το διάσημο μάστορα Alan Curtis στο Φεστιβάλ του Σπολέτο. Μαζί του, λοιπόν, θα κάνω παραγωγές όπερας την επόμενη χρονιά στη Γερμανία, την Πορτογαλία, την Ισπανία και αλλού. Η συνεργασία μου με τον Curtis είναι για μένα σταθμός. Το Νοέμβριο θα είμαι στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης για την όπερα «Cosi fan tutte», το Φεβρουάριο στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών για την όπερα «Τζουστίνo» του Βιβάλντι και έπεται συνέχεια...

Πρόσφυγες. Κάτι παιχνίδια που παίζει η ζωή...

Τρέχουν κυνηγημένοι, κρύβονται φοβισμένοι...

Κάποτε ήταν συνηθισμένοι, καθημερινοί άνθρωποι.

Τώρα έχουν μείνει χωρίς πατρίδα, χωρίς σπίτι, χωρίς οικογένεια.

Χωρίς άλλη επιλογή από το να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους,

για να μπορέσουν, τουλάχιστον, να μείνουν ζωντανοί.

Και, μετά, μια ξένη χώρα γι' αυτούς που ταλαντεύεται - να τους δεχτεί ή όχι;

Να τους προσφέρει άσυλο ή να τους αρνηθεί την προστασία;

Λες κι η τελευταία τους ελπίδα... τραμπούζεται.

Αλίμονο! Παράξενα που είναι τα παιχνίδια της ζωής...

UNHCR

The UN Refugee Agency

Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

Εμείς οι Έλληνες ξέρουμε από προσφυγιά, ξέρουμε από ανθρωπιά

Στο λογιστήριο I

Αληθινό περιστατικό: Υπεύθυνος πολιτιστικού φορέα επισκέπτεται το λογιστήριο της Πολιτιστικής για να ρωτήσει για την τύχη των χρημάτων που του χρωστάει ο φορέας από παράταση η οποία έχει πραγματοποιηθεί πριν από μήνες. Στο λογιστήριο βρίσκονται μία κοπέλα και κάποιος κύριος. Η κοπέλα αδιάφορα απαντάει ότι «το τιμολόγιο βρίσκεται σε κάποια εσωτερική διασάκκασια ελέγχου». Όταν ο υπεύθυνος του φορέα επιμένει να ρωτά για το πότε θα πληρωθεί, επεμβαίνει ο κύριος, που βρισκόταν στην άλλη πλευρά του γραφείου: «Μα καλά κύριε, δεν ακούσατε τι σας είπε η κοπέλα; Αν ήταν να έρχεται εδώ ο κάθε προμηθευτής και να ζητάει τα λεφτά του, τότε δε θα προλαβαίναμε να δουλέψουμε καθόλου!».

Σωστά, πώς τολμάνε κάποιοι να ζητούν τα χρήματα που τους χρωστούν;

Στο λογιστήριο II

Υπεύθυνος εταιρείας παραγωγής εκδηλώσεων τηλεφωνεί στον υπεύθυνο της εταιρείας που συνεργάζεται με το λογιστήριο της Πολιτιστικής για να ρωτήσει —τι πρωτότυπο...— πότε θα πληρωθεί για μια παραγωγή που είχε γίνει πριν καιρό. Ο υπεύθυνος του λογιστηρίου απαντά: «Εδώ δεν έχουμε καθόλου χρήματα, πού να ξέρω πότε θα πληρωθείτε;».

Ο επιχειρηματίας ρωτά: «Επειδή μας αναγκάσετε να κόψουμε τιμολόγια από πολύ νωρίς, πρέπει να ξέρουμε πότε θα πληρωθούμε, γιατί υπάρχει και το ΦΠΑ που πρέπει να πληρώσουμε...».

Και τότε ο υπεύθυνος του λογιστηρίου σχολιάζει κλείνοντας βιαστικά το τηλέφωνο: «Αφού συνεργαστήκατε με την Πολιτιστική, έπρεπε να ξέρετε ότι θα υπάρχουν και παράπλευρες απώλειες...».

(*) Ο τίτλος είναι κλεμμένος από μια ταινία του Νάνι Μορέτι και σημαίνει «Αγαπημένο μου ημερολόγιο». Εδώ εκφράζει το... αγαπημένο ημερολόγιο της Πολιτιστικής, στο οποίο καταγράφονται όλα όσα συνέβησαν το μήνα που μας πέρασε στο μέτωπο της προετοιμασίας της Πάτρας, μέχρι να τελειώσει το σωτήριο έτος 2006 και να δούμε όλοι από κοντά αν άξιζε τελικά όλη αυτή η περιπέτεια.

Χρήματα του δημοσίου διαχειρίζεται ο λογιστής, γιατί να μην είναι χαλαρός με όσους ρισκάρουν την επαγγελματική τους αξιοπιστία, συνεργαζόμενοι με την Πολιτιστική;

Προεκλογική απουσία

Πριν μερικά χρόνια, μέχρι και πριν από λίγους μήνες, οι περισσότεροι Πατρινοί πίστευαν ότι το θέμα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας θα βρισκόταν πολύ ψηλά στην ιεραρχία της προεκλογικής αντιπαράθεσης.

Κι όμως... Τόσο ο Ανδρέας Φούρας, όσο και ο Ευάγγελος Φλωράτος φρόντισαν να μην αναφέρουν σχεδόν τίποτα για την Πολιτιστική κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων μηνών πριν τις εκλογές. Γνωρίζοντας και οι δύο πολύ καλά ότι και οι ίδιοι και οι δημοτικές παρατάξεις των οποίων ηγούνται και τα κόμματα που εκπροσωπούν, έχουν τεράστιες ευθύνες για την αποτυχία της Πολιτιστικής, επέλεξαν να «κνίξουν» το θέμα. Από την άλλη τόσο ο έτερος υποψήφιος Δήμαρχος Πατρέων Γιάννης Δημαράς (αντιδήμαρχος έργων της Πολιτιστικής τη διετία 2002 - 2003), όσο και οι υποψήφιοι της αριστεράς είχαν τόσα πολλά θέματα να θέσουν προς συζήτηση, που ήξεραν πως η Πολιτιστική είναι πολύ...εύκολο ζήτημα αντιπαράθεσης κι έτσι δέχτηκαν εύκολα την «απόλειψη» της από την προεκλογική ατζέντα.

Η υπόσχεση Φούρα

Ο νέος Δήμαρχος Πατρέων Ανδρέας Φούρας είχε επανειλημμένα τονίσει κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας ότι ένα

από τα καθήκοντά του θα είναι και η προέκταση του Φορέα της Πολιτιστικής, με την έννοια ότι το Δ.Σ. του Φορέα θα πρέπει να αναλάβει πλέον την οικονομική εκκαθάριση του Οργανισμού.

Ο κ. Φαύρας είχε υποσχεθεί μάλιστα σε δημιουργούς και πολιτιστικούς φορείς της Πάτρας, ότι αν εκλεγεί θα υποστηρίξει ως υπεύθυνος της εκκαθάρισης, όλες τις αγωγές και τα αιτήματά των φορέων που θα μπορούσαν να αποδείξουν ότι έχουν αδικηθεί από την Πολιτιστική. Προχωρώντας ακόμα περισσότερο ο κ. Φούρας κάλεσε αρκετούς φορείς με τους οποίους ήρθε σε κατ' ιδίαν επαφές να κάνουν αγωγές και να ζητήσουν αποζημιώσεις από την Πολιτιστική, υποσχόμενος ότι θα κάνει τα πάντα για να γίνουν δεκτά τα αιτήματά τους.

Για να δούμε...

**Ταβέρνα Εστιατόριο
Σίδνεϋ
από το 1974**

Παράδοσι στη γεύση!

Θόδης Πέλοπος, Αγ. Γεώργιος Λόγγουρο Πάτρα, Τηλ. 2610-223246

Μότσαρτ

23/9 - 19/11: «Ο,τι απομένει είναι μέλλον», Έκθεση, Παλιό Αρσάκειο.

3/11: «Συναυλία με έργα Ιωάννη Κουκουζέλη και Ρωμανού του Μελωδού», Ελληνική Βυζαντινή Χορωδία, Εργαστάσιο Τέχνης.

6/11: «Συναυλία με έργα των Α. Άντλουβιτς, Σ. Γκρεκ και Μ. Κορνέλλο», Χορωδία Καθολικού Ιερού Ναού Αγίου Ανδρέα, Καθολικός Ιερός Ναός Αγίου Ανδρέα.

8/11: Carl Theodor Dreyer: «Ο Λόγος», Προβολή σε συνεργασία με την Κινηματογραφική Λέσχη Πάτρας, Village Cinemas ΠΑΝΘΕΟΝ.

10 & 11/11: «Αναγεννησιακή Φωνητική Μουσική», The Hilliard Ensemble, Καθολικός Ναός Αγίου Ανδρέα.

15/11: Carl Theodor Dreyer: «Μέρες Οργής», Προβολή σε συνεργασία με την Κινηματογραφική Λέσχη Πάτρας, Village Cinemas ΠΑΝΘΕΟΝ.

Χορωδία Glinka

Ελληνική Βυζαντινή Χορωδία

16/11: «Συναυλία με έργα Πατρικών συνθετών Βυζαντινής Μουσικής από τον 16ο αιώνα έως σήμερα», Βυζαντινός Χορός της Πολυφωνικής Χορωδίας Πάτρας, Πτωχοκομείο.

18 & 19/11: Sergei Rachmaninov: «Εσπερινοί, έργο 37 Cappella», Χορωδία Glinka της Αγίας Πετρούπολης, Ι. Ν. Αγίου Ανδρέα.

22/11: Tomas Gutierrez Alea: «Ο Μυστικός Δείνωνος», Προβολή σε συνεργασία με την Κινηματογραφική Λέσχη Πάτρας, Village Cinemas ΠΑΝΘΕΟΝ.

22/11: «Συναυλία με έργα Γεωργίου Ν. Τριάντη», Τετράφωνος Ανδρική Χορωδία Ιερού Ναού Παντανάσσης «Γεώργιος Ν. Τριάντης», Ιερός Ναός Παντανάσσης.

24, 25, 26/11: Θεατρικοί Μονόλογοι υπό «Το Μυστήριο της καλοσύνης της Ιωάννας της Λωραίνης» του Charles Peguy, Πτωχοκομείο.

29/11: Valerio Zurlini: «Ο θάνατος ενός ήρωα», Προβολή σε συνεργασία με την Κινηματογραφική Λέσχη Πάτρας, Village Cinemas ΠΑΝΘΕΟΝ.

29 & 30/11: W.A.Mozart: «Requiem», Σολιστές της Λυών, Ορχήστρα Δωματίου Στουτγκάρδης, Εργαστάσιο Τέχνης.

The Hilliard Ensemble

Το Δημοτικό θέατρο ήταν κατάμεστο σε τέτοιο βαθμό που είχαν κατακλυστεί από όρθιους θεατές τόσο οι διάδρομοί του, όσο και οι χώροι στην είσοδο και... έξω απ' αυτό.

Το νέο βιβλίο που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις ΤΟ ΔΟΝΤΙ, δεν ήταν μόνο στο επίκεντρο της επικαιρότητας της Πάτρας τη Δευτέρα 25 Σεπτεμβρίου που παρουσιάστηκε, αλλά αποδείχθηκε και εξαιρετικά ενδιαφέρον, μαζί φυσικά και με τη σύνθεση των ομιλητών.

Οι «Δήμαρχοι Πατρέων: 1836 - 2006», η μελέτη του Πέτρου Ψωμά για την ιστορία του θεσμού του Δημάρχου στην Πάτρα που αριθμεί ήδη 170 χρόνια, γρήγορα αποδείχθηκε στους πρώτους αναγνώστες της πως δεν ήταν απλώς μια παράθεση ιστορικών στοιχείων και βιογραφικών των ανθρώπων (68 συνολικά) που διατέλεσαν Δήμαρχοι Πατρέων. Ήταν μια διαφορετική, συνολική ματιά στην ιστορία της Πάτρας, που περνούσε μέσα από την εκάστοτε πολιτική της ηγεσία και στα σημαντικότερα περιστατικά που συνόδευσαν κάθε δημαρχιακή θητεία.

Ο πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας, καθηγητής Θάνος Βερέμης και ο πρύτανης του Πανεπιστημίου Πατρών, καθηγητής Σταύρος Κουμπιάς (στην πρώτη του δημόσια παρουσία μετά την ανάληψη των καθηκόντων του) έδωσαν με τις εισηγήσεις τους ένα διαφορετικό χρώμα, που ξέφευγε από μια ακαδημαϊκή παρουσίαση και άνοιγε μια σειρά από ενδιαφέροντα θέματα προς συζήτηση.

Από την πλευρά των συντελεστών του βιβλίου, ο συγγραφέας Πέτρος Ψωμάς και ο υπεύθυνος για την τεκμηρίωση των φωτογραφιών και των στοιχείων Ξενοφών Παπασευθυμίου περιέγραψαν με τον πιο... έγκυρο τρόπο τη φιλοσοφία της έκδοσης, έστω κι αν κανείς από όσους τους άκουγαν δεν μπορούσε να κατανοήσει τον όγκο της δουλειάς που απαιτήθηκε.

Παράλληλα στους χαιρετισμούς τους, ο Δήμαρχος Πατρέων Ανδρέας Καράβολας, οι σύμβουλοι της έκδοσης Πάυλος Μαρινάκης και Χρήστος Μούλιας και ο διευθυντής της «Γέφυρα Λειτουργία» Νίκος Χαρικιόπουλος,

συμπλήρωσαν τις εντυπώσεις και τα σχολία τους για το βιβλίο.

Πιο χαρακτηριστικός απ' όλους ο Ανδρέας Καράβολας που σχεδόν «απαίτησε» δεύτερη και τρίτη έκδοση του βιβλίου, θεωρώντας δεδομένο ότι αρκετοί βλέποντας αυτό το βιβλίο, θα σπεύσουν να καταθέσουν τα δικά τους αρχεία και ντοκουμέντα, που ίσως συμπληρώσουν στοιχεία για την πολιτική ιστορία της Πάτρας.

Για το τέλος οι ευχαριστίες, απαραίτητες και καθόλου τυπικές:

- Στην εταιρεία «Γέφυρα» για την οικονομική στήριξη του βιβλίου.
- Στο Δήμο Πατρέων για την αιγίδα της εκδόσεως και τη συνολικότερη βοήθεια.
- Στο ΔΗΠΕΘΕ Πάτρας για την παραχώρηση του Δημοτικού Θεάτρου.
- Σε όσους συνέβαλαν με στοιχεία, παρατηρήσεις και κριτική συμπαράσταση στην πραγματοποίηση της έκδοσης.
- Στις εταιρείες που συνέβαλαν στην καλύτερη οργάνωση της βραδιάς: Στη Λούσι Βισιλία και το γραφείο δημοσίων σχέσεων που διατηρεί, στο ξενοδοχείο «Αστήρ», στο ανθοπωλείο Κουτρούμπα...
- ...Και στη Νατάσα Τραγουσή για τον πολύ ζεστό και αυθόρμητο συντονισμό της βραδιάς.

1. Ο συγγραφέας με τον Φώτιο Παλαιολόγο, απόγονο του Δημάρχου, **2.** Ο εκδότης του «Δ» Ανδρέας Τσιλίρας με τη συγγραφέα Αθηνά Κακούρη, **3.** Το πάνελ των εισηγητών της εκδήλωσης, **4.** Ο συγγραφέας του βιβλίου μαζί με τον Νίκο Ψαθογιαννάκη, υπεύθυνο για όλες τις σύγχρονες φωτογραφίες της έκδοσης, **5.** Οι πολύτιμοι σύμβουλοι της έκδοσης Πάυλος Μαρινάκης και Χρήστος Μούλιας

9ος χρόνος αδιάλειπτης προσφοράς στην οικολογία

Σας ενδιαφέρουν τα βιολογικά προϊόντα; Είστε υπέρμαχος της φυσικής ζωής και της οικολογίας; Μήπως είστε επιχειρηματίας που δραστηριοποιήστε σε αντίστοιχους τομείς; Τότε λοιπόν δεν έχετε παρά να επισκεφτείτε την κατ'εξοχήν εξειδικευμένη έκθεση βιολογικών προϊόντων και υπηρεσιών στη χώρα μας, ECOFESTIVAL. Η έκθεση πρόκειται να ανοίξει τις πύλες της την Πέμπτη 16 Νοεμβρίου και θα παραμείνει ανοικτή έως και την Κυριακή 19 του μηνός. Οι ώρες λειτουργίας της θα είναι από τις 10 το πρωί έως τις 9 το βράδυ.

Η γιορτή της οικολογικής γεωργίας, όπως εύστοχα αποκαλούν τη διοργάνωση αυτή, αποτελεί πλέον θεσμό καθώς λαμβάνει χώρα για ένατη συνεχή χρονιά. Χαρακτηρίζεται δε η μεγαλύτερη στο είδος της καθώς ο «απολογισμός» της προηγούμενης χρονιάς ήταν 175 εκθέτες και 17.000 επισκέπτες. Στην διάρκεια των τεσσάρων ημερών οι επισκέπτες θα έχουν τη δυνατότητα να ενημερωθούν για βιολογικά γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα, από φορείς, ενώσεις, υπηρεσίες και εταιρείες του αγροτικού χώρου που προβάλλουν έργο σχετικό με τη βιολογική γεωργία. Επίσης, θα γνωρίσουν περιβαλλοντικές οργανώσεις καθώς και εκδόσεις και περιοδικά συναφή με το αντικείμενο. Θα έχουν δε την ευκαιρία να επισκεφτούν περύτερα αγροτουριστικών και οικοτουριστικών υπηρεσιών και να ενημερωθούν για τις εναλλακτικές μορφές ενέργειας και τα οικολογικά μέσα μετακίνησης. Εκεί βέβαια θα είμαστε και εμείς από τις εκδόσεις ΤΟ ΛΟΝΤΙ, με περίπτερο του περιοδικού «Περιβάλλον». Στόχος μας αφενός η γνωριμία μας με το κοινό, αφετέρου η επαφή μας με τους άλλους συμμετέχοντες για την ανταλλαγή απόψεων και προβληματισμών που αφορούν το περιβάλλον. Ταυτόχρονα θα πραγματοποιούνται παράλληλες εκδηλώσεις όπως σεμινάρια συνδέρια και ημερίδες για τη λεπτομερή ενημέρωση του κοινού, ενώ θα λαμβάνουν χώρα διάφορα πολιτιστικά δρώμενα και γευσιγνωσία. Η διοργάνωση του ECOFESTIVAL, που θα φιλοξενηθεί στο εκθεσιακό κέντρο HELEXPO Αθηνών (Λ. Κηφισίας 39 Μαρούσι), γίνεται από τον Οργανισμό Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων ΔΗΘ και την Τεχνική Εκθεσιακή Α.Ε.

Τελικά, είναι παντού!

Η σωστή προβολή είναι ανάγκη όλων.

ΟΔΗΓΟΣ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΠΥΡΓΟΥ

ΠΕΤΡΟΣ ΨΩΜΑΣ

1836 – 2006

ΔΗΜΑΡΧΟΙ ΠΑΤΡΕΩΝ

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ: ΞΕΝΟΦΩΝΤΑΣ ΑΡΓ. ΠΑΠΑΕΥΘΥΜΙΟΥ

*Η ιστορία της Πάτρας μέσα
από τη ζωή και το έργο
των Δημάρχων της*

ΤΟ ΔΟΝΤΙ

Χορηγός έκδοσης

